

4^e Musketier Compassion

Marathon 2012

**Hoe kunnen christenmannen die deel gaan nemen aan een
fondsenwervende marathon in Rwanda in samenhang met
deze marathon gevormd worden in Bijbels denken over
sociale gerechtigheid?**

Door : Jan Stoorvogel
Studentnummer : 980695
Datum : Juli 2012

Inhoud

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Opdrachtgever.....	5
1.3 Project	6
1.4 Doelgroep en doelstelling	6
1.5 Vraagstelling	6
1.6 Opbouw	7
2 Theologische verantwoording van het vormingsproces in de context van Rwanda	8
2.1 Sociale gerechtigheid in de Bijbel.....	8
2.1.1 Welke aspecten van sociale gerechtigheid zijn er vanuit Bijbels perspectief te onderscheiden?	8
2.1.2 In hoeverre is sociale gerechtigheid een opdracht van de kerk en/of de individuele gelovige?.....	11
2.1.3 Wat zijn de consequenties van de Bijbelse opdracht voor sociale gerechtigheid in het ethisch en praktisch handelen van individuele gelovigen?	13
2.1.4 Hoe verhoudt zich sociale gerechtigheid tot verkondiging van het evangelie?.....	14
2.1.5 Wat is de relatie tussen vergeving/verzoening en sociale gerechtigheid?	15
2.2 Achtergrond Rwanda.....	16
2.2.1 De politieke geschiedenis	17
2.2.2 De economische verhoudingen in Rwanda	20
2.2.3 Geschiedenis van missie en zending in Rwanda.....	21
2.2.4 Rol van de kerk en Genocide	22
2.2.5 Vraag naar verzoening en rol van de kerk.....	23
2.3 Conclusies	25
3 Methodische verantwoording van het vormingsproces	27
3.1 Het richting en actie model	27
3.2 De leerstijltheorie van Kolb	28
3.3 Het ABCD'tje van Korthagen	29
4 Aanpak en verloop van het vormingsproces	31
4.1 De voorbereiding.....	31
4.1.1 De eerste voorbereidingsavond	31
4.1.2 Een ander wervingsmoment	32
4.1.3 De tweede voorbereidingsavond	32
4.1.4 De derde voorbereidingsavond	33
4.1.5 De vierde voorbereidingsavond	33

4.1.6	De vijfde voorbereidingsavond	33
4.1.7	Algemene terugblik voorbereiding.....	33
4.2	Het project.....	34
4.2.1	Devotion 1	34
4.2.2	Devotion 2	35
4.2.3	Het genocidemuseum	35
4.2.4	Devotion 3	36
4.2.5	Devotion 4	37
4.2.6	Ontmoeting moeders en kinderen	37
4.2.7	Devotion 5	38
4.2.8	Devotion 6	38
4.2.9	Projectbezoek en getuigenis bij een genocide kerk	39
4.2.10	Devotion 7	39
4.2.11	Vrijdagavond en zaterdag.....	40
4.2.12	Devotion 12	40
4.2.13	Devotion 13	41
4.3	Leertest en leerresultaten	42
4.3.1	Conclusies uit de leerresultaten.	44
4.3.2	Conclusies uit de open vragen.....	45
5	Conclusies en aanbevelingen	47
5.1	Conclusies.....	47
5.2	Aanbevelingen.....	48
6	Literatuurlijst	50
	Bijlagen	51
	Bijlage 1: Agenda eerste meeting.....	52
	Bijlage 2: Toespraak eerste voorbereidingsmeeting	53
	Bijlage 3: Toespraak naar aanleiding van de film 58	55
	Bijlage 4: Aantekeningen voorbereidende reis naar Rwanda	58
	Bijlage 5: Een korte geschiedenis van Rwanda.	59
	Bijlage 6: Impressie van het project	63
	Bijlage 7: Toespraak laatste voorbereidende meeting.....	65
	Bijlage 8: Het definitieve programma	67
	Bijlage 9: Geestelijke lijn Rwanda 4Mcompassionmarathon 2012	69
	Bijlage 10: Globale uitwerking per devotie.	71
	Bijlage 11: Devotion 1.....	74
	Bijlage 12: Devotion 2.....	76

Bijlage 13: Directeur Compassion Rwanda en getuigenis van Innocent	82
Bijlage 14: Devotion 4.....	83
Bijlage 15: Devotion 5.....	87
Bijlage 16: Devotion 6.....	90
Bijlage 17: Devotion 9.....	91
Bijlage 18: Devotion 13.....	93
Bijlage 19: Antwoorden van de leertest.....	98
Bijlage 20: Krantenartikel Nederlands Dagblad	101
Rennen in Rwanda als kick voor westers geloof	101
Bijlage 21: Doelen, werkvormen en materialen.....	103

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Een paar jaar geleden kwam ik in aanraking met het thema 'sociale gerechtigheid'. Lange tijd was dit een blinde vlek in mijn leven. Verschillende keren ben ik in arme landen geweest met het doel om te evangeliseren. Wat ik belangrijk vond was dat deze mensen Jezus leerden kennen, maar bewogen met hun omstandigheden was ik niet of nauwelijks.

Totdat ik twee jaar geleden een preek hoorde van Gary Haugen, leider van International Justice Mission. Hij liet vanuit de Bijbel zien dat God een rechtvaardig God is, en wat dat betekent voor een wereld waar zo veel onrecht heerst. Er ging een wereld voor mij open over wat er allemaal in de Bijbel stond over de onderdrukten, de armen, de gevangenen, de weduwen en de wezen. Ik had het allemaal wel eens gelezen, maar het was me nog nooit opgevallen. Ik wist dat al die teksten invloed op mijn leven zouden hebben en dat er drastisch dingen moesten gaan veranderen.

Een paar maanden later ging ik voor de 4^e Muskietier naar Rwanda, samen met Compassion. Als 4^e Muskietier besloten we om een partnership aan te gaan met Compassion en specifiek voor het land Rwanda. In het begin daagden we de mannen uit die op onze weekenden kwamen, om een kindje te sponsoren in Rwanda. Niet veel later ontstond het plan om een marathon te rennen in Rwanda en daarmee tweehonderd vijftig duizend euro op te halen voor moeders met kinderen en studenten. In dezelfde tijd moest ik een afstudeerplan maken voor school en ontstond het idee om het marathonproject te gebruiken als afstudeerproject. Dit werd door zowel school als door de 4^e Muskietier goedgekeurd.

1.2 Opdrachtgever

Omdat de leiding van de 4^e Muskietier uit allemaal vrienden bestaat, heb ik er voor gekozen om Tiemen Westerduin van Compassion te vragen om mijn opdrachtgever te worden. Tijdens de voorbereidingen en het project heb ik nauw met hem samengewerkt. Ik kan veel van hem leren als het gaat om het thema 'sociale gerechtigheid'. Daarnaast werkt de 4^e Muskietier nauw samen met Compassion aan dit project en gaat alle fondswerving ook naar de projecten van Compassion.

De slogan van Compassion is: 'Compassion bevrijdt kinderen van armoede in Jezus' naam'. Zij werkt via de lokale kerken'. Wereldwijd sponsort ze 1,2 miljoen kinderen in zesentwintig landen. In elk land wordt altijd samengewerkt met lokale kerken. Elke kerk krijgt een aantal mensen in dienst voor onderwijs, voeding, medicatie en andere taken. Hierdoor groeit ook de werkgelegenheid omdat ze van lokale mensen gebruik maken. Door in kinderen te investeren, investeert Compassion in de toekomst.

De 4^e Muskietier is een mannenbeweging in Nederland. Het motto van de 4^e Muskietier is 'inspiratie voor ieder mannenhart en golven van gerechtigheid wereldwijd'.

Het verlangen van de 4^e Muskietier is dat mannen gaan leven voor God, voor hun Gezinnen, voor de Gemeente van Jezus Christus en Gerechtigheid. Dit zijn de 4 G's.

De activiteiten van de 4e Muskietier zijn twee karakterweekenden per jaar. Tijdens deze weekenden worden de mannen gevormd in hun karakter in de Schotse Hooglanden of in de Belgische Ardennen. Daarnaast is er één event per jaar, waar duizenden mannen bijeenkomen om geïnspireerd het nieuwe jaar te beginnen. Als laatste wordt er één keer per jaar een gerechtigheid marathon georganiseerd. Deze marathon wordt gebruikt om fondsen te werven voor gerechtigheid wereldwijd. Naast deze activiteiten worden er boeken geschreven voor mannen en verschijnt er driemaal per jaar een mannen glossy magazine onder de naam MUSK.

In 2008 is deze mannenbeweging van start gegaan met een karakterweekend in de Ardennen. Destijds deden tachtig mannen mee uit voornamelijk de evangelische wereld. Afgelopen seizoen gingen in totaal achthonderd mannen mee op de twee karakterweekenden. Deze mannen kwamen

uit allerlei verschillende kerken en stromingen. Voor het event in 2013 verwachten ze tussen de 5.000 en 10.000 mannen.

De gerechtigheid marathon was dit jaar voor de eerste keer. In totaal liepen dertig mannen mee die samen meer dan driehonderdduizend euro hadden opgehaald voor stichting Compassion.

1.3 Project

Het project waar mijn afstuderen aan gekoppeld was, is de marathon van de 4^e Muskietiers. Bij deze marathon daagden we mannen uit om een (halve) marathon te lopen en daarbij elk tienduizend euro aan sponsorgeld op te halen voor het sponsoren van studenten, moeders en kinderen via Compassion. Deze mannen wilde ik via mijn afstudeerproject vormen in hun denken over sociale gerechtigheid in de context van Rwanda, het land waar we de marathon hebben gelopen. Ik zit in het bestuur van de 4^e Muskietier. In mijn functie ben ik onder andere verantwoordelijk voor de Muskietiermarathon.

1.4 Doelgroep en doelstelling

De doelgroep voor mijn afstudeerproject waren de deelnemers van het project. Deze mannen hebben een jaar lang getraind voor de (halve) marathon en samen hebben we meer dan driehonderdduizend euro opgehaald voor Compassion.

De doelstelling voor mijn afstudeerproject was: 'De mannen die meegaan met deze marathon zijn gevormd in hun denken over sociale gerechtigheid. En bij meer dan de helft van deze mannen is dit terug te zien in tenminste één concrete verandering in hun dagelijks leven.'

Ik heb voor deze doelstelling gekozen omdat de mannen allemaal bezig zijn met 'sociale gerechtigheid' door middel van de marathon. Maar 'sociale gerechtigheid' gaat veel verder dan het lopen van een marathon en het werven van geld voor de armen. Mijn verlangen was om het thema 'sociale gerechtigheid' diep te laten verankeren in de levens van deze mannen. Zodat het invloed zal hebben op hun hele levensstijl. Ook wilde ik een verdieping aanbrengen in hun kennis uit de Bijbel over dit onderwerp.

1.5 Vraagstelling

Mijn vraagstelling in dit project was:

'Hoe kunnen christenmannen die deel gaan nemen aan een fondsenwervende marathon in Rwanda in samenhang met deze marathon gevormd worden in Bijbels denken over sociale gerechtigheid?'

Er waren enorme kansen om de mannen die meegingen met dit project te vormen in hun denken over 'sociale gerechtigheid'. Dit omdat ze geconfronteerd werden met armoede, maar ook met de heftige geschiedenis van Rwanda. Ze zagen veel sociaal onrecht. Het is dan de kunst om datgene wat ze zien, ook daadwerkelijk een plek te geven in hun leven. Daar was mijn afstudeerproject op gericht. Vooraf heb ik vijf deelvragen opgesteld om het project vorm te geven.

De eerste deelvraag was: 'Wat zegt de Bijbel over sociale gerechtigheid?'

Het gaat erom dat de mannen op een Bijbelse manier naar 'sociale gerechtigheid' gaan kijken. Dus moest ik onderzoeken wat de Bijbel over dit onderwerp te zeggen heeft.

De tweede deelvraag was: 'Hoe kunnen we verhalen van Rwandezen gebruiken, zodat de mannen gevormd worden in hun denken over sociale gerechtigheid?'

Ik wilde verschillende Rwandezen aan het woord laten omdat zij geconfronteerd zijn met sociaal onrecht. Door getuigenissen en meningen te horen, hoopte ik iets te raken in de levens van de Nederlandse mannen zodat ze nog meer open zouden komen te staan voor dit onderwerp.

De derde deelvraag was: 'Hoe kunnen we de mannen trainen in sociale gerechtigheid, zodat het hun levens gaat beïnvloeden?'

Er gingen allemaal volwassen mannen mee die allemaal een volwassen mening hebben. Hoe kun je nou die mening vormen? Welke methodieken passen bij dit project en deze doelgroep?

De vierde deelvraag was: 'Welke activiteiten kunnen we ontplooien in de voorbereiding, waardoor mannen hun levensstijl gaan aanpassen op het gebied van sociale gerechtigheid?'

Ik wilde niet alleen het project zelf gebruiken, maar ook de voorbereiding.

De vijfde en laatste deelvraag was: 'Welke activiteiten kunnen we ontplooien tijdens de projectweek in Rwanda, waardoor mannen hun levensstijl gaan aanpassen op het gebied van sociale gerechtigheid?'

Wat kunnen we doen om de mannen echt te raken? Welke lessen hebben ze nodig? Welke zaken spelen er in Rwanda waarmee we bepaalde Bijbelse waarheden beter aan het licht kunnen brengen?

1.6 Opbouw

Het rapport begint met de theologische onderbouwing van mijn onderwerp en de geschiedenis van Rwanda. Hier worden de inhoudelijke kaders geschapen waarbinnen de mannen gevormd zullen worden. In dit hoofdstuk zal ik deelvraag één behandelen. (Hoofdstuk 2).

In hoofdstuk 3 worden de verschillende reflectiemethodes behandeld die de mannen zich eigen kunnen maken. Hiermee geef ik een antwoord op deelvraag drie.

In het vierde hoofdstuk zal ik inzoomen op de vorming van de mannen, zowel tijdens de voorbereiding, als de projectweek, met uiteindelijk het leerresultaat. In dit hoofdstuk zullen de deelvragen twee, vier en vijf behandeld worden.

Het laatste hoofdstuk zal ik afsluiten met conclusies naar aanleiding van dit project en aanbevelingen en suggesties voor volgende projecten.

2 Theologische verantwoording van het vormingsproces in de context van Rwanda

Mijn eerste deelvraag wil ik in dit hoofdstuk behandelen: ‘Wat zegt de Bijbel over sociale gerechtigheid?’ Omdat we dit onderwerp in de context van Rwanda gaan bekijken, zal ik in dit hoofdstuk de geschiedenis van Rwanda behandelen. Deze theologische onderbouwing geeft een kader hoe ik mijn deelvragen vier en vijf vorm kan geven. – ‘Welke activiteiten kunnen we voor en tijdens de projectweek in Rwanda ontplooiën, waardoor mannen hun levensstijl gaan aanpassen op het gebied van sociale gerechtigheid?’ Daarnaast geeft het gedeelte over Rwanda richting om deelvraag 2 goed in het programma in te passen: ‘Hoe kunnen we verhalen van Rwandezen gebruiken, zodat de mannen gevormd worden in hun denken over sociale gerechtigheid?’

2.1 Sociale gerechtigheid in de Bijbel

2.1.1 Welke aspecten van sociale gerechtigheid zijn er vanuit Bijbels perspectief te onderscheiden?

Om naar de aspecten te kunnen kijken van sociale gerechtigheid, is het goed om te kijken wat sociale gerechtigheid is. In het Bijbelboek **Micha hoofdstuk 6 vers 8** staat – *Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God.*

Tim Keller, een Amerikaanse predikant en schrijver, geeft in zijn boek *Ruim baan voor Gerechtigheid* aan dat het Hebreeuwse woord voor trouw Chesed is. Dit woord staat voor Gods onvoorwaardelijke genade en mededogen. Het woord recht is vanuit het Hebreeuws met Misjpat vertaald. In Micha 6:8 ligt bij Misjpat het accent op de daad en bij Chesed het accent op de houding.¹ Een ander woord dat met recht te maken heeft is Tzedakah, dat letterlijk rechtvaardig zijn betekent. Het verschil tussen deze twee woorden is dat Tzedakah primaire rechtvaardigheid is en Misjpat corrigerende rechtvaardigheid. Als Tzedakah zou heersen in de wereld, dan zou Misjpat niet nodig zijn.² Het woord Misjpat komt 200 maal voor in het Oude Testament en betekent gelijke behandeling voor alle mensen. Dit geldt voor mensen die kwaad hebben gedaan, zodat ze allemaal dezelfde straf krijgen. Mensen ontvangen wat hen toekomt.

In het boek *Dienen en delen* geeft de schrijver Noordegraaf aan dat gerechtigheid in de Bijbel niet primair een juridisch, maar vooral een religieus begrip is. Gerechtigheid is de rechte verhouding waarin een mens tegenover God staat door zijn geboden te doen. Met betrekking tot de arme wordt het bedacht zijn op diens welzijn en de bevordering daarvan gerechtigheid genoemd. Gerechtigheid bestaat uit het bewijzen van liefde en barmhartigheid.³ Jezus heeft ons door het offer aan het kruis van Golgatha gerechtvaardigd, waardoor we in een rechte verhouding met God zijn gekomen. Dit nieuwe leven, zeg maar het Tzedakah leven, is gemaakt om Misjpat te brengen in deze wereld. Als christen wordt je dus gerechtvaardigd om dat recht uit te delen, in een wereld waar onrecht heerst.

Aan wie moeten we dan recht doen? De Bijbel benoemt verschillende doelgroepen. In **Psalm 146** lezen we bijvoorbeeld dat God recht doet aan de verdrukten, brood geeft aan de hongerigen en

¹ Keller, T. *Ruim baan voor Gerechtigheid*. (Franeker, van Wijnen, 2011) PP 24-25

² Keller, 2011, 31

³ Den Hertog, G.C. en Noordegraaf, A. *Dienen en delen, basisboek diaconaat* (Zoetermeer, Boekencentrum, 2009) PP 37

gevangenen bevrijdt. Ook andere doelgroepen worden genoemd, zoals de blinden, de weduwen en de wezen. Dus de kwetsbaren in de samenleving. In het Oude Testament zien we dat God wetten gaf aan zijn volk Israël om op te komen voor de zwakken in de samenleving. In **Leviticus 19** staan vele richtlijnen. Zo moest de boer niet alles oogsten, maar wat laten liggen voor de armen en de vreemdelingen. Wanneer er recht gesproken moest worden, dan mochten ze geen verschil maken tussen onaanzienlijken en machthebbers. Als ze deze wetten zouden naleven dan zegt **Deuteronomium 4:6 en 8** – *Leef ze strikt na, dan toont u wijsheid en inzicht. Alle volken die dat zien en van deze wetten horen, zullen zeggen: ‘Wat is dat grote volk wijs en verstandig!’ En welk volk, hoe groot ook, heeft wetten en regels zo rechtvaardig als het onderricht dat ik u nu geef?* Israël moest een voorbeeld zijn voor de omliggende volkeren wanneer het ging om rechtvaardige regels.

Dat komt omdat God begaan is met de zwakkeren. Hij noemt zichzelf een Vader van wezen en een Beschermers van weduwen (**Psalms 68:6**). Kiest God dan de kant van de armen? Nee, Hij is God van elk mens. Toch staan er veel meer teksten in de Bijbel die ons vragen om recht te doen aan de armen. De filosoof Nicholas Wolterstorff zegt: het is een feit dat de lagere klassen ‘niet alleen onevenredig veel kwetsbaarder zijn voor onrecht maar meestal ook onevenredig veel vaker werkelijk het slachtoffer van onrecht zijn. Het onrecht is onrechtvaardig verdeeld.’⁴ Het is daardoor ook logisch dat God meer opkomt voor de zwakkeren. De arme heeft niet van zichzelf een voorkeursplaats omdat hij tot een bepaalde klasse behoort, vromer of beter zou zijn, maar omdat hij zichzelf niet kan helpen.⁵

Hans van der Lee, auteur van het boek *Verkondig het Koninkrijk* geeft in dit boek een geestelijke dimensie van armoede weer. Hij geeft aan dat satan vanaf het begin er op uit is om de mens, de kroon op de Schepping van God en beelddrager van Hem, te vernietigen (**Gen 1:26-27**). Een van de methodes die satan gebruikt is om de mens als beelddrager van God te ontsieren en te verlagen tot armoede. Dit resulteert in het feit dat het beeld van God in de mens op onaantoonbare wijze wordt aangetast en de waardigheid van zowel de mens als van God zelf ernstig wordt ondermijnd.⁶ Daarom komt God op voor de armen. In de profetieën van de profeten zien we dat de profeten de mensen vermanen als ze hierin tekort schieten. Het is niet alleen een zonde naar de medemens, maar primair tegen God.⁷ In **Jesaja 1** staat dat God niet naar de gebeden van zijn volk kan luisteren, omdat ze niet opkomen voor de zwakkeren. God zegt zelfs dat ze bloed aan hun handen hebben. En de roep naar recht klinkt luid: ‘Zoek naar recht.’

Maar hoe kun je dan recht doen? De Bijbel geeft verschillende vormen aan om recht te doen. Zo zegt **Deuteronomium 15:1-2** dat elk zevende jaar (sabbatsjaar) er een algemene kwijtschelding moest zijn van schulden. In **Deuteronomium 15:7-8** staat dat je ruimhartig moet geven aan iemand die gebrek lijdt. Het is niet een aalmoesje geven, nee je moet hulp verstrekken totdat de arme geheel uit de armoede wordt getrokken. Daarnaast had je ook nog het jubeljaar. Dat was het zevende sabbatsjaar, dus iedere negenenveertigste jaar. Dan moesten niet alleen de schulden kwijtscholden worden, maar moest het land ook weer in het bezit komen van de stammen en de families die het was toegewezen. Gemiddeld had dus ieder mens één kans in zijn of haar leven om opnieuw te beginnen, ongeacht hoe onverantwoordelijk mensen met hun geld waren omgegaan of hoe diep mensen in de schulden waren geraakt.⁸

Een andere manier om recht te doen is het geven van je tiende. Alle Israëlieten gaven een tiende van hun jaarinkomen aan de priesters en levieten voor het onderhoud van de tempel. Om de drie jaar

⁴ Keller, 2011, 28-29

⁵ Den Hertog, G.C. en Noordegraaf, A. 2009, 31

⁶ Lee, H, van der. *Verkondig het Koninkrijk, Een Bijbelse visie voor diaconaat onder armen in de Derde Wereld.* (Amsterdam, Buijten & Schipperheijn, 2001). 40-41

⁷ Den Hertog, G.C. en Noordegraaf, A. 2009, 38

⁸ Keller, 2011, 49

werd het naar een openbare opslagruimte gebracht waar de armen, de vreemdelingen, de weduwen en de wezen ervan mochten nemen (**Deuteronomium 14:28-29**). Jezus geeft in **Matteüs 6:1-2** ook aan dat het geven van aalmoezen gerechtigheid is. Het is geen liefdadigheid, want liefdadigheid is optioneel. Jezus gaat er vanuit dat je het geeft. In **Ezechiël 18:7** zegt de profeet over een rechtvaardige: *‘hij buit niemand uit, geeft de schuldenaar zijn onderpand terug en besteelt niemand. Hij deelt zijn brood met al wie honger heeft, wie naakt is geeft hij kleren’*. Het bestelen van niemand, en het uitdelen aan degene die honger heeft staat achter elkaar. Keller zegt hierover: ‘Het komt er op neer dat je een dief bent als je niet actief en ruimhartig je eigen bezittingen deelt met de armen.’⁹ Een leven van radicale vrijgevigheid is een rechtvaardig leven.

In het verhaal van de ‘Barmhartige Samaritaan’ komen we een andere manier van recht doen tegen. Jezus zegt hier dat je je naaste lief moet hebben als jezelf. Waarop een wetgeleerde vraagt: ‘Wie is je naaste?’ Dan komt Jezus met een verhaal ‘waar Hij een beeld schetst van iemand die metterdaad materiële, fysieke en economische nood lenigt’.¹⁰ Daarbij geeft Hij aan dat elke mens in nood, ongeacht wie het is – ras, klasse politieke richting en geloof – je naaste is. We moeten opkomen voor onze medemens in nood, dat is de boodschap van de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan.

Vergeving en verzoening zijn ook aspecten van sociale gerechtigheid die we tegenkomen in de Bijbel. Jezus zegt in **Matteüs 6:14-15**: *Want als jullie anderen hun misstappen vergeven, zal jullie hemelse Vader ook jullie vergeven. Maar als je anderen niet vergeeft, zal jullie Vader jullie je misstappen evenmin vergeven*. Het vergeven van anderen is zo essentieel, in de prediking van Jezus, dat als je het niet doet de Vader je niet kan vergeven. Vanuit sociale gerechtigheid kijk je niet alleen hoe je recht kunt doen aan het individu. Maar even belangrijk is dat je recht doet aan de relaties tussen mensen. Als er haat en wrok is ontstaan tussen twee partijen, dan wordt daar onrecht gedaan aan hoe God het heeft bedoeld dat mensen samen zouden leven. Vergeving en verzoening maken relaties weer heel, die daarvoor kapot waren. N.T. Wright, auteur van *Simply Jesus*, schrijft hierover: ‘Families kunnen verscheurd worden door een enkel incident dat nooit vergeven is. Op dezelfde manier kunnen families weer verzoend worden, nieuwe hoop vinden en nieuwe liefde door vergeving.’¹¹ Daarmee doe je recht aan de relatie.

God is een God van recht. In het Oude Testament lezen we dat er een tijd komt waarin God heerst over de aarde. In **Psalms 10:16-18** lezen we: *De HEER is koning voor eeuwig en altijd: vijandige volken verdwijnen uit zijn land. U, HEER, verhoort de wens van de nederigen, u bemoedigt hen en luistert met aandacht, U doet recht aan wezen en verdrukten. Geen mens kan hen nog uit het land verjagen*. Deze tekst en vele andere teksten laten zien dat God Koning zal worden over deze aarde. Israël keek uit naar deze Koning. De Koning die vanuit Jeruzalem zal regeren, in Zijn tempel. Als Israëls God is gekroond tot Koning, dan zullen de naties onder zijn gezag vallen. Het resultaat van dat koninkrijk zal gerechtigheid en gelijkheid zijn en het verwijderen van elke vorm van corruptie en verdrukking.¹² Dit beeld van God als Koning komen we tegen in de psalmen en de profeten. De mensen van Israël zullen gespeculeerd hebben: ‘Hoe zou Hij komen?’ ‘Zou het werkelijk als mens zijn?’ In **Zacharia 9:9-11** wordt geprofeteerd dat Hij nederig op een ezel Jeruzalem in zal komen binnenrijden.

Dan komt Jezus. Hij begint zijn bediening met te zeggen: ‘Het koninkrijk van God is nabij.’ (**Marcus 1**) Jezus kwam om het koninkrijk van God te brengen. Een koninkrijk waar recht heerst. Als Koning over de christenen, die hun leven hebben toegewijd aan Hem, mogen wij Hem volgen in het doen van recht in deze samenleving.

⁹ Keller, 2011, 37

¹⁰ Keller, 2011, 87

¹¹ Wright, NT. *Simply Jesus* (New York, HarperCollins Publishers, 2011) PP 72

¹² Wright, 2011, 45

2.1.2 In hoeverre is sociale gerechtigheid een opdracht van de kerk en/of de individuele gelovige?

Om te bepalen voor wie sociale gerechtigheid een opdracht is, is het goed om te beginnen bij Jezus zelf. In **Matteüs 9:35-36** lezen we: *Jezus trok rond langs alle steden en dorpen, Hij gaf er onderricht in de synagogen, verkondigde het goede nieuws over het koninkrijk en genas iedere ziekte en elke kwaal. Toen hij de mensenmenigte zag, voelde hij medelijden met hen, omdat ze er uitgeput en hulpeloos uitzagen, als schapen zonder herder.* Hier kunnen we lezen dat Jezus het goede nieuws verkondigde en dat hij hulp verleende. Hij predikte het koninkrijk van God en was daarbij gericht op de fysieke behoeften door te genezen en te voeden (**Lucas 9:10-17**). Zijn woorden en daden behoorden bij elkaar. Zijn woorden versterkten zijn daden en zijn daden belichaamden zijn woorden.¹³

De inhoud van zijn boodschap kan worden omschreven als het brengen van het koninkrijk van God op aarde. De Aramese woorden die Jezus gebruikte voor 'het koninkrijk van God' betekenen eigenlijk 'Gods heerschappij'. De opdracht om eerst Gods koninkrijk te zoeken en zijn gerechtigheid (**Matteüs 6:33**) betekent volgens Van der Lee, dat christenen gedreven moeten zijn om de verspreiding van de heerschappij van Jezus Christus de hoogste prioriteit te geven.¹⁴ Maar hoe ziet deze heerschappij van Jezus Christus er dan uit? Jezus genas blinden, verlamden, doven, stommen en ga zo maar door. Daarmee liet Jezus zien dat hij niet de wereld recht wilde maken als de mensen nog steeds gebroken waren.¹⁵ Maar het was niet alleen door middel van genezing, maar ook met het vieren van feestjes. Jezus leek erin gespecialiseerd te zijn om altijd met de verkeerde mensen feest te vieren.¹⁶ Hij vierde feest met belastinginners die als dieven werden gezien. Hij liet prostituees toe op feestjes om zijn voeten te wassen en vertelde het verhaal van de verloren zoon die terugkwam waarbij een groot feest werd gegeven. De reden dat er iets te vieren is staat in **Lucas 15:32**: *Maar we konden toch niet anders dan feestvieren en blij zijn, want je broer was dood en is weer tot leven gekomen. Hij was verloren en is teruggevonden.*

Het derde wat de heerschappij van Jezus laat zien is vergeving. Vergeven is een soort van genezing. Mensen worden bevrijd van zonden en schuld en kunnen weer in vrijheid leven. Naast vergeving zien we dat Jezus ook mensen bevrijdt van demonische machten. Te denken valt aan de man van de Gerasenen die een legioen demonen in zich had. Luid schreeuwend en zichzelf stuk slaand leeft hij bij de graven. Tot zijn ontmoeting met Jezus moet de man een afschuwelijk leven hebben gehad. Hij wordt bevrijd en het legioen demonen stort zich op tweeduizend varkens waardoor zijn leven compleet veranderd is (**Marcus 5**).

De heerschappij van Jezus was op meer gericht dan alleen het verkondigen van het koninkrijk. Hij had de hele mens op het oog. De missie van Jezus was tweeledig: Hij kwam om plaatsvervangende verzoening te brengen aan mensen die in Hem geloven en Hij kwam om het koninkrijk van God op aarde te stichten. De werkwijze van Jezus was een in elkaar overvloeiend geheel van prediking aan de ene kant en zorg voor het fysieke welzijn van de mens aan de andere kant.¹⁷

Als we dan terug gaan naar de vraag: voor wie sociale gerechtigheid een opdracht is. Dan is deze opdracht in ieder geval voor de kerk bedoeld. De Bijbel maakt duidelijk dat de kerk het lichaam van Christus is (**Kolossenzen 1:24**). De kerk vertegenwoordigt Jezus lichamelijk op aarde. Dat betekent dat de kerk niet alleen is geroepen om de boodschap van het koninkrijk te verkondigen, maar dat de kerk ook om moet zien naar het fysieke welzijn van mensen. Dit geldt in de eerste plaats voor

¹³ Lee, 2001, 19

¹⁴ Lee, 2001, 19

¹⁵ Wright, 2011, 70

¹⁶ Wright, 2011, 70

¹⁷ Lee, 2001, 20

mensen die in de kerk zitten. In Handelingen 2 zien we dat het geestelijke (gebed, lofprijzing) en het materiële niet van elkaar worden losgemaakt. In **Handelingen 2 vers 45** lezen we immers dat er telkens gemeenteleden zijn die hun bezittingen verkopen en uitdelen aan allen die er behoefte aan hebben.¹⁸

In **2 Korintiërs 8 en 9** komen we een ander voorbeeld tegen van sociale gerechtigheid. Dit keer gaat het om gemeenten die een andere gemeente mogen helpen. De gemeente in Jeruzalem is in de loop van de jaren verarmd. Zij lijdt gebrek en moet worden geholpen. Paulus vraagt aan de gemeenten die hij heeft gesticht aandacht voor deze gemeente en er wordt geld ingezameld. Het is een wederkerig proces. Vanuit Jeruzalem hebben zij immers het goede nieuws aangaande het heil in Christus ontvangen.¹⁹

De gemeente is dus geroepen om op te komen voor mensen in de gemeente, voor andere gemeenten, maar ook voor de wereld. In **Jakobus 1:27** lezen we: *Voor God, de Vader, is alleen dit reine, zuivere godsdienst: weduwen en wezen bijstaan in hun nood, en je in acht nemen voor de wereld en onberispelijk blijven.* Zuivere godsdienst is weduwen en wezen bijstaan in hun nood. Jakobus laat hier duidelijk merken dat omzien naar mensen in nood zuivere godsdienst is. Deze opdracht geldt dus zeker voor de kerk.

Maar hoe zit het dan met het individu? Heeft elke gelovige de opdracht gekregen om sociale gerechtigheid te beoefenen? Of is dat alleen weggelegd voor de mensen die werken binnen het diaconaat van de kerk? Of mensen die de gave van barmhartigheid hebben? Om daar een antwoord op te geven kijken we naar het verhaal van de rijke jongeling (**Matteüs 19:16**). De rijke jongeling had als vraag aan Jezus hoe hij het eeuwige leven kon beërven. Op een gegeven moment zei Jezus tegen hem dat hij alles moest verkopen en de opbrengst aan de armen moest geven. Nu valt te verdedigen dat dit geen universele regel is. Wanneer we kijken naar de ontmoeting van Jezus met Zacheüs, dan zien we dat Zacheüs de helft van zijn rijkdommen aan de armen gaf. Jezus antwoordde daar positief op. Het was niet zo dat Jezus dit te weinig vond. Maar bij beide mannen zie je in ieder geval dat Jezus wil dat we vrijgevig zijn met onze rijkdommen. Dat we het geld niet mogen beschouwen als het onze en dat we met de armen begaan moeten zijn.²⁰

In **Matteüs 25** komen we het verhaal tegen van de schapen en de bokken. De schapen zijn de mensen die voorzagen in de noden van hongerigen, naakten, vreemdelingen, zieken en gevangenen. De koning zou tegen hen zeggen dat alles wat ze voor de onaanzienlijke hebben gedaan, dat ze dat voor hem hebben gedaan. De bokken hebben niet voorzien in de noden van deze doelgroepen en hebben daarom niets voor de koning gedaan. Voor de schapen wacht het eeuwige leven en voor de bokken een eeuwige bestraffing. Dit gedeelte uit de prediking van Jezus kun je niet vastkoppelen aan de kerk. Het gaat in dit gedeelte erom wat een persoon praktisch heeft gedaan voor een andere persoon. Op het moment dat je dit doet, doe je het voor Jezus. Individueel hebben we dus verantwoording af te leggen over hoe we om zijn gegaan met de onaanzienlijken en dat laat gelijk iets zien over onze relatie met Jezus. Keller schrijft hierover: De houding van je hart tegenover de armen onthult hoe de houding van je hart tegenover Christus is.²¹

De opdracht van sociale gerechtigheid geldt voor zowel de kerk als voor de individuele gelovige. De gemeente heeft de opdracht om Jezus te vertegenwoordigen op onze aarde. De individuele gelovige die een relatie met Jezus heeft, uit deze liefde door om te zien naar de onaanzienlijken.

¹⁸ Den Hertog, G.C. en Noordegraaf, A. 2009, 46

¹⁹ Den Hertog, G.C. en Noordegraaf, A. 2009, 51

²⁰ Keller, 2011, 70

²¹ Keller, 2011 74

2.1.3 Wat zijn de consequenties van de Bijbelse opdracht voor sociale gerechtigheid in het ethisch en praktisch handelen van individuele gelovigen?

De opdracht voor sociale gerechtigheid geldt dus voor elke gelovige. Wat betekent dit nu ethisch en praktisch voor een christen? Om die vraag te beantwoorden kijken we naar het leven van Job.

In **Job 29** zien we Job aan het woord om zichzelf te verdedigen tegenover zijn vrienden. In zijn betoog laat hij zien wat sociale gerechtigheid voor hem betekende. In **Job 29 vers 14** lezen we: *Ik kleeedde mij in gerechtigheid en deze kleeedde mij, het recht was mij een mantel en een tulband.* Uit deze tekst kunnen we een aantal dingen leren. In de eerste plaats draag je iedere dag kleren. Niemand stapt naakt zijn deur uit. Als we onze kleren aantrekken is dat een bewuste handeling. Job kleeedde zich ook met gerechtigheid. Hij droeg het en het hoorde bij wie hij was. Dit geeft aan dat Job heel bewust gerechtigheid uitoefende en daarop gericht was. Als gelovigen kunnen we hiervan leren dat sociale gerechtigheid een hele bewuste keuze is. Het is iets wat je aan kunt trekken en waar je voor kunt kiezen. Het tweede wat deze tekst zegt is dat gerechtigheid Job kleeedde. Dat laat zien dat het een wederkerig, zichzelf versterkend proces is. Je zoekt naar mogelijkheden om recht te doen en vanuit die mogelijkheden ontstaan weer nieuwe mogelijkheden om recht te doen. Daarnaast kun je niet overzien wat jouw handeling teweeg brengt in het leven en de omgeving van de persoon waar je recht aan hebt gedaan. Er gebeurt meer dan je kunt overzien. Als laatste laat deze tekst zien dat Job hierdoor een bijzondere man werd. Hij was een levend voorbeeld van hoe je moest leven. Niet alleen in zijn woorden, maar ook in zijn daden. Zijn rechtvaardige manier van leven straalde van hem af.

Wat deed Job aan sociale gerechtigheid? Keller laat zien dat Job aan corrigerende rechtvaardigheid²² en aan primaire rechtvaardigheid deed.²³ Corrigerende rechtvaardigheid zien we bij Job als hij zegt: 'ik verdedigde de zaak van vreemdelingen, ik brak de kaken van de boosdoener en ontrukte de prooi aan zijn tanden (**Job 29:16 en 17**). Hier laat Job zien dat hij uitbuiters van kwetsbare mensen aanpakt.

William Wilberforce, die een beweging in gang zette wat leidde tot de afschaffing van de slavernij in de Britse bezitting (1833), is hier een goed voorbeeld van. Hij pakte de mensen aan die verantwoordelijk waren voor het leed van zoveel onschuldige mensen namelijk de Engelse overheid. Hij ging daarmee door totdat de slavernij daadwerkelijk afgeschaft werd. In onze tijd kun je denken aan het begeleiden van asielzoekers die naar de rechtbank gaan en daarbij controleren of de advocaat van de asielzoeker wel echt zijn best doet voor zijn cliënt. Of het opkomen voor een vrouw of kind die mishandeld worden. Corrigerende rechtvaardigheid vraagt moed.

Primaire rechtvaardigheid is in Job zijn leven ook te zien: Ogen was ik voor de blinde, voeten was ik voor de lamme, voor de behoeftige was ik een vader (**Job 29:15-16**). Aan deze mensen werd misschien niet gelijk onrecht gedaan, maar ze hadden wel noden. Om recht te doen aan iemand die blind was geeft Job zijn ogen. Daarmee liet Job gelijk zien welke waarde hij hechtte aan een mensenleven. Een lamme was in zijn ogen niet een misvormde, maar iemand die zijn voeten nodig had. In onze tijd mogen wij omzien naar gehandicapten en ouderen in onze omgeving.

Het is prachtig om te lezen wat Job betekende in het leven van andere mensen. In **Job 29 vers 13** lezen we: *Ik werd gezegend door de stervende, in het hart van de weduwe bracht ik de vreugde terug.* Hij bracht vreugde in het leven van mensen die het moeilijk hadden. Mensen die op sterven lagen en dus niks meer te verliezen hadden zegende Job. Keller zegt hierover: 'Zijn doelstelling voor de armen is een leven van vreugde, en zijn doelstelling voor de weduwe is dat hij niet langer 'haar ogen laat versmachten.'²⁴ Job nam niet genoegen met halve maatregelen voor behoeftige mensen. Het gaat bij Job zelfs zo ver dat hij het een zonde noemt (**Job 31:23**) als hij niet zijn wol met de armen had

²² Keller, 2011, 33

²³ Keller, 2011, 34

²⁴ Keller, 2011, 35

gedeeld. Het zorgen voor de armen was voor Job veel meer dan liefdadigheid, het was voor hem recht doen. Job is een voorbeeld van hoe wij op een ethische en praktische manier gehoor kunnen geven aan de opdracht van sociale gerechtigheid.

Een ander facet wat invloed heeft op ons handelen met betrekking tot dit onderwerp, is onze omgang met geld. Job zegt in **Job 31 vers 24**: *Heb ik mijn hoop gevestigd op goud, van het fijnste goud gezegd: "Daarop vertrouw ik"?* Een paar verzen later zegt hij: Dat zou een misdrijf zijn. In heel zijn betoog zien we dat Job ruimhartig en vrijgevig was voor mensen die dat nodig hadden. Daarin zien we dat Job op God vertrouwde en niet op zijn goud.

Jezus leert ons dat geld, de Mammon (**Matteüs 6:24**), een macht is, en dat we niet twee heren kunnen dienen. We moeten kiezen tussen God of Mammon. Dat is best lastig omdat geld in hoge mate iemands status, macht en aanzien bepaalt. Volgens Van der Lee wordt in veel gevallen de Mammon meer gehoorzaamd en gediend dan God. God draagt ons op om met de middelen die Hij ons ter beschikking stelt onze behoeftige medemens te dienen. In plaats van dat dit algemeen gebeurt, worden geldelijke bezittingen geïnvesteerd en belegd om er nog meer van te krijgen en om deze vervolgens aan te wenden voor eigen hedonisme. Dit woekeren met geld, ten bate van zichzelf, leidt tot verwaarlozing en het negeren van de arme, behoeftige medemens.²⁵ Als we serieus gehoor willen geven aan de Bijbelse roep van sociale gerechtigheid, dan heeft dit consequenties in onze omgang met geld. In Nederland willen de meeste mensen hun producten zo goedkoop mogelijk aanschaffen. Dit leidt tot onderdrukking en uitbuiting in de landen waar deze producten worden gemaakt. Met fair trade producten betaal je meer voor het product. Daardoor is er minder geld voor andere zaken. Zo doe je recht aan de mensen die deze producten produceren. Het geven van aalmoezen aan de armen wordt door Jezus gezien als gerechtigheid (**Matteüs 6:1-2**). Het omzien naar de armen vraagt een radicale verandering in onze portemonnee.

Om aan de Bijbelse opdracht van sociale gerechtigheid gehoor te geven, vraagt dit veranderingen in het praktische en ethische handelen van een gelovige. Het is een bewuste keuze om je te kleden met gerechtigheid. Je mag opkomen voor onderdrukten en omkijken naar mensen die nood hebben. Sociale gerechtigheid stopt niet bij het helpen van deze mensen; het is vreugde toevoegen door er echt voor hen te zijn. Als laatste mogen we vrijgevig zijn naar behoeftige mensen.

2.1.4 Hoe verhoudt zich sociale gerechtigheid tot verkondiging van het evangelie?

De Bijbel heeft een hele duidelijke, levensveranderende boodschap die verkondigd moet worden. Maar hoe verhouden sociale gerechtigheid en de boodschap zich met elkaar?

Jezus zelf, zijn discipelen, de apostelen, de eerste diakenen; allen koppelden zorg voor het lichamelijke aan geestelijke zorg, en andersom. Evangelie als woord is de verbale component binnen de communicatie ten aanzien van de verkondiging van het evangelie. Het evangelie als daad is de in daden omgezette boodschap van liefde, zorg en betrokkenheid.²⁶ Zowel woord als daad is belangrijk om het volle evangelie kenbaar en zichtbaar te maken in deze wereld. In Johannes 5 zien we Jezus naar een plek gaan waar veel zieken zijn. Een man die daar ligt is al achtendertig jaar ziek. Jezus gaat naar hem toe en begint niet met de verkondiging van het koninkrijk van God. Hij stelt hem een simpele vraag: 'Wil je gezond worden?' Hier zien we dat Jezus niet alleen een prediker was, Hij had ook de noden van de mens op het oog. Een paar verzen later kunnen we lezen dat de genezen man niet eens weet wie hem genezen heeft (**Johannes 5:13**). Later ontmoet Jezus hem nog een keer en dan spreekt Jezus wel tot hem. Voor Jezus was een daad van barmhartigheid net zo belangrijk als het woord.

²⁵ Lee, 2001, 102

²⁶ Lee, 2001, 24

Waarom is het woord alleen dan niet genoeg? Het is een misleidende gedachte dat verkondiging alleen door woorden ook inderdaad Woordverkondiging zou zijn. Soms spreken daden een duidelijkere taal. Het is duidelijk dat prediken als geïsoleerde activiteit in zijn geheel langs mensen heen kan gaan als gevolg van hun problematische sociale omstandigheden.²⁷ Dit kunnen we terugzien in het leven van de zieke man. Achtendertig jaar lang ziek zijn is een hele tijd. We kunnen concluderen dat hij een geïsoleerd leven leidde en dat niemand er was om hem te helpen bij het bad van Bethesda. Dat doet wat met je als mens. Het is goed voor te stellen dat deze man helemaal niet openstond voor het koninkrijk in woorden. Op het moment dat hij genezen is staat hij open om te luisteren naar de man die hem genezen heeft. Daarmee kunnen we een parallel leggen met sociale gerechtigheid. Als we omzien naar mensen in nood en daadwerkelijk hulp bieden, dan zullen deze mensen meer open staan om te luisteren naar de woorden van het evangelie.

Een andere belangrijke reden om naast je woorden ook daden te laten zien komt van William Booth, die in 1878 het leger des Heils oprichtte in Londen. Hij merkte op dat onze activiteiten die gericht zijn op het voorkomen van het toekomstige, eeuwige lijden en de eeuwige redding, ongeloofwaardig overkomen wanneer wij geen of onvoldoende oog hebben voor het lijden waarin veel armen in hun aardse leven verkeren.²⁸ Met alleen woorden zonder daden zeg je tegen mensen die nu lijden; “ik vind je lijden in de toekomst heel erg, maar met het lijden dat je nu door maakt daar doe ik niks mee”. Dat is niet geloofwaardig. Je komt dan over als kerk of groepering die alleen bezig is zieltjes te winnen voor de eigen kerk.

Verkondiging kan dus niet zonder sociale gerechtigheid. Maar kan sociale gerechtigheid wel zonder verkondiging? In de praktijk zie je dat een gevolg van armoede moreel verval kan zijn. Dit kan enerzijds crimineel van aard zijn en aan de andere kant kan dit zich uiten in psyche-emotionele problematieken. Hierbij kun je denken aan drugs- en alcoholverslaving, mentale instortingen en zelfmoord. Het ontwikkelingswerk heeft hier geen antwoord op wanneer het geheel losgekoppeld is van de spirituele zijde van het menselijk bestaan.²⁹ Met andere woorden, een mens bestaat uit meer dan lichamelijke noden. Vanuit de Bijbel kunnen we leren dat God de hele mens op het oog heeft. Geestelijk en emotioneel heeft de mens herstel nodig en dat bereik je niet door alleen sociale gerechtigheid uit te oefenen en daarbij niks te delen van het verlossende werk van Jezus Christus en zijn kracht om mensenlevens van binnen te herstellen.

Wright stelt dat als de kerk hetzelfde doet en predikt zoals Jezus deed, de kerk ook dezelfde reactie zal krijgen als Jezus kreeg in zijn publieke carrière.³⁰ Is dat niet juist het verlangen wat wij als christenen hebben?

2.1.5 Wat is de relatie tussen vergeving/verzoening en sociale gerechtigheid?

Bij het onderwerp sociale gerechtigheid in de context van Rwanda, met zijn recente geschiedenis van genocide, kan het niet anders dan stil te staan bij vergeving en verzoening. Wat is de relatie tussen vergeving en sociale gerechtigheid?

Wanneer we kijken naar het leven van Jezus dan zien we dat Hij regelmatig mensen vergaf. In **Marcus 2** komen we een bekend verhaal tegen. Het verhaal van de man die verlamd is en door zijn vrienden door het dak naar beneden wordt gelaten omdat het huis te vol is om naar binnen te gaan. De man komt voor de voeten van Jezus. Jezus ziet de man aan en zegt tegen hem in **Marcus 2:5**: ‘Vriend, uw zonden worden u vergeven.’ Midden in een volle woonkamer vol met mensen die de Schriften goed kennen. Allerlei mensen beginnen zich af te vragen: ‘Hoe kan Hij dit doen?’ Zonden

²⁷ Lee, 2001, 38

²⁸ Lee, 2001, 37

²⁹ Lee, 2001, 43

³⁰ Wright, 2011, 220

vergeven, dat hoort toch een priester in de tempel te doen na een offer? Wie denkt Hij wel dat Hij is?³¹ Jezus zegt dan tegen de menigte: 'Ik zal laten zien dat ik volmacht heb gekregen om zonden te vergeven. Sta op, pak je bed op en wandel'. De man staat op, de mensen wijken uiteen, en hij loopt naar buiten uit het huis waar hij niet in kon komen.

Dit is een prachtig verhaal, maar de betekenis in die tijd gaat nog veel dieper. Want het volk Israël was honderden jaren daarvoor in ballingschap geweest onder het Babylonische rijk. Dat was gekomen door alle zonden van het volk. Van het aanbidden van hun afgoden, het offeren van hun kinderen en de sekscultus rondom de afgod Baäl. God was woest geworden en het beloofde land dat ze ooit hadden gekregen moesten ze verlaten. De vernedering was groot in een cultuur waar eer en schaamte alles was. De ballingschap had diepe schande gebracht over Israël.³² Sinds die tijd was het idee ontstaan dat God zijn volk niet meer wilde redden. Na de Babylonische ballingschap waren daar nog de overheersingen geweest door de Syriërs, de Egyptenaren, de Grieken, de Romeinen en nog andere volkeren. Het leek wel of God niet meer wilde vergeven en het leek wel of God niet meer naar hen omzag. Totdat Jezus kwam, de profetie van **Jesaja 40:1-2** werd vervuld: *Troost, troost mijn volk, zegt jullie God. Spreek Jeruzalem moed in, maak haar bekend dat haar slavendienst voorbij is, dat haar schuld is voldaan, omdat zij een dubbele straf voor haar zonden uit de hand van de HEER heeft ontvangen.* God ziet weer om naar zijn mensen. Jezus laat door individuele mensen zien wat God van plan is te doen met zijn volk en uiteindelijk ook met de mensheid.³³ Mensen worden weer vergeven.

Vergeving is een soort van genezing. Je leven kan door schuld verlamd worden. Schuld werpt muren op tussen mensen die naast elkaar wonen. Desmond Tutu, voorzitter van de commissie van waarheid in Zuid Afrika heeft als slogan: 'Geen toekomst zonder vergeving'.³⁴ Dit geldt ook voor Rwanda. Je kunt geen sociale gerechtigheid uitoefenen in Rwanda door je alleen op armoede te richten en je niet te bekommeren om de zelfvernietigende haat die mensen hebben tegen hun daders. Je kunt je niet alleen richten op het bezoeken van gevangenen en je niet te bekommeren om de schaamte en de schuld die de mensen van binnen verteerd. Mensen zijn sociale wezens. Een onderdeel van sociale gerechtigheid is het herstellen van sociale banden tussen burens die elkaar de meest afschuwelijke dingen hebben aangedaan. Dit herstel kan alleen plaats vinden als vergeving en verzoening een plek krijgen. De Rwandezes hebben herstel nodig aan de voet van het kruis. Op de plek waar zoveel onrecht gebeurde, maar waar het recht overwon doordat Jezus opstond uit de dood waardoor vergeving mogelijk is geworden.

Vergeving en verzoening zijn onmisbaar in het onderwerp sociale gerechtigheid. Om recht te doen aan mensen is het belangrijk om relaties te herstellen.

2.2 Achtergrond Rwanda

Geografisch:

Rwanda is een klein land in Centraal Afrika met een oppervlakte van 26.338 km². Het ligt een paar graden ten zuiden van de evenaar en is qua oppervlakte iets kleiner dan België. Rwanda heeft de bijnaam 'land met de duizend heuvels' en heeft circa 10.186.000 inwoners. Dat resulteert in een bevolkingsdichtheid van 386,74 inwoners per km². Daarmee is Rwanda het dichtstbevolkte land van Afrika. Dit land heeft in totaal 893 km aan landgrenzen: Burundi 290 km, Democratische Republiek Kongo 217 km, Tanzania 217 km en Oeganda 169 km. Rwanda bestaat voornamelijk uit hooggelegen grasland, heuvels en bergen die in hoogte aflopen van west naar oost. Rwanda heeft door haar hoge ligging een aangenaam klimaat waarbij het gehele jaar de temperatuur tussen de 16°C en 26°C ligt.

³¹ Wright, 2011, 72

³² Wright, 2011, 73

³³ Wright, 2011, 73

³⁴ Wright, 2011, 72

Rwanda is onderverdeeld in vier provincies en een stad. De provincies zijn onderverdeeld in; Noord, Oost, West en Zuid en Kigali is de enige stad.

Bevolking:

Rwanda behoort tot één van de armste landen van Afrika waar bijna tweederde van de bevolking onder de armoedegrens leeft. Volgens de statistieken van 2001 is de bevolking onderverdeeld in de volgende geloofsgroepen: Rooms-katholiek 56,5%, Protestant 26%, Adventist 11,1%, Moslim 4,6%, Inheems 0,1%. De etnische bevolking bestaat voor 90% uit Hutu's (Bantoes), 9% Tutsi's (Hamieten) en 1% Twa (pygmeeën, de oudste bewoners).³⁵ De officiële talen zijn Kinyarwanda, Frans en Engels. De voornaamste exportproducten zijn koffie en thee.

2.2.1 De politieke geschiedenis

De Hutu's en de Tutsi's leefden vijfhonderd jaar lang naast elkaar in vrede. Ze spraken dezelfde taal, trouwden met elkaar, woonden door elkaar heen en daardoor kon je eigenlijk niet meer spreken over echte Hutu's of echte Tutsi's. Zo vermengd waren ze. In 1950, het jaar waarin propaganda tegen de Tutsi's begon, was er weinig verschil in inkomen tussen een Hutu en een Tutsi. Alleen de Twa werd achter gesteld.³⁶

De koninkrijken Rwanda en Burundi zijn waarschijnlijk in de zestiende eeuw ontstaan. De grenzen van de oude rijken waren vaag en veranderden continu. De kracht van de centrale vorst bepaalde de grootte van het rijk. Men weet niet precies hoe de minderheid van de Tutsi's erin geslaagd is om de Hutu's te onderwerpen maar de strijd om het steeds kleiner wordende land heeft waarschijnlijk een rol gespeeld. Voor hun grote groepen koeien hadden de Tutsi's uitgestrekte weilanden nodig. Aanvankelijk was er grond genoeg en leefden de Tutsi's als veehouders en Hutu's als akkerbouwers vreedzaam naast elkaar, maar dat veranderde vanaf de zeventiende eeuw. Vanaf die tijd heersten de Tutsi's definitief over de Hutu's.³⁷ en gebruikten daarvoor hun sterke legers.

Vanaf 1897 werd Rwanda een kolonie van Duitsland. Negentien jaar later winnen de Belgen hun Oost-Afrikaanse slag, onderdeel van de Grote Oorlog, tegen het Duitse leger. Op 6 mei 1916 veroverde België het gebied. In 1926 werd door de Belgen een kolonisatiepolitiek ingevoerd, deze politiek maakte gebruik van de indirect rule. Ze maakten gebruik van de gezagsstructuren die in het land waren. In feite brachten zij op alle mogelijke terreinen zeer diepgaande wijzigingen tot stand. Doordat het nieuwe bestuurlijke systeem de Tutsi's aanvankelijk zeer bevoordeelde, werd de tegenstelling tussen de Tutsi's en de Hutu's aanzienlijk groter. Het was niet zo dat alle Tutsi's rijk waren en macht hadden, maar ze hadden wel meer kansen om hoger op de sociale ladder te komen.³⁸

De uitgesproken keuze van de Belgen voor een sterk Tutsi-bewind komt door het idee dat deze de beste bestuurders voor hun land zouden zijn. De redenering luidt: 'De Tutsi's zijn Hamieten, een ras dat genetisch voorbestemd is om te regeren en dat uit Noordoost-Afrika komt'. Sommige mensen vermoedden zelfs een rechtstreekse band met de Europeanen. Deze zogenaamde Hamieten-theorie is in de koloniale periode algemeen bekend en geaccepteerd onder de Europeanen en wordt overgenomen door de Afrikaanse elite. De Tutsi's zouden een blanke oorsprong hebben en de eerste 'beschavers' van het gebied zijn door de invoering van het

³⁵ <http://nl.wikipedia.org/wiki/Rwanda> - cite note-ciapl-4#cite_note-ciapl-4

³⁶ Rucyahana, J. with Riordan, J. *The Bishop of Rwanda, Finding forgiveness amidst a pile of bones*. (Nashville, Tennessee bij Thomas Nelson, Inc. 2007), 18

³⁷ Schaaf, Y. Wereld en zending themanummer. *Het Christendom van de catastrofe* (Kampen, Kok, 1998), 21

³⁸ Trouwborst, A. Wereld en zending themanummer. *Het Christendom van de catastrofe* (Kampen, Kok, 1998), 7-8

koningschap en de veeteelt.³⁹ Ook waren ze monotheïsten (ze geloofden in één god, namelijk Imaana). Ook konden ze worden ingezet bij de bekering van de mensen in het gebied van de Grote Meren, bestaande uit Rwanda, Burundi en Oeganda. Het waren de natuurlijke heersers. De Hamieten-theorie zal nog tot 1968 stand houden.

De Hutu's hadden hoge rituele functies in dienst van koning Musinga. De katholieke kerk begon eind jaren twintig een campagne tegen Musinga om hem weg te krijgen omdat hij zich niet wilde bekeren tot het christendom. Uiteindelijk werd hij verbannen. Zijn zoon Mutara werd in 1931 koning in zijn plaats. Deze koning bekeerde zich al snel om waarschijnlijk politieke redenen.

De Belgen dachten dat ze controle hadden over Mutara, maar uiteindelijk wilde Mutara zich afscheiden van België en een onafhankelijk Rwanda beginnen. Hierdoor ontstond er een breuk tussen de Rwandese regering en de Belgen. De koning werd uiteindelijk vermoord, en er kwam een Hutu-beweging op in 1957. De Belgische overheid en de katholieke kerk stelden zich achter deze Hutu-emanipatie.⁴⁰ De Hutu's behaalden een overweldigende meerderheid in de verkiezingen en die ook recht deed aan hun numerieke meerderheid in het land. Bijna elke Tutsi chef werd vervangen voor een Hutu, dat gepaard ging met geweld. Uiteindelijk werd de onafhankelijkheid van Rwanda uitgeroepen door deze Hutu regering op 1 juli 1962.⁴¹ Dit was mede mogelijk omdat rond 1960 in de Verenigde Staten een anti koloniaal sentiment opkwam. Dus indirecte kolonisatie. Dit neokoloniale systeem werkte via afhankelijke regeringen en elites in 'onafhankelijke' landen. Op deze wijze stelden de neokoloniale mogendheden hun belangen veilig en hadden ze toegang tot grondstoffen en markten, zonder verantwoordelijkheid te dragen voor het bestuur en de sociale verhoudingen in die landen.⁴²

De machtsverschuiving van de Tutsi's naar de Hutu's werd een belangrijke voedingsbodem voor de latere genocide. De Hutu's verweten de Tutsi's dat ze altijd voorgetrokken waren door de Belgen. Vele mensen die koning Mutara hadden ondersteund om voor de eerste keer democratische verkiezingen te houden, werden door de Belgen openlijk geëxecuteerd omdat ze een onafhankelijk Rwanda hadden nagestreefd. Dit waren allemaal voorname Tutsi's. Op 1 november 1959 werden veel Tutsi chefs aangevallen, hun huizen werden in brand gestoken en driehonderd van hen vonden de dood.⁴³ Veel Tutsi's besloten daarop om het land te verlaten. Ze vluchtten naar buurlanden, waaronder Oeganda. Onder hen ontstond een verzetsbeweging die vanuit Oeganda invallen deed in Rwanda.

In 1973 komt Habyarimana aan de macht. Hij vraagt de Fransen om hem te ondersteunen, en al gauw betaalt Frankrijk zijn salaris en het salaris van de andere regeringsleden. Hij besluit alle andere partijen te verbieden behalve zijn eigen partij, de MRND. (Mouvement Démocratique Révolutionnaire National pour le Développement) De Fransen wilden graag meer invloed in Afrika, en zagen dit als een kans om dat te krijgen.

Ondertussen ontstond er een verzetsbeweging van Tutsi's die aanvallen deed vanuit Oeganda onder leiding van Paul Kagame. Deze groepering heette The Rwandese Patriotic Front (RPF). Deze groep bestond uit Tutsi's die gevlucht waren uit Rwanda en niet terug mochten komen. Het regime in Rwanda werd steeds harder tegen elke vorm van oppositie. Een van de oorzaken is dat de RPF met

³⁹ Trouwborst, 1998, 5

⁴⁰ Schaaf, 1998, 21

⁴⁰ Schaaf, 1998, 22

⁴¹ Rucyahana, J. with Riordan, 2007, 15-17

⁴² Muller, M. Wereld en zending themanummer. *Het Christendom van de catastrofe* (Kampen, Kok, 1998), 16

⁴³ Rucyahana, J. with Riordan, 2007, 20-21

toenemend succes invallen vanuit Oeganda pleegde.⁴⁴ Er ontstond hierdoor een demografische tijdbom.

In 1990 gebeurden er drie belangrijke gebeurtenissen:

1. De druk van westerse landen om naar een democratie over te gaan in plaats van een één partijregime, bereikte Rwanda.
2. Er werd een Rwandese mensenrechtenorganisatie opgericht. (ARDHO)
3. Op 1 oktober viel een goed bewapende en getrainde Tutsi' troepenmacht Rwanda binnen.⁴⁵

Het snel invoeren van het meerpartijstelsel, aangemoedigd door het westen, leidde in Rwanda tot een verscherping van de tegenstellingen tussen de Tutsi's en de Hutu's en een grotere rivaliteit tussen fracties van de elite. Het is de combinatie van een oorlog met de RPF, en de invoering van een democratie tegelijkertijd, die een oplossing van het Rwandese probleem onmogelijk maakt.⁴⁶

In deze tijd werd voor het eerst gesproken in het kantoor van President Habyarimana, om 'een final solution' teweeg te brengen. Dit werd opgevat als het voorgoed afrekenen met de Tutsi's door ze uit te moorden.⁴⁷

In april 1994 ging Habyarimana naar een congres in Tanzania waar hij andere Afrikaanse leiders zou ontmoeten. De Hutu-extremisten merkten dat hij meer ging twijfelen over de genocide. Op het congres zou hij andere Afrikaanse leiders ontmoeten, en ze vermoedden dat hij zou bezwijken onder hun druk. Op 6 april 1994 vloog hij terug naar Rwanda, zijn vliegtuig werd boven Kigali neergeschoten. Dit was waarschijnlijk het werk van Hutu's. De Fransen en het leger van de president waren de enige groeperingen die met wapens in de buurt van het vliegveld konden komen. Dit was de start van de genocide. De eerste slachtoffers van de genocide werden zorgvuldig uitgekozen. Het waren Tutsi's en ook prominente Hutu's met politieke macht, geld en hoge posities die misschien weerstand zouden gaan bieden tegen de genocide. Onder hen was Agathe Uwilingiyimana de vicepresident van het land. Generaal Dallaire van de VN probeerde dat zij via de radio het land zou toespreken. Zij kon misschien het geweld stoppen. Zijn poging mislukte. Om Agathe in veiligheid te brengen stuurde hij soldaten naar haar toe, die allemaal de dood vonden.

Dallaire vroeg in het begin van de genocide om 2500 extra VN manschappen. Hij had al 2500 man, en hij geloofde dat met 5000 manschappen de situatie onder controle gehouden kon worden, mits ze ook mochten schieten. In plaats daarvan werden 2250 man teruggeroepen omdat er doden waren gevallen toen ze naar het huis van Agathe gingen. Vandaag de dag zeggen analisten dat de genocide voorkomen had kunnen worden als de VN naar Dallaires verzoek had geluisterd.⁴⁸

Op de radio werden mensen aangemoedigd om de Tutsi's om het leven te brengen, omdat ze de president hadden neergeschoten.⁴⁹ Rond 1 miljoen mensen vonden de dood. Bijna een derde deel van de stadsbevolking werd besmet met aids en er bleven zo'n 500.000 wezen achter.⁵⁰

Uiteindelijk maakte de RPF een einde aan de genocide. Er kwam weer een Tutsi-regime.

A. Trouwborst, oud-hoogleraar sociale antropologie in Nijmegen, is van mening dat er alleen een rustige aanvaardbare situatie kan ontstaan wanneer voldoende ruimte wordt geboden aan de rechten van de Hutu's. Ze zijn de overgrote meerderheid van de bevolking.⁵¹

⁴⁴ Trouwborst, 1998, 9

⁴⁵ Schaaf, 1998, 22

⁴⁶ Marysse, S. Wereld en zending themanummer. *Het Christendom van de catastrofe* (Kampen, Kok, 1998) PP41

⁴⁷ Rucyahana, J. with Riordan, 2007, 35-37 en 45-49.

⁴⁸ Rucyahana, J. with Riordan, 2007, 72-77

⁴⁹ Rucyahana, J. with Riordan, 2007, 66-70

⁵⁰ Schaaf, 1998, 24

2.2.2 De economische verhoudingen in Rwanda

Een van de achtergronden van het conflict is de schaarste. Vanuit het Westen wordt beredeneerd dat de economische groei en dus de bestrijding van de schaarste het beste schild is tegen geweld. In situaties van extreme schaarste vervagen de morele normen en waarden en zo ook de verplichtingen van solidariteit. Volgens S. Marysse, is de veronachtzaming van de grondschaarste een blinde vlek in de verklaring van het geweld in Rwanda.⁵²

Op het eerste gezicht lijkt dit het geweld in Rwanda te verklaren. Immers er is weinig beschikbare grond per familie en in de jaren '80 daalde het inkomen per hoofd. Toch is het lastig om alleen hiermee de genocide te verklaren. Er zijn immers landen die armer zijn, bijvoorbeeld Zaïre of Zimbabwe waar de verschillen tussen de elite en het volk veel groter zijn.⁵³ In die zin is het geweld in Rwanda minder te verklaren vanuit een economische achtergrond.

Gedurende de eerste 25 jaar na de onafhankelijkheid deed Rwanda het goed. Het verdubbelde het inkomen per hoofd, terwijl het inkomen halveerde in het potentieel rijkere Zaïre. De verklaring hiervoor is:

1. Er was een staat die gestructureerd was tot op de laatste heuvel van het land.
2. Rwanda betaalde de hoogste prijzen in Afrika voor koffie aan zijn boeren.
3. Rwanda had de laagste uitgaven voor defensie per hoofd ter wereld.
4. De inflatie en de consumenten prijsstijgingen waren er, naar Afrikaanse maatstaven, bijzonder beperkt.
5. En de kwaliteit van de boeren was goed, door de toepassing van nieuwe technologieën en nieuwe gewassen.

Dit ontwikkelmodel geraakte tegen het midden van de jaren '80 in een crisis en ontspoorde helemaal na de militaire invasie van Inkotanyi.⁵⁴ Vanaf 1985 halveren de koffie- en theeprijzen op de wereldmarkt, de publieke financiën ontsporen en de uitgaven voor defensie verdubbelen.

De versnelling van de ongelijkheid aan het einde van de jaren '80, begin van de jaren '90 en de totale ontoereikendheid van de grond voor meer dan de helft van de families heeft op verschillende manieren het geweld veroorzaakt. In de eerste plaats heeft extreme schaarste jongeren die geen toegang hadden tot grond, in de armen gedreven van extreme politieke groeperingen. Onder de noemer van de genocide gingen andere gewelddaden schuil die niets te maken hadden met de genocide. Ze hadden meer te maken met de grondschaarste, het afrekenen met rivalen en de armen die omkwamen van ontbering. Dit was met name te zien in gebieden waar geen Tutsi's woonden, maar waar wel veel mensen vermoord werden.⁵⁵

In interviews met daders van de genocide, zeggen veel daders dat een van de redenen om te moorden was omdat het moorden veel opbracht. Veel mensen hadden maar een klein stukje land, maar omdat zoveel mensen stierven, kwam er steeds meer land vrij. De bezittingen van de Tutsi's mocht een ieder plunderen waardoor er genoeg eten op tafel kwam. Elke avond was er een groot feest, met lekker veel vlees. Het bracht veel meer op dan een dag hard werken op het land. Ignace zegt hierover: 'Het moorden leverde meer op dan landarbeid'. Vooral voor degenen die maar een klein stukje land of dorre grond hadden. Bij het moorden bracht iedereen die sterk was net zoveel mee naar huis als een groothandelaar van naam. De golfplaten waren niet meer te tellen. De

⁵¹ Trouwborst, 1998, 12

⁵² Marysse, 1998, 36

⁵³ Marysse, 1998, 37

⁵⁴ Marysse, 1998, 39

⁵⁵ Marysse, 1998, 43-44

vrouwen waren tevreden met alles wat het opbracht.⁵⁶ Of zoals Marie-Chantal achteraf zei: 'Op de heuvels doodden veel mannen om een einde te maken aan hun armoede.'⁵⁷

Ook het levensverhaal van Amina Ingabire laat zien dat geweld en economische schaarste dicht bij elkaar liggen. Amina is een vluchteling uit Rwanda en ze beschrijft dat ze als kind erg veel honger had. De enigen die redelijk te eten hadden in haar huis, was haar broer met zijn vrouw. Op een gegeven moment hebben zij en haar broertje en zusje zo'n honger, dat ze besloten om in de kamer van de broer in te breken om wat eten te stelen. Ze deed wat eten in bananenbladeren en at voor het eerst sinds maanden een paar stukjes geitenvlees. Ze vond dat zo heerlijk dat ze niet merkte dat haar schoonzus binnenkwam. Ze schreeuwde het uit, de broer kwam op het geluid af. Hij sloeg Amina helemaal in elkaar tot ze uiteindelijk bloed overgaf.⁵⁸ Een broer die zijn eigen zusje geen eten gunt, laat zien dat schaarste mensen hard maakt.

Stefaan Marysse is bang dat de spiraal van geweld en explosie in de regio zich verder zal uitbreiden, omdat het probleem van de schaarste blijft bestaan. Er zit weinig verandering in vanwege de onwil tot een echte dialoog en het huidige internationale klimaat.⁵⁹

2.2.3 Geschiedenis van missie en zending in Rwanda.

Vanaf 1900 is Rwanda geëvangeliiseerd door de witte paters. Zover ze konden overzien was er geen andere religieuze beïnvloeding. Ze wilden het hele gebied zo snel mogelijk bezetten, voor de komst van de Islam en het Protestantisme. Ze begonnen in veel plaatsen tegelijk met het bekeren van mensen. Vanaf 1907 begonnen de protestanten in het oosten en het westen van het land.⁶⁰

Er zijn drie mannen die een diepe invloed hebben gehad in het Christendom van Rwanda. Dit zijn kardinaal Lavigerie, monseigneur Classe en bij de protestanten was dat ds. Johannsen.' Kardinaal Lavigerie wilde een christelijk koninkrijk in het hart van Afrika stichten. Zijn analyse van de Afrikaanse samenleving was wel beperkt. Hij had het idee dat er geen godsgeloof was; er zou geen religieus besef zijn bij zwarte mensen. Een van de regels die hij bijvoorbeeld instelde was dat zwarten pas gedoopt mochten worden na vier jaar godsdienstonderwijs, omdat het een primitief volk zou zijn.

De protestanten hadden deze mening ook. Zij waren van mening dat zwarte volken a-religieus zijn. Er was in Europa een soort van consensus over de mening van de Afrikaanse volken en culturen dat ze geen godsbesef zouden hebben. Toen de zendelingen wel een ontwikkelde visie op God tegenkwamen in de Rwandese samenleving, dacht men dat dit wel het resultaat moest zijn van vreemde invloeden en daarom dus van het 'Tutsi-ras'.⁶¹ Johannsen legde ook bewondering aan de dag voor de Tutsi's bij wie hij een besef van God herkende. Hij zei het volgende over de Tutsi's: 'De Tutsi's zijn een volk van Hamitische herders, die door lichaamsbouw, huidskleur en intellectuele capaciteiten zich fundamenteel onderscheidt van de beide andere rassen.'⁶² Ype Schaaf zegt hierover: 'De katholieke missie en ook de veel kleinere protestantse zending ondersteunden de westerse etnologische argumentatie ten aanzien van de superioriteit van de Tutsi's, als een door God gegeven orde.'⁶³

⁵⁶ Hatzfeld, J. *Seizoen van de machetes, Het verhaal van de daders, De bezige bij.* (Epe, Druk Hooiberg, 2004) PP 75-76

⁵⁷ Hatzfeld, 2004, 87

⁵⁸ Smith, S. en Ingabire, A. *Achter de bergen, de overlevingstocht van een Afrikaanse vluchteling.* (Vianen/Antwerpen, The House of Books, 2011), 19-20

⁵⁹ Marysse, , 1998, 44

⁶⁰ Gatwa, T. Wereld en zending themanummer. *Het Christendom van de catastrofe* (Kampen, Kok, 1998) PP26

⁶¹ Gatwa, 1998, 28

⁶² Gatwa, 1998, 28

⁶³ Schaaf, 1998, 21-22

Het christendom en de overheid ondersteunden elkaar wederzijds. Dit verklaarde waarom de missionarissen en zendelingen, die de kolonisator vergezelden, allereerst het idee steunden om het 'beschavingswerk van de kolonisatie' te doen slagen. Door Tutsi's boven de Hutu's te plaatsen kwam dit model in feite uit Europa van de 18^e en 19^e eeuw, waarin de adel de samenleving beheerste. Volgens Lavigerie kon het christendom stabiel worden als het zou worden erkend door de autoriteiten. Daarom werd eerst de dominerende klasse bekeerd, de rest zou later volgen.⁶⁴

Er waren een aantal strategieën om de Tutsi's elite capabel te maken voor het leiden van Rwanda als een christelijke kolonie. Een van de strategieën was om autoriteiten terug te roepen die op afstand stonden van het christendom. Zo werd de koning verbannen en nam zijn zoon Mutara het bewind over, deze zoon bekeerde zich wel tot het christendom. Dit was een gewenste zet om te bouwen aan het christelijke koninkrijk in het hart van Afrika. Er volgde een grote stroom van bekeerlingen, van de elite en de massa. De Rwandezen plaatsten de bekering van de koning in het kader van de cultuur van de blinde gehoorzaamheid.

Een andere strategie was dat de kerk van catechumeen eisten om nieuwe aspirant christenen mee te nemen, alvorens ze gedoopt konden worden. Gedoopt zijn was daarnaast een van de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de functie van chef.⁶⁵

Uiteindelijk kwamen de Hutu's aan de macht. De kerk maakte op dat moment zelf ook de switch en ging de republiek ondersteunen. In deze tijd begon de propaganda tegen de Tutsi's in de kerken. In 1956 werden een aantal katholieke priesters het land uitgezet omdat ze propageerden tegen de Tutsi's. De kranten met anti-propaganda tegen de Tutsi's werden gedrukt in het kantoor van de aartsbisschop van de katholieke kerk. Hij deed niets om dit te stoppen. Maar ook andere kerken namen later deel aan de koloniale propaganda. Dat was wat de kerk deed, ze was er om het kolonialisme in stand te houden van de blanken en nam niet haar profetische rol in.⁶⁶ De kerk was als het ware een spreekbuis van het kolonialisme, en niet om het evangelie te verkondigen. De programma's in de kerken waren er niet op gericht om mensen te leren zo te leven zoals God had bedoeld. Ze was er op gericht om de Afrikanen beter te controleren.⁶⁷ Veel van de genocide planners hadden hun onderwijs gekregen in scholen die aan kerken verbonden waren.

Tharcisse Gatwa komt tot de conclusie: 'de houding van de kerkelijke hiërarchie was er voor alles op gericht om een samenleving op te bouwen, waarin zij door kon gaan met het controleren van de mechanismen van de macht en het geweten. De kerk heeft nagelaten een nieuw hoofdstuk te beginnen als kritische vragensteller ten aanzien van de ethiek van de macht en de onrechtvaardige praktijken, als gevolg van de sociaal-politieke veranderingen, die geleid hebben tot de onafhankelijkheid. In plaats daarvan is ze strategisch gewisseld van bondgenootschap.'⁶⁸

2.2.4 Rol van de kerk en Genocide.

De kerk speelt een grote rol tijdens de genocide. De bedenkers van de genocide wilden alle Tutsi's dood hebben. In de jaren voor de genocide, toen regelmatig al Tutsi's werden vermoord, was de kerk een veilige plek voor de Tutsi's. Daar kwamen de belagers niet. Dus werd in de voorbereidingen al besloten dat kerken aangevallen zouden worden. Het ging zelfs zo ver dat pastors en kerkleiders onderdeel werden van het complot. De leiders van de kerken, van wie bekend was dat ze sympathiseerden met de extremisten, werden ingelicht. Vele anderen hadden geen idee dat hun kerken gebruikt zouden worden als slachtkamers. De kerkleiders die werden ingelicht moedigden

⁶⁴ Gatwa, 1998, 29

⁶⁵ Gatwa, 1998, 32

⁶⁶ Rucyahana, J. with Riordan, 2007, 25-26

⁶⁷ Rucyahana, J. with Riordan, 2007, 104-105

⁶⁸ Gatwa, 1998, 34

Tutsi's aan om te vluchten naar de kerk. Zodra de kerk vol was met Tutsi's kwamen de mannen binnen met hun machetes om iedereen te vermoorden. Mannen, vrouwen en kinderen.⁶⁹ De beschrijvingen daarvan zijn luguber.

Er zijn veel verhalen bekend van kerkleiders die mee hebben geholpen aan de genocide. Ze moedigden de mensen aan om naar de overheid te luisteren. Twee nonnen, Maria Mukabutera en Gertrude Mukangango, zijn in 2001 veroordeeld omdat ze voor de benzine zorgden die gebruikt werd om een garage in brand te steken met vijfhonderd Tutsi's erin. Vader Seromba, werd veroordeeld omdat hij bulldozers inhuurde om zijn kerk plat te walsen met tweeduizend Tutsi's erin die naar binnen waren gevlucht.

Waarom was de kerk zo nauw betrokken bij de genocide? Het antwoord ligt in de geschiedenis van Rwanda en de kerk. Vanaf het begin was de kerk erop gericht om de elite te bereiken. Ze was nauw betrokken bij de westerse landen die Rwanda wilden koloniseren. Daardoor had de kerk goede banden met de Tutsi's. Op het moment dat de Hutu's aan de macht kwamen en Rwanda onafhankelijk werd, maakte de kerk de switch en ging ze de Hutu's ondersteunen. De kerk werd snel een politieke macht. Dit is in tegenspraak met de essentie van het christendom: de kerk als volk van God, als koinonia (Grieks woord voor gemeenschap) van delen en gemeenschap, waarin de geestelijkheid de rol speelt van herder.⁷⁰

Doordat de kerk haar politieke positie niet op het spel wilde zetten moest ze meegaan met de politieke ontwikkelingen in Rwanda. Daarnaast heeft angst een rol gespeeld in het deelnemen aan de genocide. Iedereen die niet meehielp had zelf de kans omgebracht te worden.

Veel kerkgenootschappen hebben achteraf hun excuses aangeboden voor hun rol in de genocide. De zevendedagsadventisten en ook de anglicaanse kerk hebben hun verontschuldigen aangeboden. Daarentegen heeft de katholieke kerk zich niet verontschuldigt (65% van de bevolking in Rwanda is katholiek). De katholieke kerk acht zich niet verantwoordelijk voor de daden van leden van zijn kerk.⁷¹

Gelukkig zijn er ook nog positieve verhalen van individuele gelovigen. Zo zijn er verschillende Hutu-klerken geweest, die vermoord werden omdat ze opkwamen voor de Tutsi's. Een Hutu-non werd ook vermoord omdat ze niet wilde wijken voor de mensen die de Tutsi's wilden vermoorden die onderdak bij haar hadden gezocht. Ook een Hutu-pastor, die een Tutsi-vrouw naar Congo bracht om haar te beschermen. Maar in het algemeen keek de kerk de andere kant op of hielp mee aan de genocide.⁷²

2.2.5 Vraag naar verzoening en rol van de kerk

Volgens Auli van 't Spijker-Niemi hebben de kerk en de regering van Rwanda het woord verzoening uitgehold.⁷³ Voordat de genocide en de oorlog afgelopen waren, lagen er al plannen klaar voor vrede en verzoening in Rwanda. Maar volgens Van 't Spijker-Niemi blijkt dit achteraf veel te vroeg te zijn. Mensen hebben tijd nodig om te verwerken wat ze hebben meegemaakt en er moet ook een stuk bevestiging zijn dat wat ze hebben doorgemaakt verschrikkelijk is. Anders kan er geen ruimte komen voor verzoening.

⁶⁹ Rucyahana, J. with Riordan, 2007, 77-79

⁷⁰ Gatwa, 1998, 32

⁷¹ Rucyahana, J. with Riordan, 2007, 103-107

⁷² Rucyahana, J. with Riordan, 2007, 104

⁷³ van 't Spijker-Niemi, A. Wereld en zending themanummer. *Het Christendom van de catastrofe* (Kampen, Kok, 1998) PP55

In Rwanda gebeurt verzoening vaak maar op één manier, namelijk door te accepteren wat de regering zegt. Een voorbeeld daarvan zijn de 'kampen van solidariteit'. Waar alle hoger opgeleide vluchtelingen die na november 1996 teruggekeerd zijn een heropvoeding krijgen. Ze leren onder meer een nieuwe visie op de geschiedenis van Rwanda. Een discussie is niet mogelijk. Om tot werkelijke verzoening te komen is een open dialoog belangrijk en om dat te bewerkstelligen moet je zeker weten dat jouw verhaal niet tegen je gebruikt kan worden.⁷⁴

Iemand die heel anders naar dit thema kijkt is Bisschop John Rucyahana van de Anglicaanse kerk. Hij is als Bisschop veel bezig met vergeving, verzoening en herstel. Daarin ziet hij fantastische dingen gebeuren. Het proces doorloopt een aantal stappen.

De eerste stap is Gods liefde. Hij merkt dat heel veel mensen in Rwanda wel religieus waren, maar niet echt bekeerd. Anders had de genocide nooit kunnen gebeuren. De eerste stap is dus dat mensen Gods' liefde leren kennen. Het maakt niet uit wat ze hebben gedaan of waar ze doorheen zijn gegaan, ze zijn geliefd door God. Dat is de basis.

De tweede stap is grote bijeenkomsten. Mensen zijn sneller geneigd om naar een grote bijeenkomst te gaan dan naar een kleine groep. Ze kunnen verdwijnen in de menigte. Omdat beide groepen, overlevenden en daders, in de zaal zitten worden er onderwerpen behandeld die hen helpen om anders over de andere groep te gaan denken.

De derde stap is het organiseren van kleine conferenties en het bezoeken van gevangenen. Bij de kleine conferenties zijn alleen overlevenden uitgenodigd. Hier wordt over de genocide gesproken. Er gaan wonden open en er wordt tijdens deze dagen veel gehuild. Sommigen worden na de conferentie uitgenodigd om een keer een dienst in de gevangenis mee te maken. Niet iedereen kan dit aan. Het is een moeilijke stap, maar wel een stap die heelt, omdat ze de daders zien die zonden belijden en zich bekeren.

De vierde stap is dat overlevenden en daders elkaar ontmoeten. Deze stap wordt rustig voorbereid. De overlevenden krijgen de mogelijkheid om daders te ontmoeten die om vergeving willen vragen. Als beide groepen er klaar voor zijn wordt deze meeting georganiseerd. De eerste keer praten ze niet over de genocide, maar over lichte onderwerpen. De tweede keer wordt in hoofdlijnen over de genocide gepraat. Tijdens het derde bezoek wordt er over de pijnlijke details en trauma's gesproken. Er wordt veel gehuild door zowel de daders als de slachtoffers en vaak komt het tot vergeving.

De vijfde stap is het herstellen van schade. Hier wordt pas over gesproken als er vergeving is geschonken. De daders bekijken hoe ze de slachtoffers kunnen helpen. Vaak worden bijvoorbeeld huizen opnieuw gebouwd. Dit is als het ware een daad van bekering van de daders, en de slachtoffers die het huis aannemen, accepteren als het ware die daad. Hier schrijft Van 't Spijker-Niemi ook positief over. Door dit hele proces ontstaat er een stuk verzoening.⁷⁵

De kerk heeft het af laten weten tijdens de genocide, maar mag nu het voortouw nemen in herstel en verzoening wat ook past bij de rol van de kerk. Daarin zal de kerk een stuk vertrouwen moeten terugwinnen. Dat vertrouwen is beschadigd doordat geestelijken verkeerde keuzes maakten in een tijd waarin juist van de kerk werd verwacht dat ze opkwam tegen onrecht. De enige manier om dat terug te winnen, is te laten zien in woorden en daden wat het evangelie in hun eigen leven heeft gedaan en wat het kan doen in Rwanda.

⁷⁴ van 't Spijker-Niemi, 1998, 56

⁷⁵ Rucyahana, J. with Riordan, 2007, 188-191

2.3 Conclusies

Hoe kun je Nederlandse mannen vormen in hun denken over sociale gerechtigheid, binnen de context van Rwanda? Uit deze theologische en geschiedkundige onderbouwing haal ik zes conclusies.

1. We mogen opkomen voor de zwakkeren.

Het Bijbels thema sociale gerechtigheid leert ons om op te komen voor de zwakkeren in de samenleving. De kerk in Rwanda heeft zich in het verleden gericht op de macht en invloed van het land. Uiteindelijk verzandde de kerk van Rwanda in de genocide en waren de gevolgen niet te overzien door de verkeerde keuzes die ze had gemaakt. Een kerk gericht op de zwakkeren had nooit actief meegedaan aan de genocide. Helaas de drang naar invloed zorgde er voor dat de kerk gewillig meeding. De vraag is hoeveel mannen die meedingen gericht zijn op macht en invloed? Kennen ze werkelijk de gevaren? We mochten de mannen leren om een leven te leiden van dienstbetoon. De christenman mag de naasten opzoeken, bewogen zijn in hun noden en hen dienen.

2. We mogen Gods liefde laten zien in woord en daad.

Veel Rwandezen zijn in naam christelijk. Kennen ze God echt? Hoe kan de genocide ooit ontstaan zijn in een land waar meer dan 90 procent zegt christen te zijn? De Bijbel leert ons dat we onze vijanden moeten liefhebben. De genocide liet een heel ander verhaal zien. Hier ligt een opdracht voor de kerk. De Rwandezen moeten God leren kennen zoals Hij werkelijk is en de kerk heeft als taak om Christus te prediken. Daarin mag ze laten zien dat God van elk mens houdt, wat je ook hebt gedaan. Maar alleen het prediken van Gods liefde is niet genoeg. Dit mag gepaard gaan met tekenen van liefde en sociale gerechtigheid. Het laat de mensen zien dat de kerk er niet op uit is om 'zieltjes te winnen', maar dat God werkelijk de mensen op het oog heeft. Als mannengroep mochten we hiervan leren. Hoe praten we over Jezus? Laten we ook praktisch de liefde van Christus zien in en door ons heen?

3. Als christen heb je een verantwoordelijkheid in maatschappelijke problemen.

Rwanda is een dichtbevolkt land en worstelt met schaarste van grond. Veel mensen zullen hierdoor weinig tot geen grond hebben en ervaren dat ze geen toekomst hebben. Christenen mogen naast deze mensen gaan staan en hen begeleiden in mogelijkheden en hen leren met de omstandigheden om te gaan vanuit een afhankelijkheid naar God toe. Dit voorkomt dat jongeren die de toekomst hopeloos inzien worden gedreven in de armen van mensen met extreme denkwijzen. Dit was een spiegel voor de christenmannen die meedingen. Sluiten wij onze ogen voor problemen in onze samenleving? Soms zullen mensen zich verkeerd uiten door problemen of noden. Kijk je dan naar de verkeerde uiting, of kijk je dieper naar de nood?

4. We mogen leren om te vergeven en om relaties te herstellen.

De kerk in Rwanda bestaat uit daders en slachtoffers van de genocide. Om recht te doen aan de situatie is het belangrijk om open en eerlijk te spreken over wat er is gebeurd. Alles in de doofpot stoppen is onrechtvaardig naar de slachtoffers toe.

De prediking van het kruis is hierin essentieel. Het kruis was de plek van onrecht. Ze is uiteindelijk een plek is geworden van vergeving en herstel. Daders mogen bij het kruis vergeving ontvangen en slachtoffers herstel. Daders mogen daden van sociale gerechtigheid uitoefenen bij slachtoffers om liefde te verspreiden in plaats van haat. Slachtoffers mogen beginnen aan een proces waarin hen wordt geleerd om te vergeven.

De mannen die meedingen mochten we begeleiden in een proces van herstel in relaties die in hun leven kapot waren gegaan. Veel mannen hebben een keuze gemaakt om mensen te vergeven die hen tekort hadden gedaan. Daarnaast hebben veel mannen de keuze gemaakt om gemaakte fouten weer recht te zetten.

5. We mogen opkomen voor de weduwen en de wezen.

Door de genocide hebben veel vrouwen hun mannen verloren en hebben veel kinderen hun ouders verloren. Er zijn dus veel weduwen en wezen in Rwanda. Zoals Job een vader was voor de behoeftigen, zo mogen christenen vaders zijn voor de wezen. De vrouwen die er alleen voorstaan mogen praktisch geholpen worden in het huishouden, klusjes en andere werkzaamheden. Door praktische liefde en mededogen zal de pijn verzacht worden. Zo worden bruggen gebouwd tussen slachtoffers en daders.

Tijdens de projectweek hebben we als mannen veel mensen ontmoet die ouders of mannen verloren hebben tijdens de genocide. Sommige mannen worden nu nog letterlijk aangeschreven als vader. Jan bedoel je hier de sponsurvaders mee? Op een hele praktische manier hebben veel mannen dit mogen leren.

6. We moeten vrijgevig zijn.

De christenen en de kerk mogen leren vrijgevig te zijn. De kerk in Rwanda is te veel bezig geweest met het verwerven van macht en invloed. Vrijgevigheid laat het tegenovergestelde zien. Het laat aan mensen zien dat christenen werkelijk om mensen geven en dat Gods liefde zichtbaar is door hun levens. De kerk laat daarmee zien dat ze niet bezig is 'zieltjes te winnen', maar dat ze werkelijk bewogen is met de gehele mens.

Het contrast tussen ons westerlingen en de armoede die we daar zagen heeft veel gedaan met de mannen die deelnamen aan de marathon.

3 Methodische verantwoording van het vormingsproces

In dit hoofdstuk wil ik deelvraag drie behandelen: 'Hoe kunnen we de mannen trainen in sociale gerechtigheid, zodat het hun levens gaat beïnvloeden?' Hiervoor heb ik, naast de theorie uit hoofdstuk 2, onderstaande methodes gebruikt tijdens de projectweek

3.1 *Het richting en actie model*

Alle deelnemers van het project hebben het boek 'Dit wordt jouw jaar!' van Ben Tiggelaar gekregen. In dit boek behandelt Tiggelaar het richting en actie model. Dit model wilde ik gebruiken tijdens de projectweek. Ik heb hier voor gekozen omdat in zijn boek twaalf krachtige lessen in persoonlijke verandering worden beschreven. Die persoonlijke verandering wil ik ook terugzien in de levens van de deelnemers.

Het model bestaat uit twee fases. De eerste fase is je richting bepalen. Om je richting te bepalen moet je volgens Tiggelaar drie vragen beantwoorden.⁷⁶ De eerste vraag is: 'Waar geloof ik in?'⁷⁷ Hier wordt de lezer uitgedaagd om te kijken welke waarden echt belangrijk zijn. Met welke overtuiging leef je? Ik wil dit toespitsen op sociale gerechtigheid. De vraag die ik wil stellen is: 'Waar geloof ik in als het gaat om sociale gerechtigheid?' De tweede vraag die je richting bepaalt is: 'Wat zijn je sterke punten?'⁷⁸ Tiggelaar geeft aan dat we in onze maatschappij te veel gericht zijn op onze zwakke punten en niet op onze sterke punten. 'Sterke punten noemen we gewoon sterke punten en zwakke punten noemen we stevast 'verbeter'- of 'ontwikkelpunten'. We proberen van onze vier en zes te maken.'⁷⁹

Als het gaat om sociale gerechtigheid geloof ik dat we Bijbels gezien daar allemaal een opdracht in hebben. Deze opdracht verschilt per persoon. Het is de bedoeling dat de mannen gaan nadenken over hun unieke bijdrage in de strijd tegen sociaal onrecht. Het derde dat de richting bepaalt is: 'Wat waarderen je dierbaren?'⁸⁰. Deze drie antwoorden bepalen de richting. Het is belangrijk om, voordat je belangrijke beslissingen neemt, te bepalen door wie jij je wilt laten beïnvloeden en te onderzoeken wat deze personen waarderen.⁸¹ De mannen die meegaan naar Rwanda, worden op dat moment helemaal uit hun sociale context gehaald. Het is daarom belangrijk dat ze na gaan denken door wie zij zich willen laten beïnvloeden op het moment dat ze weer thuis komen.

De tweede fase is in actie komen. Tiggelaar heeft daar drie handvatten voor. Deze handvatten wil ik gebruiken in de leertest die de deelnemers invullen na het project. Het eerste wat ze moeten doen is: 'Concrete actiedoelen formuleren.'⁸² Na de week in Rwanda mogen de mannen na gaan denken over doelen die betrekking hebben op sociale gerechtigheid. Het tweede is dat ze na gaan denken over actietechnieken.⁸³ Daarbij mogen ze leren over hoe ze hun nieuwe gedrag kunnen bevorderen en hoe ze oud gedrag kunnen doorbreken. Het derde handvat is het evalueren van je actiedoelen. Daarvoor zal tijdens het project geen ruimte zijn, omdat ik wil dat ze die doelen thuis tot uiting gaan brengen. Het model van Tiggelaar zien we in figuur 1.

⁷⁶ Tiggelaar, B. Dit wordt jouw jaar, 12 krachtige lessen in persoonlijke levensverandering. (Tyler Roland Press BV, Soest, 2011) 113

⁷⁷ Tiggelaar, 2011, 31

⁷⁸ Tiggelaar, 2011, 39

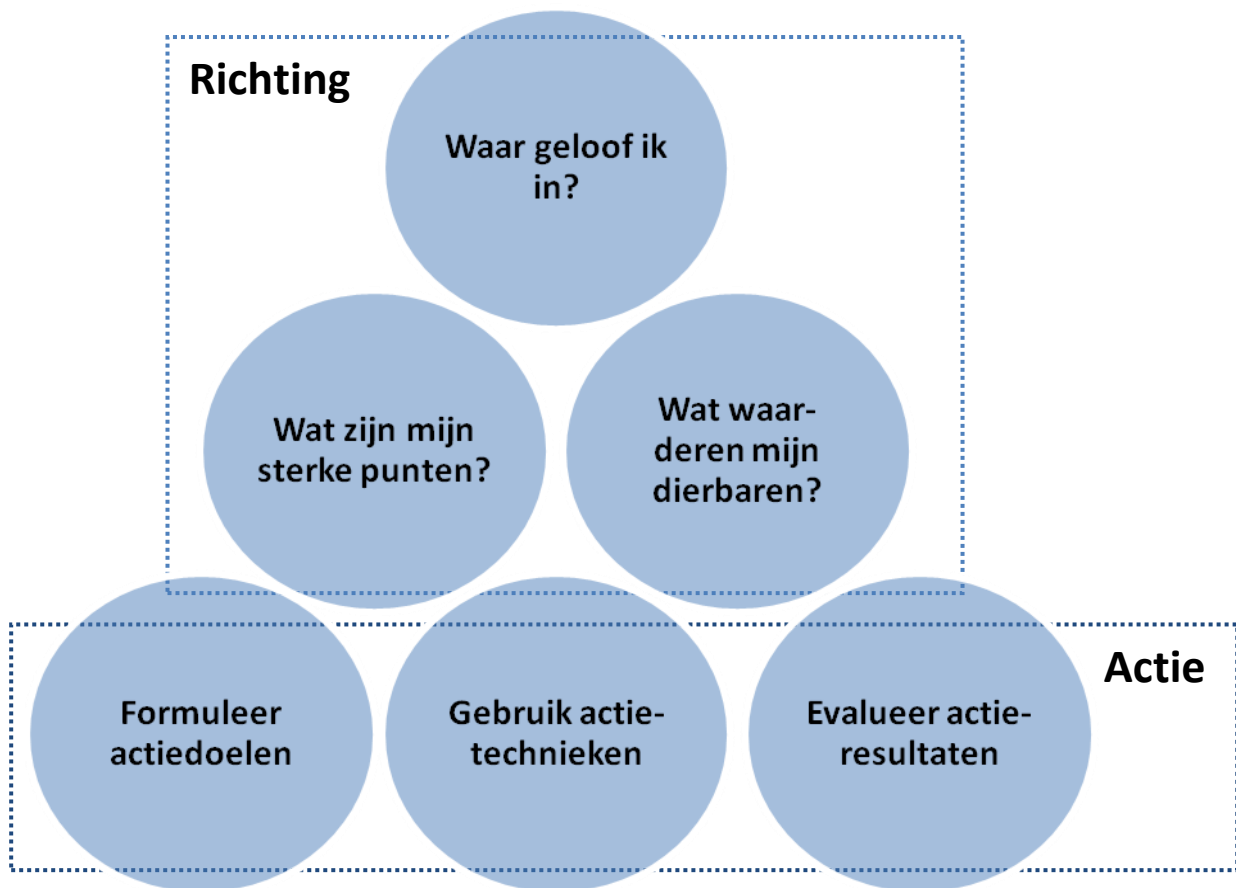
⁷⁹ Tiggelaar, 2011, 40

⁸⁰ Tiggelaar, 2011, 47

⁸¹ Tiggelaar, 2011, 51

⁸² Tiggelaar, 2011, 63

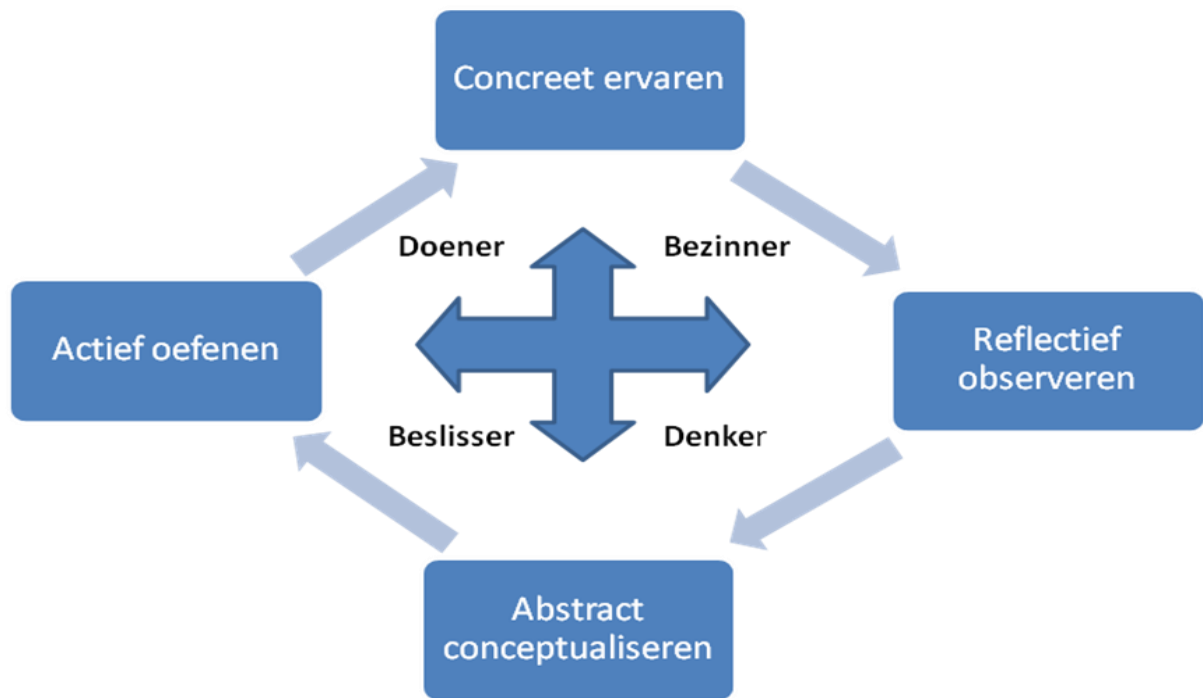
⁸³ Tiggelaar, 2011, 113

Figuur 1: het richting + actie model

3.2 De leerstijltheorie van Kolb

Het tweede model wat ik wil gebruiken is de leerstijltheorie van David Kolb. Dit is een theorie die vaak wordt gebruikt als reflectiemodel op scholen en bij supervisie. Ervaring speelt een belangrijke rol in het leerproces zoals dit door Kolb wordt geformuleerd. Hierdoor is het model goed bruikbaar voor het Rwandaproject.. Het model van Kolb ziet er als volgt uit.

Figuur 2: Leerstijltheorie van Kolb

Volgens Kolb is er sprake van effectief leren wanneer alle vier fasen uit de leercirkel worden doorlopen. De fase waarmee het leerproces begint kan per individu verschillen.

Er zijn vier leerstijlen:

1. **Bezimmers** : leren door situaties te beleven, te observeren en hierop te reflecteren.
2. **Denkers** : hebben de neiging bij problemen eerst naar de theorie te grijpen.
3. **Beslissers** : besluiten of concepten en modellen in de praktijk worden ingevoerd of ontwerpen hiervoor een actieplan.
4. **Doeners** : pakken het probleem direct aan en leren al doende.⁸⁴

De praktijk leert dat als iemand een meer uitgesproken voorkeurleerstijl heeft de andere stappen verwaarloosd worden. Ook vraagt iedere situatie of probleem om een eigen benadering. Acute problemen vragen om doeners, niet om denkers en ontwikkeling van methodiek is juist gebaat bij denkers.⁸⁵

Tijdens de reis naar Rwanda zal er veel geleerd worden door de ervaring. Achteraf worden de conclusies getrokken. Daarin kan de reflectiemethode van Kolb een wezenlijke bijdrage aan leveren. Men leert aan de hand van concrete ervaringen, en daar reflecteert de groep op.

3.3 Het ABCD'tje van Korthagen

Als derde en laatste model gebruik ik het ABCD-tje, de reflectiecyclus, van Korthagen. Roor geeft in zijn literatuur aan dat deze reflectiemethode eenvoudig te hanteren is in een vrijwilligerssetting.⁸⁶ Zelf voegt hij er ook een E'tje aan toe, namelijk de E van Evangelie. Om je te toetsen aan het evangelie. De E heb ik er uiteindelijk buiten gelaten. Deze keuze heb ik gemaakt omdat de deelnemers eerst een Bijbelstudie krijgen over het onderwerp: 'wat doet armoede met je als mens?' Om vervolgens te reflecteren hoe zij naar de armen hebben gekeken die dag. Ik ging er vanuit dat ze

⁸⁴ Roor, B. De leerzijde van diaconaat, Een praktisch-theologische verkenning van diaconale leerprocessen onder vrijwilligers werkzaam via Stichting HiP en Stichting Present (Amsterdam, februari 2010), 25

⁸⁵ Roor, 2010, 26

⁸⁶ Roor, 2010, 27

dit dan ook koppelen aan de Bijbelstudie en dat de E daarmee niet helemaal tot zijn doel zou komen. In een andere situatie zou ik deze wel gebruiken.

Het ABCD'tje van Korthagen ziet er als volgt uit:

Mijn ABCD'tje voor:		(Onderwerp van reflectie	
Wat was er Aan de orde?	Wat vind ik daarin Belangrijk?	Welke Conclusie trek ik daaruit?	Wat wil ik daarmee gaan Doen?

Figuur 3: Het ABCD'tje

4 Aanpak en verloop van het vormingsproces

Het doel van het afstudeerproject is: 'De mannen die meegaan met deze marathon in hun denken te vormen over het onderwerp "sociale gerechtigheid". Bij meer dan de helft van deze mannen is dit terug te zien in tenminste één concrete verandering in hun dagelijks leven.' Deze vorming heeft plaatsgevonden in; a) de voorbereiding van het project, b) het project zelf c) door middel van een leertest na afloop van het project. We gaan ze een voor een bekijken. De verschillende leermethodes komen bij de diverse devotions aan bod.

4.1 De voorbereiding

Ter voorbereiding van het project naar Rwanda hebben we als groep een aantal voorbereidingsavonden gehad. Deze voorbereidingsavonden hadden meerdere doelen. In de eerste plaats waren het avonden om elkaar beter te leren kennen, een stuk teambuilding, maar ook om elkaar te motiveren. Iedereen is het hele jaar bezig geweest met het werven van fondsen en trainen voor de (halve) marathon. Dan is het goed om elkaar regelmatig te zien voor een stuk volharding, motivatie en bemoediging. Daarnaast wilden we de mannen voorbereiden op de reis en ons verdiepen in de geschiedenis en cultuur van Rwanda en in het thema sociale gerechtigheid.

4.1.1 De eerste voorbereidingsavond

Op 11 oktober 2011 kwamen alle renners voor de eerste keer bij elkaar. In bijlage 1 is het programma te zien van deze avond. Op deze avond waren we met ongeveer vijftien renners die definitief besloten hadden om deel te nemen aan de marathon. Daarnaast waren er ook nog heel wat mannen die nog niet zeker wisten of ze mee zouden gaan. Tot januari/februari 2012 hebben mannen zich nog aangemeld, en sommigen zijn in die periode ook weer afgehaakt. Uiteindelijk hadden we een groep van dertig mannen die zouden gaan rennen en fondsen zouden werven. Het doel van deze avond was vooral op werving gericht. We wilden dat mannen na deze avond zich definitief zouden aanmelden voor dit project. Ik heb toen gekozen om te openen met de toespraak uit bijlage 2. Daar zegt God de woorden door de profeet Jesaja heen: 'Zoek het recht.' Als mannen worden we gevraagd om op zoek naar 'recht' te gaan. Want recht doen gaat niet vanzelf. Het is soms best lastig om wegen te vinden om recht te doen. De marathon is een manier om iets recht te doen aan de ongelijkheid tussen arm en rijk in deze wereld.

Daarna vertelde Tiemen Westerduin, coördinator kerkenwerk Compassion, over de doelen die we zouden gaan ondersteunen met deze marathon. In ieder geval wilden we honderd vrouwen en kinderen drie jaar gaan ondersteunen door middel van de opbrengst van deze marathon. Voor tien studenten wilden we hun studietijd helemaal bekostigen.

Vervolgens gaf Theo van den Heuvel, een van de vier leiders van de 4^e Musketier, handvatten aan de mannen hoe om te gaan met fondswerving. De meeste mannen zagen er tegenop om tienduizend euro sponsorgeld in te zamelen. Theo liet vanuit de Bijbel zien dat uiteindelijk al het geld van God is en dat we in afhankelijkheid van Hem ook dit avontuur mochten aangaan. Zijn boodschap was: "Wees afhankelijk van God, maar doe wel je stinkende best".

Op deze avond werden veel mannen aangeraakt door hetgeen zij gehoord hadden. Een aantal gaven zich gelijk op voor deelname aan de marathon, anderen gingen actief op zoek in hun omgeving naar andere mannen die mee konden doen. Zo groeide de groep. In mijn beleving was het een goede start van een bijzonder avontuur. We hadden voor deze avond de juiste insteek gekozen.

4.1.2 Een ander wervingsmoment

In oktober hadden we ons karakterweekend van de 4^e Musketier. Daar mocht ik de mannen ook meenemen in het thema sociale gerechtigheid. Daarvoor gebruikte ik de film '58', een film die gemaakt is naar aanleiding van Jesaja 58. Tijdens mijn toespraak liet ik een stukje film zien, sprak daarover en liet vervolgens de mannen reflecteren op wat ze hadden gezien en gehoord. Deze manier van werken sprak Compassion aan. Ik heb bij film '58' reflectievragen en een preek geschreven. De vragen en preek worden meegestuurd naar mensen die de film aanvragen. Vanuit mijn preek kwamen ook weer een aantal aanmeldingen voor de marathon binnen. Als ik nu terugkijk op de reflectievragen in bijlage 3, dan kom ik tot de conclusie dat ik dat een volgende keer anders aanpak. De vragen zijn op zich goede vragen, maar ze voldoen niet aan een bepaalde methodiek om mannen ergens naartoe te leiden. De vragen gaan soms over doen, dan weer over denken of voelen, maar een duidelijke lijn in de vragen zit er niet in. Een volgende keer zal ik die lijn duidelijker pakken en dan bijvoorbeeld de leercirkel van Kolb gebruiken. De vragen die ik dan zou stellen zijn: 'Welke gevoelens riep het bij jou op om die jongen in de steengroeve te zien werken? Welke gedachten kwamen naar boven toen het jongetje zei dat hij geen dromen had omdat die toch nooit werkelijkheid zouden worden? Wat zou jij willen voor een gezin als dit? Als jij de vader was van de jongen in de steengroeve, wat zou je dan voor deze kinderen doen?'

4.1.3 De tweede voorbereidingsavond

De tweede voorbereidingsavond werd vlak na onze voorbereidingsreis in Rwanda gehouden. Samen met Tiemen en Reinier ben ik drie dagen in Rwanda geweest om alle faciliteiten voor te bereiden en om een eerste aanzet voor het programma te maken (Zie bijlage 4 voor de aantekeningen van deze reis). Deze voorbereidingsavond was voornamelijk gericht op teambuilding en op praktische informatie. Als groep hebben we eerst een uur gerend en afgesloten met een heerlijke bbq. Tijdens deze avond vroeg ik aan een aantal mannen, die al eerder in Afrika waren geweest, om iets met de groep te delen over wat armoede met hen doet.

De reacties van de mannen waren: 'De vorige keer dat ik met armoede in aanraking kwam, raakte me dat zo diep, dat ik met alles wilde stoppen waar ik mee bezig was. Ik wilde mijn leven inzetten tegen sociaal onrecht. Totdat ik erachter kwam dat God mij ook hier in Nederland wil gebruiken. De confrontatie met armoede maakt altijd wat in mij los.' Een andere man zei: 'Ik vond het ongelooflijk om te zien dat met een beetje geld, al het verschil gemaakt kan worden in een gezin. Daarom wil ik nu ook graag meedoen met de marathon.' Weer een ander benadrukte meer de hoop die er is voor het armoedeprobleem doordat we God mogen kennen.

Terugkijkend op dit gedeelte van de bijeenkomst ben ik niet heel enthousiast. We hadden tijdens de avond veel te bespreken en voor mijn gevoel moest ik dit gedeelte er een beetje tussen drukken, omdat ik aan mijn afstudeerproject moest denken. Zonder mijn afstudeerproject had ik omwille van het volle programma dit gedeelte laten zitten. Dit was sowieso een zoektocht voor mij, zeker in het begin. Aan de ene kant was ik verantwoordelijk voor de groep en het programma, aan de andere kant had ik ook een persoonlijk belang bij dit project namelijk afstuderen. Het was voor mij lastig om daarin ruimte te vragen voor mijn afstuderen. Het gaf mij soms het gevoel dat het onderwijs wat ik voorbereidde, deed voor mijn afstuderen en niet voor de mannen. Ik vond het moeilijk te onderscheiden met welke motieven ik de dingen deed. Voor de projectweek had ik dit ook, ik had zes devotions ingepland. Het heeft me enorm geholpen dat vanuit de 4^e Musketier is aangegeven dat we elke dag een opening en afsluiting moesten hebben. Het werden dertien devotions in plaats van zes. Ik wist nu dat ik niet de enige was die het belangrijk vond om de mannen onderwijs te geven, maar dat dit breed gedragen werd. Qua teambuilding en informatieverstrekking was het een goede avond. De mannen kregen een eerste versie van het programma in Rwanda te horen. Er werd informatie verschaft over de marathon en er werden promotiematerialen uitgedeeld. De mannen mochten kiezen voor wie ze wilden gaan lopen. Voor acht vrouwen met hun kinderen of voor een student.

4.1.4 De derde voorbereidingsavond

De derde voorbereidingsavond is begin maart van dit jaar gehouden. We kwamen bijeen op het kantoor van Compassion zodat de mannen ook een kijkje achter de schermen konden nemen van het werk van Compassion. Tijdens deze avond werd meer informatie over Rwanda verteld en over de projecten van Compassion in Rwanda. Er werd een promotiefilmpje vertoond die de mannen voor hun fondswerving konden gebruiken. Dit filmpje ging deels over de verwoestende gevolgen van de genocide in Rwanda. Dat kwam hard aan bij de mannen. Daarna heb ik over de geschiedenis van Rwanda verteld (Zie bijlage 5). Hierna gingen we uiteen in groepjes van drie om voor Rwanda te bidden.

Op deze avond kijk ik positief terug. Het is denk ik belangrijk om de mannen voor te bereiden op de geschiedenis en cultuur van Rwanda. Ik kreeg ook veel positieve feedback, het was voor veel mannen een stuk duidelijker geworden hoe Rwanda verzeild was geraakt in de genocide. Het was ook goed om met elkaar te bidden voor het land waar we naartoe zouden gaan.

4.1.5 De vierde voorbereidingsavond

De vierde avond was niet echt een voorbereidingsavond. Het was een fondswervend diner. Tijdens deze avond mocht ik een impressie geven (zie bijlage 6) voor welke mensen wij gingen lopen. Daarbij vertelde ik over mensen die ik zelf had ontmoet in Rwanda en de moeder en haar kind die wij als gezin ondersteunen via Compassion in Rwanda. Voor de renners was het weer een moment om meer informatie te krijgen voor wie ze gaan lopen.

4.1.6 De vijfde voorbereidingsavond

De vijfde en laatste voorbereidingsavond was gepland met alle vrouwen van de lopers. Ons doel was om onze vrouwen meer te betrekken bij het project, onze waardering voor hen uit te spreken, en ook om hen te verwennen. Elke man had een cadeau op deze avond voor zijn vrouw meegenomen, er waren lekkere hapjes en drankjes en de vrouwen kregen een staande ovatie van de mannen. De mannen kregen veel waardering te horen over onze manier van fondswerving en de deelname aan de marathon. Terwijl het misschien wel meer offers heeft gevraagd van de echtgenotes. Zij waren het die elke keer op de kinderen pasten als de mannen buiten aan het trainen waren. Onze vrouwen en partners waren een week alleen thuis terwijl wij in Rwanda verbleven. Het was goed om onze waardering voor hen uit te spreken.

Tijdens deze avond liet ik een stukje film zien van de film '58'. Het stukje ging over Workitu, een vrouw uit Ethiopië die woont in een gebied met enorm veel droogte. De zin die mij enorm aansprak was: 'Veel mensen sterven, voordat ze volledig tot bloei zijn gekomen.'

Zelf maakte ik de koppeling met Rwanda door in te gaan op de grondschaarste in dit land (Zie bijlage 7). Omdat mensen geen land meer hadden, en daardoor geen inkomsten, werden ze geduwd in de handen van de radicale politiek. Genocide leek de oplossing. Dat zie je ook als motivatie van de daders: 'Moorden bracht veel op.' Na de overdenking werd er in groepjes doorgepraat over wat we gezien en gehoord hadden. Het was goed om dit samen met onze vrouwen te doen.

De vragen die ik heb gesteld hadden beter gekund.. Er zaten wel goede vragen in, maar er had meer opbouw in moeten zijn. De eerste vraag was wel goed.

Hoe zou jij reageren op Workitu als zij haar verhaal aan jou verteld? Ik vond het een goede vraag omdat het de mannen aan het nadenken zette. In Rwanda hebben we talloze heftige verhalen van mensen gehoord. Daarom was het goed om vooraf na te denken over wat je zou willen doen, of wat je zou willen zeggen, of hoe je zou willen overkomen.

4.1.7 Algemene terugblik voorbereiding.

Als ik terugkijk op de voorbereiding dan zie ik een aantal mooie momenten, maar nog niet een duidelijke leerlijn voor de mannen. Dat is ook wel lastig, omdat je elkaar maar twee uurtjes per

bijeenkomst ziet. In die twee uur moest er veel besproken worden. Meestal had ik slechts 15 minuten om iets te vertellen over het thema sociale gerechtigheid of over het land Rwanda. Dat is niet veel, en daarom kun je daar niet heel veel van verwachten. In die zin kun je zeggen dat de voorbereiding in algemene zin, ook de voorbereiding was van de vorming van de levens van de mannen. Samen hebben we er naartoe geleefd, maar de echte vorming moet nog gaan beginnen. Dat moet gebeuren in Rwanda zelf.

Een leerpunt uit de voorbereiding is dat ik niet goed heb doordacht hoe mannen leren. Onderwijs geven en een paar vragen stellen is niet voldoende. Voor de reis zelf had ik dat veel meer doordacht.

4.2 Het project

In de aanloop naar het project waren er tussen de 4e Musketier en Compassion nog wel wat discussies over het programma. Op een gegeven moment ging dit met name over het aantal devotions die wij dagelijks zouden houden. Compassion vond het prima dat we een aantal devotions zouden hebben tijdens de reis, ook voor mijn afstuderen, maar vond één per dag wel meer dan genoeg. Op normale reizen van Compassion is er niet veel ruimte voor een bijbelstudie en reflectie. Het programma zit meestal vol met allerlei projectbezoeken. Het voorstel van de 4e Musketier was twee devotions per dag, en omdat die eindverantwoordelijk was over het project, werden het er dus twee. Ik had al een lijn bedacht voor zes devotions, maar dit aantal werd dus twee weken van tevoren uitgebreid naar dertien devotions.

Toen de mannen in het vliegtuig het programma kregen, zagen ze al die devotions in het programmaboekje staan (zie bijlage 8). De safari was uit het programma gehaald omdat dit voor de voorbereiding van de marathon een te zware belasting was. Hierdoor heerste er in het begin wel een beetje een stemming van: 'Ik moet het nog maar zien.' Of 'wat een rustig programma.' Uiteindelijk zouden de devotions een diepe indruk maken op alle mannen en waren dat juist de momenten waarop we als team enorm naar elkaar zijn toegegroeid. Dit kwam omdat de devotions de gelegenheid gaven om zelf te reflecteren en om je hart te laten zien aan elkaar. Daarnaast maakte het diepe indruk om aan de ene kant het onrecht te zien en aan de andere kant te horen uit Gods woord hoe God het bedoeld heeft.

De reis heeft ook op mij een diepe indruk gemaakt. Aan de ene kant heb ik het project geleid en aan de andere kant was ik ook deelnemer aan het proces. Wel op een andere manier dan andere deelnemers omdat ik mij goed moest voorbereiden. In de onderstaande verslagen zal ik af en toe vertellen wat het met mij heeft gedaan omdat ik deel uitmaakte van het groepsproces. In bijlage 9 is de opbouw te zien van de devotions en in bijlage 10 een globale uitwerking per devotion. De sprekers kregen deze informatie drie weken voor de reis. Daarnaast hebben we nog een gezamenlijk moment genomen om de lijn te verduidelijken en om onderling ideeën uit te wisselen. Hierna volgt onderstaand de uitwerking per devotion.

4.2.1 Devotion 1

In bijlage 11 is de eerste devotion te zien. Rond de klok van acht uur kwamen we aan in ons hotel na een voorspoedige reis vanuit Nederland. Eerst De mannen werden als eerste naar hun kamers begeleid en aansluitend daarop hadden we een diner. Na de maaltijd was het tijd voor de eerste devotion. Ik koos ervoor om met een korte devotion te beginnen. De mannen waren moe van de reis, iedereen moest nog acclimatiseren. In deze eerste devotion maakte ik duidelijk dat we in Rwanda waren gekomen voor drie zaken.

In de eerste plaats voor de marathon, in de tweede plaats om de confrontatie aan te gaan met armoede en in de derde plaats om te leren van sociale gerechtigheid. Na de devotion was het tijd om naar bed te gaan.

4.2.2 Devotion 2

De keuze voor de tweede devotion is gevallen op het thema 'bewogenheid'. Deze week zouden we immers geconfronteerd worden met armoede en de genocide. Hoe stap je daarin als groep mannen? Ga je erin vanuit nieuwsgierigheid? Of ga je de toerist spelen? Laat jij jezelf lamleggen door de grote problemen? Hoe stap je in dit avontuur?

Henk Stoorvogel sprak deze ochtend, en hij had gekozen voor het verhaal van David en Goliath, zie bijlage 12. De toespraak ging erover dat we (een) Goliath zouden ontmoeten, de reus genocide en de reus armoede. Hoe gaan wij daarop reageren? Reageren wij vanuit angst of worden we lamgeslagen? Zijn we als David die verbolgen raakt over hoe de reus God tart. Dat is een groot contrast met zijn broer Eliab. Eliab die een grote sterke kerel was, maar die niet durfde te vechten met de reus. En in plaats van zijn agressie te gebruiken tegen de reus, gebruikt hij het tegen zijn kleine broertje David. Dat wordt vaker gezien bij mannen die niet vechten tegen de dingen waarvoor ze gemaakt zijn. Ze kiezen een ander slagveld en helaas zijn dan hun vrouw of kinderen daar de dupe van. Welk slagveld kies jij? Waar zet jij je mannelijkheid in? Een andere les die we leerden was dat je de overwinningen die je hebt behaald, met je mee moet dragen als je de reus tegemoet treedt. David keek terug op zijn overwinningen tegen de beer en de leeuw, God had hem geholpen bij die overwinningen. Daardoor kon hij met vrijmoedigheid de reus te lijf gaan.

Na de studie werden de mannen in groepjes uiteen gezet om na te denken over drie vragen.

1. Op welke doelen richt jij je mannelijkheid?
2. Welke overwinningen draag jij met je mee?
3. Welke slinger heb jij?

De laatste vraag gaat erover dat David niet met de wapens van de wereld vocht, hij trok niet de wapenuitrusting van Saul aan. Hij koos het wapen waar hij goed in geoefend was. Welk wapen hebben wij om de reus tegemoet te gaan?

4.2.3 Het genocidemuseum

Na de devotion gingen we naar de reus genocide. Deze reus kwamen we allemaal tegen. We liepen door het museum heen en lazen, zagen en hoorden daar de verhalen. Het verhaal van een overlevende die ondergedoken had gezeten, toen ze vrij kwam en buiten liep zag ze daar een baby'tje die zichzelf probeerde te voeden aan de borst van haar dode moeder. Ze zag het, maar het drong niet door en liep verder. Of de voorganger die duizenden mensen in zijn kerk liet onderduiken om vervolgens zelf de bulldozers te bestellen die de kerk met al zijn leden erin liet plat walsen. Leden wie hij tot Jezus had gebracht, leden die hij had gedoopt, leden die hij had getrouwd. Hij liet ze allemaal ombrengen in zijn eigen kerk.

Sommigen van onze mannen hadden zich goed voorbereid. Zoals Arne, hij wist van de Hutu en de rand, en ook van de Tutsi en de bellen. Hij vertelde hierover: 'Ik had me goed ingelezen zodat ik mijn emoties goed in bedwang kon houden. Ik liep door het museum en alles kwam wel bekend voor. Terwijl ik broers zag huilen, wat ik ook wel begreep, kon ik er wel goed mee omgaan. Na het museum moest ik nog even naar de wc, om het hoekje bij de wc stond nog 'children place'. Vast de ballenbak dacht ik, even kijken. 'Ik zag toen ik binnenkwam een foto van een vrolijk lachend meisje, 12 jaar, ongeveer de leeftijd van mijn kinderen met daaronder de volgende tekst:

Francine Murengezi Ingabire

Favorite sport: swimming

Favotite food: eggs and chips

Favorite drink: milk and Fanta tropical

Best Friend: her elder sister Claudette

Cause of death: hacked by machete

Mijn zorgvuldig opgebouwde pantser werd in een seconde doorbroken, ik brak en voelde de tranen komen. Dit was mijn les in Goliath, wreedheid zoals ik nog nooit eerder heb meegemaakt.'

4.2.4 Devotion 3

Terug in het hotel was het tijd voor devotion 3. De directeur van Compassion Rwanda vertelde over zijn werk en ook hoe de genocide impact heeft gehad op het werk van Compassion. Veel kinderen waren gestorven of gevlucht, vele projecten hadden veel schade opgelopen.. Alles moest weer van de grond opgebouwd worden(Zie bijlage 13 het verslag van zijn toespraak en ook het getuigenis van Innocent).

Het verhaal van Innocent maakte diepe indruk op de groep. Hij vertelde dat hij de enige overlevende was van zijn familie. Door zijn studie was hij niet in de buurt van zijn familie en wist niemand dat hij Tutsi was. Al zijn broers, zussen, ouders en andere familie waren vermoord tijdens de genocide. Hij vertelde dat zijn ogen enorm rood waren in die tijd, dat hij veel moest huilen en niet goed kon slapen door de angst. Uiteindelijk leerde hij Jezus kennen en leerde hij om de daders te vergeven. Niet alleen dat, hij wilde hen ook helpen een nieuw leven op te bouwen. In zijn omgeving waren veel weeskinderen. Hij was nog niet getrouwd en besloot voor deze kinderen te gaan zorgen. Dit speelde zich af rond zijn vijfentwintigste levensjaar. Hij verdiende ongeveer honderd dollar per maand en onderhield daarvan tien kinderen en zichzelf. Wat een schril contrast met ons, wij denken goed te doen door tienduizend euro op te halen voor moeders en kinderen. Hij doet met het weinige wat hij heeft nog veel meer dan wij.

Na het getuigenis van Innocent gingen we in groepjes uiteen om een aantal vragen te beantwoorden. Daarin heb ik de leercirkel van Kolb gebruikt. Ik zat in het groepje van Harold en Jaap . Op de vraag: 'Wat raakte me vandaag?' gaven de beide mannen als antwoord dat het gedeelte van de kinderen in het genocidenmuseum hen het meest hadden geraakt. Jaap gaf aan dat hij wilde dat het hem nog dieper zou raken. Op een bepaalde manier liet hij niet alles toe. Wat Jaap ook raakte is dat hij in 1994 een heerlijk relaxed studentenleventje leefde en eigenlijk niet bewust de genocide in Rwanda had meegekregen. Terwijl een Innocent, toen ook nog een jonge knul, door zoveel ellende heen moest gaan en zulke moeilijke beslissingen moest nemen.

De tweede vraag was: 'Wat zegt dit over mij?' Harold gaf aan dat hij op een bepaalde manier gewond is geraakt door films, nieuws en boeken dat mensen elkaar verschrikkelijke dingen kunnen aandoen. Dat heeft hem deels afgestompt. Maar de gruwelijkheid om zulke dingen met kinderen te doen dat raakte hem heel diep. Jaap gaf aan dat dit over hem zegt dat hij een diep verlangen heeft om echt bewogen te worden.

De derde vraag was: 'Wat zou ik daar mee willen?' Harold wil mensen in beweging zetten om op te komen voor de kinderen in deze wereld.

Het greep hem nu weer aan dat Jezus kinderen zo belangrijk vond. Jaap wil meer van Gods bewogenheid, zodat de schil die hij heeft gecreëerd afgepeld zou worden. Twee dagen later zou Jaap enorm huilen in de groep en ervoer hij een stuk meer openheid in zijn leven.

De laatste vraag was: 'Wat wil je deze week doen op het gebied van sociale gerechtigheid?' Harold wilde echt graag een verbinding leggen met de moeder en kind die zij als gezin ondersteunen. Jaap wil God toelaten wat God wil zeggen door alle verhalen heen en alles wat we daarmee kunnen doen. Het was mooi om op deze manier met een aantal mannen terug te kijken op deze dag, maar ook vooruit te kijken op de komende week. Na afloop hebben we voor elkaar gebeden en gevraagd of God zijn werk wil doen in en door onze levens.

4.2.5 Devotion 4

Devotion 4 ging over de context van sociale gerechtigheid (Zie bijlage 14). De context van sociale gerechtigheid is het koninkrijk van God. In deze toespraak was een uitwerking opgenomen waardoor het koninkrijk van God zichtbaar wordt. Dit wordt zichtbaar door het viëren van een feest, vergeving, bevrijding, genezing en sociale gerechtigheid. Ik vond het belangrijk om deze toespraak in de lijn van devotions erin te hebben, vanwege de balans. Ik kan me voorstellen dat als mannen een week lang alleen maar horen van sociale gerechtigheid en aan de andere kant alleen maar sociaal onrecht zien, dat ze daardoor gaan denken dat dit het enige is wat echt belangrijk is. In deze toespraak wilde ik naar voren laten komen dat 'sociale gerechtigheid', niet de enige zichtbare uitwerking is van het koninkrijk van God.

4.2.6 Ontmoeting moeders en kinderen

's Middags hebben we een project van moeders en kinderen bezocht die wij via de marathon zouden gaan sponsoren. Elke loper was een moeder en kind toegewezen en zou bij dat gezin thuis op bezoek gaan. Toen we met onze busjes aankwamen hoorden we de vrouwen al zingen en klappen. Een van de mannen schreef hierover: 'Bij binnenkomst werden we op een orgie van kleuren en geluiden getrakteerd. Alle moeders met hun baby's op de rug dansten en zongen ons in het Kinyarwanda luid toe. Het is een moment dat ik in mijn leven niet snel meer zal vergeten, wat een blijdschap in armoede, ik kreeg een brok in mijn keel!'

Na alle dans en zang werden de mannen voorgesteld aan de moeders met hun baby's en gingen naar de huisjes van de moeders. Mijn moeder en kind zou ik pas op zondag ontmoeten en daarom ging ik met Bram mee. We kwamen binnen in een erg klein huisje. Gelijk toen we binnen kwamen begon de vrouw voor ons te bidden. Daarna bad Bram voor haar en haar gezin. Bram en de vrouw kwamen met elkaar in gesprek en Bram zei op een gegeven moment tegen haar dat hij het zo bijzonder vond dat ze zo straalde. Dat deed ze ook echt, ze had haar vreugde in Jezus gevonden.

Arne schrijft over de ontmoeting met zijn moeder en kind het volgende: 'Na de kerk gingen we naar de huizen van de moeders en ik was diep onder de indruk hoe in mijn geval Chantal, haar stiefzuster en zes andere kinderen kunnen leven op een oppervlakte van een ruimte zo klein als het zolderkamertje van mijn dochter. Ik kreeg haar levensverhaal te horen. Chantal had vanwege de genocide haar ouders nooit gekend. Ze werd uitgekotst door haar stiefvader omdat ze half Tutsi is en ze werd opgenomen door haar stiefzuster. Terwijl ze zwanger is verlaat haar vriend haar, op dat moment heeft ze geen inkomen en door huurschuld is ze al meerdere keren verhuisd. Van haar kreeg ik een cadeau mee. Rik van Compassion had gezegd dat je alles moest aannemen wat je krijgt, zelfs een kip of geit mag je niet weigeren. Ik pakte het cadeau uit en keek tegen een kartonnen raamwerkje aan, bijeengehouden door stukken tape en wat touwtjes. Toen ik het gedrocht omdraaide bleef het nog steeds foeilelijk: een plastic hoesje beschermde een blauwe achtergrond waarop iets in het Kinyarwanda geschreven stond. Allang blij dat het geen kip of geit was keek ik verder, er stond een boek op (Bijbel?) en als tekst **Zaburi 126: 3**. Nou weet ik dat niet alle boeken toenmalig in de Bijbel zijn gekomen, dus in eerste instantie dacht ik dat Zaburi er één van was, de vertaler maakte echter duidelijkheid dat het **Psalm 126:3** was. Hoewel ik een redelijk goede Bijbelkennis heb, wist ik niet gelijk de tekst van Psalm 126:3 uit mijn hoofd. In het hotel kreeg ik de vertaling en las: *"De HEERE heeft grote dingen bij ons gedaan, daarom zijn wij verblijd"* Dus: het meisje van 20 met haar baby die niets heeft zegt tegen mij, westerling die alles heeft: Ik ben blij in de Heer! Voor mij was dit een breekmoment en ik dacht aan **Filippenzen 3:8**: *Ja, sterker nog: alles beschouw ik als verlies, omdat het kennen van Christus Jezus, mijn Heer, alles te boven gaat. Om hem heb ik alles prijsgegeven; voor mij is alles vuilnis, omdat het mij erom gaat Christus te winnen*. Vanaf dat moment was het lijstje met de tekst het meest kostbare souvenir voor mij dat ik ooit heb gekregen.

4.2.7 Devotion 5

Aan het einde van de dag mocht Theo spreken over: 'Wat doet armoede met je als mens?' Theo was vanaf de middag al een beetje teruggetrokken. Toen hij begon met zijn toespraak vertelde hij waarom: 'hun pijn, legt mijn pijn bloot.' Een paar jaar geleden heeft Theo zijn zus aan kanker verloren. Zijn verdriet kwam weer naar boven en hij moest huilen. Meer mannen begonnen te huilen.

Daarna sprak Theo over Bartimeüs (zie bijlage 5). Bartimeüs die als mens niet meer meetelt; hij is door mensen aan de kant geschoven. Dat is een tactiek van satan, omdat de mens voor God enorm waardevol is. Dat heeft God laten zien in de schepping, maar ook aan het kruis.

Na de toespraak gingen we in groepjes uiteen om te reflecteren op deze dag. Dit deden we naar aanleiding van het ABCD'tje van Korthagen. Ik zat in het groepje van Reinier en Paul. De eerste vraag die we met elkaar behandelden was: 'Hoe heb jij gekeken naar mensen in armoede?' Reinier vertelde dat hij moest huilen toen hij de kerk inkwam met al die moeders die aan het zingen waren met hun baby's op de rug. Wat hij mooi vond was dat deze vrouwen een stuk waardigheid terug hadden gekregen via het werk van Compassion. Aan de andere kant was hij ook steeds bezig met de vraag: 'Wat kan ik in Godsnaam doen, zonder God ben ik ook arm.' Paul vertelde dat hij mooie dingen had gezien, mensen zijn blij met weinig. Maar ook: 'Ik zou daar nooit kunnen leven en ik besef dat ik meer gebonden ben aan allerlei aardse zaken dan zij zijn, ik voel me eigenlijk geestelijk arm.'

De tweede vraag was: 'Wat vind je belangrijk als het gaat om hoe je kijkt naar armen?' Paul zei: 'ik heb meer de liefde van Jezus nodig, zodat ik ook echt kan gaan geven. Ik ben soms zo bezig met mijn eigen proces, daardoor heb ik minder te geven.' Reinier kwam tot het inzicht dat iedereen God nodig heeft. In Nederland hebben we God hard nodig vanwege onze geestelijke armoede en hebzucht. Hier in Rwanda hebben ze God nodig om door dit leven heen te komen. Omdat in deze antwoorden ook al heel wat conclusies lagen gingen we door naar de laatste vraag.

De laatste vraag was: 'Wat wil ik hier morgen mee gaan doen?' Reinier gaf aan dat hij steeds meer wil stralen van de liefde van God, net zoals de mensen deden die hij had ontmoet. Paul wil zich meer overgeven aan God, zodat hij meer los komt van het aardse leven.

Op deze avond kwam er een soort van doorbraak in de groep. Er was veel openheid, we werden meer een groep. Iedereen was bezig met zijn proces. Iemand zei tegen mij: 'Ik heb nog nooit zo in het leven gestaan, continue ben ik bezig met mijn proces en de processen waar de anderen door heen gaan.' Ik geloof echt dat de devotions en de reflectievragen dit teweeg hebben gebracht in de levens van de mannen. Daardoor ging de reis veel dieper. Op een gegeven moment kwam Tiemen van Compassion naar mij toe die in eerste instantie tegen al die devotions was. Nu zei hij dat hij enorm genoot van die momenten en dat hij ze voor geen goud had willen missen. Ze willen de reizen bij Compassion nu ook met meer devotions gaan invullen.

4.2.8 Devotion 6

Tiemen Westerduin nam ons deze ochtend mee op een reis door de Bijbel (zie bijlage 16). Hij maakte duidelijk dat sociale gerechtigheid alles te maken heeft met de sabbat. Deuteronomium 14 en 15 zijn bijvoorbeeld een uitwerking van het vierde gebod, de sabbatsrust. Of Jesaja 58. Dit eindigt ook met de sabbat. Tiemen gaf aan dat we niet met sociale gerechtigheid bezig moesten zijn vanuit activisme, maar vanuit de rust die God geeft. Dat heeft zijn climax gevonden in de woorden van Jezus aan het kruis: 'Het is volbracht.' Wij kunnen geen einde maken aan sociaal onrecht, maar Jezus heeft de oplossing al. Er zal een moment komen dat er geen honger meer is en geen pijn. Het moment dat wij, maar ook de armen altijd bij Jezus mogen zijn. Omdat Jezus de oplossing heeft mogen we vanuit die rust sociale gerechtigheid brengen in deze wereld. Dan hangt het niet meer van ons af, maar dan doen we het in afhankelijkheid van God.

Deze toespraak kwam wel binnen. Ook bij mij. Want hoeveel had ik gediend vanuit activisme? In hoeverre was ik er van overtuigd geraakt dat sociale gerechtigheid ook wel echt van mij afhing? Alles kwam in een ander perspectief te staan. Veel mannen beleden hardop dat ze zichzelf te veel belangrijk hadden gemaakt. Andere mannen braken helemaal.

4.2.9 Projectbezoek en getuigenis bij een genocide kerk

Na de devotion gingen we op weg naar een project van Compassion. Daar kregen we een prachtig onthaal van kinderen. Veel sponsors zagen hun Compassion kindjes. Dat waren bijzondere ontmoetingen. Op een gegeven moment mochten wij als mannen op de grond knielen en werden toen door 150 kinderen gezegend. Wederom een bijzonder moment. We gingen weer bij verschillende sponsorkindjes op huisbezoek. Ik ging naar Albertina het meisje dat wij als gezin sinds een aantal jaren ondersteunen. Twee jaar daarvoor was ik ook bij haar geweest. Toen we bij haar kwamen schrok ik. Ze woont nu in een veel kleiner hutje omdat de huur niet meer betaald kon worden. De moeder had haar baan verloren omdat ze zwanger was geworden van een andere man (de vader van het gezin woont niet meer thuis). Haar oudste broer van tien jaar oud moest daarom het huis uit. Hij woont nu bij familie twee uur bij hen vandaan. Dat was voor mij een heftige confrontatie. Ik nam me voor om meer te betekenen voor dit gezin door vaker een familiegift over te maken.

Na de huisbezoeken gingen we naar de kerk tegenover het project. Deze kerk was nu een massagraf. Meer dan dertigduizend mensen lagen daar begraven, van wie vijftienduizend mensen in en rondom de kerk waren vermoord tijdens de genocide. Een van de weinige overlevenden vertelde zijn verhaal. Zijn naam is Anthony. Zijn ogen stonden erg verdrietig, waren rood en continue vochtig. Je zag aan zijn gezicht dat hij afschuwelijke dingen had gezien en meegemaakt. Hij vertelde hoe ze hun toevlucht hadden gezocht in de kerk en dat ze zich probeerden te verdedigen tegen mensen die hun wilden aanvallen. Uiteindelijk werd het leger ingeschakeld en werd de kerk van verschillende kanten aangevallen. Hij wist te ontkomen door zich eerst onder lijken te verstoppen en later in het moeras. Na zijn verhaal mochten we naar beneden en daar zagen we alle kisten en foto's. Achterin de kerk lag oud gereedschap. Dat waren de wapens waarmee de mensen waren vermoord.

4.2.10 Devotion 7

Op donderdagavond was de zevende devotion gepland. Deze ging niet door omdat we vrij laat in het tweede hotel aankwamen en iedereen moe was. De zevende devotion werd naar de vrijdagmorgen verschoven.

Deze devotion zou gaan over de 'Barmhartige Samaritaan'. Maar we besloten een ander thema te pakken. Door de devotion van donderdagochtend was er namelijk wat verwarring ontstaan over het thema genade. Tiemen Westerduin had aan het einde van zijn toespraak mensen gecorrigeerd die om vergeving vroegen aan God. Volgens Tiemen mocht je meer gaan leven vanuit de wetenschap dat je vergeven bent. In overleg met Tiemen hebben we toen besloten om deze devotion te gebruiken om meer balans te brengen in het thema 'genade'. Met name bij mannen die nog jong in hun geloof zijn kon het idee ontstaan dat je vrij kunt zondigen omdat je toch al vergeven bent. Vanuit Romeinen 6 wilden we aan de mannen laten zien wat genade doet.

Henk Stoorvogel sprak daarom over **Romeinen 6:1** en **11-14**. Ik heb daar geen bijlage van omdat het idee spontaan ontstond. Maar de strekking van zijn verhaal bestond uit drie punten:

1. Genade bewerkt zuiverheid > hoe ga je om met geld, macht en seks? (**Romeinen 6:1 en 11-12**)
2. Genade maakt je een dienaar > Mozes, prins van Egypte eindigt als knecht van God. (**Romeinen 6:13**)
3. Genade betreft je in de strijd van God > Paulus, de apostel van genade ging als geen ander voor de bouw van Gods koninkrijk. (**Romeinen 6:13-14**).

Na de preek was er gelegenheid om met elkaar in gesprek te gaan.. Er was veel openheid. Mannen beleden dat ze verslaafd waren aan porno kijken. Anderen dat ze bijna overspel hadden gepleegd of prostituees hadden bezocht. Twee mannen braken in tranen uit, omdat ze er tegen op zagen om weer naar huis te gaan. Ze waren vervreemd van hun vrouw vanwege het geloof. Ze waren bang dat deze reis de kloof alleen maar zou vergroten. Anderen spraken het verlangen uit om met een grote groep mannen mee te doen aan een looptocht in hun dorp als getuigenis van Jezus. Er was een intieme sfeer met veel openheid. Vele mannen braken en er werd veel gebeden. Het was een bijzonder en heilig moment.

4.2.11 Vrijdagavond en zaterdag

Voor de vrijdag stonden er nog twee devotions gepland. Deze gingen beide niet door. De hele vrijdagochtend hebben we besteed aan gebed en het delen van elkaars emoties. Er was ook tijd nodig voor ontspanning en de mannen moesten nog praktisch voorbereid worden op de marathon.

Zaterdagochtend zijn we vroeg opgestaan om de (halve) marathon te lopen. Bij de start hebben we nog een korte overdenking gehouden over Hebrëënen 12:1. De boodschap was dat wij voortbouwen op geloofsgetuigen van weleer. We moesten allemaal iemand in gedachten nemen wie ons was voorgedaan en die ons had gevormd. Daarna knielden we en hebben we met elkaar het 'onze Vader' gebeden. Onze marathon kon beginnen.

Tijdens de marathon werden er ook veel lessen geleerd. Hier zijn een aantal lessen van deelnemers. Klaas zei: 'Ik heb onderweg veel gehuild. Het kwartje viel, alles kwam samen: de armoede, maar tegelijk de blijdschap en puurheid van de Rwandezers. Kijk hier een kind in de ogen en het is alsof je Jezus in de ogen kijkt.'

Paul, hij liep een toptijd, maar deelt hierover: 'Toch zat ik achteraf te balen. Wij hebben namelijk verschillende lopers achtergelaten. Zij konden ons tempo niet meer bijhouden en zaten volledig stuk. Ik heb nog wel getwijfeld of ik moest stoppen en hen verder moest helpen, maar ik koos voor mijn tijd. Bij de 4e Muskietier geldt de slogan: 'één voor allen en allen voor één.' Maar op een cruciaal moment ging ik voor mijn doel in plaats van voor kameraadschap. Na de marathon hoorde ik dat anderen wel hun tijd hadden opgegeven om uitgeputte lopers verder te helpen. Zij hebben dienend leiderschap getoond en waren groter dan zichzelf. De volgende keer hoop ik hetzelfde te doen.'

Ook Reinier kwam tot diepe lessen: 'Thuis bouw ik altijd reserves in, ik geef me nooit helemaal. De les van deze reis is dat Gods genade altijd genoeg is en dat ik mij vanuit dat besef voor 100 procent mag geven. Ik wil leven als knecht van God, uit liefde voor Jezus. Vanaf nu wil ik de Bijbel opvreten. Alles wat ik nodig heb staat daarin. Samen met mijn vrouw zal ik God op nummer één zetten en leven voor Hem.'

De zaterdagavond hebben we gebruikt voor een dankmoment, om alle eer aan God te geven. Zowel de fondswerving, de trainingen als ook de week zelf. We legden het in Gods hand en dankten Hem voor Zijn zegen.

4.2.12 Devotion 12

Omdat devotion 7 een andere inhoud had gekregen en we devotion 8 en 9 moesten overslaan door tijdgebrek, moest ik kiezen welke devotion we op zondagmiddag zouden behandelen. Bij devotion 12 zouden we stilstaan bij de rol van de kerk. Ik besloot dit thema over te slaan omdat devotion 7 t/m 9 over onszelf en gerechtigheid zouden gaan. Over dat onderwerp hadden de mannen nog amper onderwijs gekregen.. Het meest logische leek me daarom om te spreken over 'Wat kan ik doen? Leren van Job'(zie bijlage 17). Dat was een goede keuze.

Theo van den Heuvel sprak en nam de mannen mee in het verhaal van Job. Job, een man die zoveel recht deed aan mensen in nood. Uiteindelijk eindigde Theo met hoofdstuk 31. Dat gaat over Job's eed van onschuld. In deze eed laat Job zien wat hij heeft gedaan aan gerechtigheid in zijn leven. De vragen die Theo meegaf waren: 'wat zou in jouw eed van onschuld staan en wat zou je willen dat in jouw eed van onschuld zou staan?'

Deze vragen pasten ook mooi bij de drie vraagstellingen die ik de mannen heb meegegeven. Deze manier van vraagstelling heb ik van Tiggelaar overgenomen.

- Eerste vraagstelling: 'Waar geloof jij in als het gaat om sociale gerechtigheid?' Wat geloof jij, dat God van je vraagt? Wat zou in je eed van onschuld moeten staan? De mannen konden daarmee aan de slag.
- Tweede vraagstelling: 'Wat zijn jouw sterke punten en hoe zou jij die in kunnen zetten voor sociale gerechtigheid?' En dat paste heel goed bij de uitleg van Theo over de jas van gerechtigheid, zie bijlage 17. Een jas is persoonlijk, iedereen heeft een andere jas. Welke jas van sociale gerechtigheid past bij jou?
- Derde vraagstelling: 'Welke vijf mensen zijn belangrijk voor jou? En wat zouden deze mensen belangrijk vinden voor jou als het gaat om sociale gerechtigheid?' We zijn sociale wezens en het is goed om te bepalen welke mensen invloed op jouw keuzes mogen hebben en welke mensen niet.⁸⁷

De mannen mochten een uur de tijd nemen om aan de slag te gaan met deze vragen. Er werden veel mooie keuzes gemaakt. Klaas zei: 'Ik verkoop mijn boot, wat zou mijn vrouw daar blij mee zijn. Met al het geld wat ik daar voor krijg wil ik dertig kinderen gaan ondersteunen en drie studenten. Gideon en Robert zitten beiden in het vastgoed wereldje. Ze besloten om het geld van hun beste projecten te investeren in de armoede van deze wereld. Frans en Bram, twee mannen die bij elkaar in de kerk zitten. Ze besloten dat ze voor dertig kinderen in hun kerk een sponsor willen zoeken. Andere mannen besloten deze dag om wederom met de marathon van volgend jaar mee te lopen, en zich weer toe te wijden aan het werven van sponsorgeld van tienduizend euro voor de armen in deze wereld.

4.2.13 Devotion 13

Maandag was onze laatste dag in Rwanda. Het thema voor deze dag was: 'Daders, over vergeving en verzoening.' We zouden eerst een devotion hebben om daarna nog naar een project te gaan om een aantal getuigenissen te horen over vergeving en verzoening na afloop van de genocide. Samen met Tiemen besloot ik om dit projectbezoek te schrappen, omdat we die week al heel wat getuigenissen hadden gehoord waar vergeving en verzoening een onderdeel in speelden. Dit bleek een goede beslissing.

De devotion zelf lieten we wel staan (zie bijlage 18). Na afloop van deze toespraak bood ik de mogelijkheid aan om te gaan staan en hardop iemand te vergeven die jou pijn had gedaan. Of om hardop uit te spreken dat je mensen vergeving zou vragen die jij tekort hebt gedaan. Veel mannen gingen staan, en een voor een werden vaders, vrouwen en andere mensen vergeven. Veelal onder tranen. Het was bijzonder om dit te doen in een land als Rwanda, een land waar zoveel mensen de weg van herstel en vergeving in moesten gaan, terwijl hun zoveel onrecht was aangedaan.

Na dit moment gingen we samen het heilig avondmaal vieren. Om onze eenheid in Christus te belijden en ook om stil te staan dat Hij ons vergeven heeft door Zijn offer aan het kruis. Dit was een bijzonder moment.

Hierna was het tijd voor getuigenissen. Mannen mochten vertellen wat deze reis met hen had gedaan. Vanwege de privacy zal ik andere namen voor hen gebruiken.

⁸⁷ Tiggelaar, 2011, 111

Joop vertelde dat hij een studente sponsorde en dat de ontmoeting met haar hem veel had gedaan. 'Haar pijn maakte mijn pijn los'. Ze was een meisje dat gewond was geraakt. Dit kwam door mishandeling tijdens haar opvoeding. Joop had hetzelfde meegemaakt. 's Nachts had hij geworsteld met God, en opnieuw had hij zijn vader vergeven, maar nu op een diepere manier. De ontmoeting met zijn sponsorstudente had een stuk herstel in zijn leven gegeven. Voor de studente was het ook bijzonder, zij had het idee dat ze eindelijk een vader had gevonden die echt om haar gaf.

Levi deed dat hij had besloten tijdens de reis om thuis zijn zekerheden los te laten en te leven voor God.

Mark, die niet in God geloofd, deed met ons dat het een van de mooiste weken uit zijn leven was geweest. Hij gelooft nog niet helemaal in God, maar had God wel aan het werk gezien deze week. Hij wil zijn leven inzetten voor huwelijken die kapot dreigen te gaan, samen met zijn vrouw. Hij moest dit nog wel overleggen met zijn vrouw. Zo wil hij werken aan een stuk sociale gerechtigheid in zijn eigen omgeving.

Karel, een ondernemer, had geleerd in deze week dat hij armoede in zijn hart had. Hij was te zakelijk, te hard. Hij wil geen spelletjes meer spelen, maar echt zijn.

Bram deed met ons het volgende gedicht dat hij tijdens de reis had geschreven.

De spiegel van armoede

De armen zijn een spiegel voor ons de rijken. Ze weerspiegelen onze hebzucht, ons wantrouwen jegens God en laten ons ten diepste zien wat blijdschap in Jezus is. De armen zijn rijker dan de rijken en de wereld heeft het volledig mis.

Armoede legt mijn diepste pijnen bloot. Het ontsiert een mens en daarmee ook God. Het beeld van een mens is aan God gelijk, daar moet ik aan denken als ik naar de armen kijk. Mijn beeld van de armen was volledig fout, want in hen zag ik Jezus die het volbracht aan het kruishout.

Door Zijn genade mogen we deelnemen aan een heilige strijd. Genade maakt van ons een dienaar en bewerkt zuiverheid. Een dienaar met een brandend heilig hart! Wiens bloed stroomt er door mijn aderen en Weerspiegel ik dat?

Verdriet en woede komen samen in verbolgenheid. Durven wij onze reus te verslaan? En zo te streven naar sociale gerechtigheid?

4.3 Leertest en leerresultaten

Zo sloten we deze indrukwekkende reis af met veel bijzondere verhalen. God heeft in ons gewerkt. We zijn als veranderde mannen naar huis gegaan. In het vliegtuig heb ik de mannen een leertest in laten vullen. Deze leertest is een bewerking van de diaconale leertest die Roor in zijn thesis heeft gebruikt.⁸⁸ Op de volgende bladzijde staat het resultaat.

⁸⁸ Roor, 2010, Bijlagen 7 en 9

Leertest

Wat heb jij geleerd tijdens de reis naar Rwanda?

Nr.	Stelling:	Oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
1	Ik ben sterker dan voorheen gemotiveerd om mijn naaste te dienen.	0	9	13
2	Ik ben anders tegen mensen in armoede aan gaan kijken.	0	9	13
3	Mijn relatie met God is door dit thema verdiept, versterkt of veranderd.	0	13	9
4	Ik begrijp nu beter hoe werken aan verzoening en sociale gerechtigheid met elkaar samen hangen.	2	14	6
5	Ik heb mijn mening bijgesteld over de rol van de kerken in de wereld/Samenleving.	9	12	1
6	Ik heb geleerd hoe mensen positief om kunnen gaan met een tekort.	2	7	13
7	Ik ben aan het nadenken gezet over de manier waarop ik met anderen omga.	1	18	3
8	Ik snap nu beter dat mijn eigen dagelijkse keuzes invloed hebben op gerechtigheidwereldwijd.	3	7	12
9	Een persoon uit Rwanda die ik heb ontmoet heeft mij aan het nadenken gezet door zijn/haar opmerking.	5	9	8
10	Ik ben sterker dan voorheen gemotiveerd om te delen wat ik heb ontvangen.	0	7	15
11	Bepaalde Bijbelgedeelten zijn meer voor mij gaan betekenen.	0	9	13
12	Ik ben anders gaan aankijken tegen het belang van individuele bijdragen aan een meer rechtvaardige wereld.	4	11	7
13	Bepaalde waarden of principes zijn sterker voor mij gaan leven.	1	14	7
14	Ik ben verrijkt door mijn ontmoeting met de ander (in nood).	0	5	17
15	Ik vind het nu meer vanzelfsprekend om zorg te dragen voor anderen met de mogelijkheden die ik heb.	1	10	11
16	Ik kan nu beter uitleggen hoe bepaalde problemen elkaar kunnen versterken.	5	12	5
17	Ik heb geleerd om meer open te staan voor wat God mij door de ander heen wil geven.	2	9	11
18	Ik ben nu meer gemotiveerd om wat extra te betalen voor producten uit arme landen (fairtrade).	4	11	7
19	Ik ben mij meer bewust geworden van wat mij motiveert om om te zien naar anderen.	2	14	6
20	Ik ben mensen in armoede meer gaan zien als beeld-dragers van God en minder als probleemgevallen.	3	8	11
Totaal		44	208	188

Om over na te denken

Als je vaker dan 9 keer oneens hebt ingevuld: je hebt volgens jezelf weinig tot niets geleerd.

Interessant is nu natuurlijk de vraag hoe dit komt. Had je al veel ervaring opgedaan op dit gebied of levenswijsheid opgebouwd. Denk je niet zoveel na over wat God op dit gebied van je vraagt en over

de mensen die je ontmoet en hun problemen. Het kan ook zijn dat je meer taakgericht bent en praktisch ingesteld.

Als je tussen de 11-13 keer '(helemaal) mee eens' hebt ingevuld: je hebt volgens jezelf redelijk wat of vrij veel geleerd. Het thema over gerechtigheid heeft je nieuwe dingen geleerd: reflecteren op je eigen motivatie, tijdsbesteding en geldbesteding om 'recht' te doen. De uitdaging is om na te gaan of je alleen nieuwe inzichten hebt verworven of ook stappen hebt gezet om het in je leven tot uitdrukking te laten komen. Heb je bijvoorbeeld meegedaan aan een diaconale activiteit? Zo nee, wat heeft je hiervan weerhouden? Wat zou de volgende stap kunnen zijn hoe jij kunt groeien in het omzien naar de ander?

Als je vaker dan 13 keer '(helemaal) mee eens' hebt ingevuld: je hebt volgens jezelf veel tot heel veel geleerd. Je leereffect is opmerkelijk hoog. Waarschijnlijk heb je nieuwe dingen gehoord of gedaan die een diepe indruk hebben nagelaten. Je score laat ook zien dat je daar heel bewust over nadenkt. Tip: praat er met anderen over wat je hebt geleerd aan nieuwe inzichten of van je nieuwe ervaringen. Op die manier kun je anderen stimuleren om ook zichzelf toe te wijden aan een leven van gerechtigheid.

4.3.1 Conclusies uit de leerresultaten.

Uit de leertest blijkt heel duidelijk dat alle mannen veel geleerd hebben. Gemiddeld zijn er twee van de twintig vragen beantwoord met 'niet mee eens'. De 'niet mee eens' antwoorden kunnen duiden op te weinig onderwijs op dat specifieke gebied of dat ze op die vraag al verder waren dan andere mannen. Op de andere vragen geven ze aan dat ze daar wat van geleerd hebben. Voor mijzelf was dit geen verrassing omdat ik vanaf het begin al merkte dat de hele groep gretig was om te leren en te groeien. Tijdens de devotions werden er druk aantekeningen gemaakt en mannen deelden ook onderling veel van wat ze hadden geleerd.

In de test zijn zes vragen heel positief beantwoord. Dat zijn de eerste drie vragen en de vragen 10, 11 en 14. De vragen 1 en 10 lijken op elkaar. Alle mannen zijn meer gemotiveerd geraakt om anderen te dienen en te delen van wat ze hebben ontvangen. Dit waren ook thema's waar we tijdens de week regelmatig over hebben gesproken, ook tussendoor. Wat ik mooi vind om te lezen is dat deze reis op alle mannen invloed heeft gehad als je kijkt naar hun relatie met God. Daarnaast zijn bepaalde Bijbelgedeelten meer gaan leven. Alle mannen zijn anders gaan aankijken tegen mensen in armoede en zijn door deze ontmoetingen verrijkt. Dit zijn stuk voor stuk mooie resultaten van deze reis.

Het is interessant om de leerresultaten van dit project naast de leerresultaten te leggen uit het onderzoek van Roor. Uit zijn onderzoek blijkt dat diaconaal werk in Nederland met Stichting Present en Stichting HiP een aantal dezelfde uitslagen hebben. Zo geven de deelnemers van die projecten aan dat ze verrijkt zijn door de ontmoeting met de ander. Daarnaast wordt aangegeven dat ze sterker dan voorheen gemotiveerd zijn om de naaste te dienen en te delen van wat ze ontvangen hebben.⁸⁹ Dit zijn mooie overeenkomsten tussen beide projecten. Een conclusie die je hieruit zou kunnen trekken is dat de noden van mensen veraf of dichtbij jezelf in beweging zet en dat het je leven verrijkt.

Als we kijken naar de vragen waar veel 'niet mee eens' is ingevuld, dan springt vraag vijf eruit. Negen van de tweeëntwintig mannen die de enquête hebben ingevuld hebben hun mening niet bijgesteld over de rol van de kerk in de samenleving. Hiermee is de link te leggen dat we de devotion over de rol van de kerk niet hebben gegeven. Het is in die zin ook logisch dat veel van de mannen hun mening niet hierover hebben bijgesteld. Aan de andere kant is het wel bijzonder dat dertien mannen toch nog hun mening hierover wel hebben veranderd. Dit heeft denk ik te maken met de ontmoetingen

⁸⁹ Roor, 2010, 57

van kerkleiders, gesprekken onderling en misschien ook wel dat mannen zelf de link naar de kerk hebben gelegd. Als de Bijbel leert dat we moeten opkomen voor de zwakkeren, dan geldt dit juist voor de kerk. Het kan zijn dat een aantal van deze negen mannen al een duidelijk beeld hadden van welke rol de kerk zou moeten spelen op het gebied van sociale gerechtigheid en dat ze daardoor hierin niet hebben geleerd. Als we dit resultaat vergelijken met het onderzoek van Roor dan zien we bij zijn uitkomsten dat de deelnemers daar ook niet hun mening hebben bijgesteld over de rol van de kerk in de samenleving.⁹⁰ De conclusie die je hieruit zou kunnen halen is dat de brug tussen de kerk en de mensen in nood tijdens diaconale projecten niet vanzelf gelegd wordt. Als groep zou je daar meer bij stil kunnen staan.

Een andere vraag die er uitspringt, is vraag 16. Vijf mannen gaven daar aan dat ze niet beter kunnen uitleggen hoe bepaalde problemen elkaar kunnen versterken. Ik denk achteraf dat we hier meer tijd aan hadden kunnen geven.

Terugkijkend is het een mooi leerresultaat van het project. 42% van alle vragen is beantwoord met 'zeer mee eens'. 47% van alle vragen is beantwoord met 'mee eens' en 11% van alle vragen is beantwoord met 'niet mee eens'. Bij zestien van de twintig vragen is met meer dan 80% positief gereageerd. Uit deze cijfers kan ik concluderen dat de impact van het project groot is geweest op de mannen.

4.3.2 Conclusies uit de open vragen

De drie vragen die ik gesteld heb komen uit het richting en actie model van Tiggelaar. Over de richting hebben ze op zondag na kunnen denken. De actie vragen heb ik in de leertest gesteld. In bijlage 19 staan de antwoorden van de mannen.

Wanneer ik naar de eerste vraag kijk dan zijn de antwoorden globaal in een aantal thema's te verdelen. Het eerste thema is dat veel mannen zich als doel hebben gesteld om hun eigen financiën te bekijken en aan te passen. Zo zegt één van de deelnemers: 'Ik wil opnieuw kijken naar ons uitgavenpatroon en ik wil met mijn vrouw bespreken of we dit anders kunnen aanpakken.'

Daarnaast is er een groep die wil kijken hoe ze in Nederland aan sociale gerechtigheid kunnen werken. Sommigen van hen kiezen voor huwelijken, anderen voor weduwen, wezen, zwervers, enz. Een andere groep wil kijken hoe ze hun gemeente of vrienden hiermee kunnen beïnvloeden. Zo zegt een deelnemer: 'Ik ga familie en vrienden aanmoedigen om kinderen te sponsoren.' Anderen willen bekijken wat ze nog meer voor Afrika kunnen betekenen.

Als laatste is er een groep die nog geen duidelijke doelen voor ogen heeft. Ze willen de reis rustig op zich in laten werken en met hun vrouw overleggen voordat ze concrete doelen gaan stellen.

Wanneer ik kijk naar de gestelde doelen dan ben ik er van overtuigd dat de impact van de reis verder gaat dan de 300.000 euro die we als groep hebben opgehaald. Vijf van de tweeëntwintig mannen hebben geen concreet doel geformuleerd. Dat is veelbelovend als je kijkt naar mijn doelstelling voor dit afstudeerproject. Mijn doelstelling was dat bij meer dan de helft van deze mannen dit terug te zien is in tenminste één concrete verandering in hun dagelijks leven. Als ik dan de doelen bekijk die de mannen na de reis hebben dan geloof ik dat dit ook daadwerkelijk hun dagelijkse leven zal beïnvloeden.

Bij de tweede vraag heb ik de mannen gevraagd welke prikkels ze nodig hebben om daadwerkelijk deze doelen te bereiken. De meeste mannen antwoordden dat ze andere mensen daarin nodig hebben. Dit kan hun vrouw zijn, vrienden of andere mannen. Een paar anderen noemden nog de Bijbel, boeken en preken. Een van de deelnemers schreef: 'Ik heb mensen nodig die mij scherp

⁹⁰ Roor, 2010, 58

houden en ik heb input nodig door middel van boeken en preken.' Als laatste is er een groep die aangeeft dat ze vanuit zichzelf genoeg prikkels krijgen om hiermee aan de slag te gaan.

De antwoorden bevestigen mijn mening dat een marathon organiseren rondom het thema sociale gerechtigheid, mannen ook daadwerkelijk helpt om met sociale gerechtigheid aan de slag te gaan. Je hebt elkaar nodig om elkaar scherp te houden en er voor te blijven gaan. In zo'n voorbereidend jaar doe je dat heel intensief met elkaar.

De grootste terugvalsituaties zijn drukte, de sleur van het leven, uitstel en dat het geleerde op de achtergrond raakt. Veel deelnemers hadden een antwoord wat leek op dit antwoord: 'De stress en drukte van mijn werk en de sleur van het dagelijkse leven.' In Rwanda zijn we continue met dit thema aan de slag geweest en dan zijn de gevaren die de mannen noemen heel reëel. Het is goed dat de mannen zich hiervan bewust zijn.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies.

De lijn van de overdenkingen en van de werkvormen voor het project waren minder samenhangend en ook minder diepgaand dan de overdenkingen en de werkvormen tijdens het project. Dit is ook logisch, omdat je elkaar maar steeds kort ziet. De werkvormen zou ik een volgende keer anders doen om meer diepgang te creëren.

Wanneer ik terugkijk op het project dan is de koppeling tussen de ontmoeting met mensen in nood, onderwijs vanuit Bijbels oogpunt en reflectie op wat dit met jou doet een levensveranderende combinatie. Los van elkaar zijn het sterke componenten; samen versterken ze elkaar waardoor de leerervaring groter wordt. De toespraken zouden zonder de ontmoeting met de noden ook impact hebben gehad. Alleen lang niet zo groot nu je erover hoort en dit tegelijk meemaakt. Zelf ben ik vaker in Afrika geweest en ben daar geconfronteerd met armoede. Maar door de reflectie en de toespraken ging ik, en de andere mannen met mij, veel bewuster om met de armoede en de invloed daarvan op de levens van de mensen. De combinatie van inhoud, ervaring en daarop reflecteren is krachtig. De mannen worden door een ervaring als deze op zoveel manieren geprikkeld. Het komt binnen door wat ze zien, wat ze horen, wat ze denken, wat ze voelen en wat ze ruiken. Ze worden zowel inhoudelijk als praktische geconfronteerd met het thema. Dit werkt diep door in de levens van de mannen die zijn meegegaan.

Het mooie was dat dit ook terugkwam in de werkvormen die ik had gekozen. De leercirkel van Kolb gaat in op wat je meemaakt, denkt, voelt en wilt. Door de werkvormen kwam alles bij elkaar. Ik kan concluderen dat de werkvormen tijdens het project goed gekozen waren. Het hielp mannen om op henzelf te reflecteren. Door dit veelal in groepjes te doen, groeide de eenheid en openheid waardoor ook bij andere onderwerpen er een grote openheid kwam.

De opbouw en de inhoud van de devotions waren goed. Elke devotion maakte iets los bij de mannen en bracht een verdere verdieping aan in hun geestelijk leven. De devotions sloten goed bij elkaar aan, zodat we samen steeds een stap dieper gingen.

Achteraf gezien is het verstandig om op bepaalde momenten geen devotions te plannen. Het is sowieso goed om flexibel om te gaan met de devotions. Uit deze reis kunnen we ook weer leren voor een volgende reis. Op donderdagavond kwamen we bijvoorbeeld vrij laat aan in het hotel, dat was vooraf al duidelijk. We hebben toen de devotion niet door laten gaan omdat iedereen moe was. Vrijdagavond hadden we een moment, maar die heb ik voortijdig afgebroken omdat het te lang duurde met verhalen van Rwandezes. Ik merkte dat iedereen moe was. De volgende dag moesten we vroeg op voor de marathon. Op een volgende reis zou ik op dat moment alleen nog een praktische meeting invoegen over de marathon. Zodat iedereen naar bed kan wanneer hij wil. Op maandagochtend hadden we nog een meeting met studenten gepland. Deze hebben we op zondag afgezegd. Dit hebben we in goed overleg gedaan. De mensen van Compassion gaven aan dat dit totaal geen probleem was en dat ze zelf ook het idee hadden dat het wel genoeg was geweest voor zowel hen als voor ons. Voor ons was het de juiste keuze om deze meeting niet door te laten gaan. Het was belangrijk om de tijd te nemen om als team goed af te sluiten. De volgende keer zou ik op de vertrekdag geen extra meetings met anderen meer plannen.

De doelstellingen van het project zijn gehaald. Meer dan 80 procent van de mannen is veranderd in zijn leven door dit project afgaande op de leerresultaten. Daarnaast hebben 77 procent van de mannen concrete doelen gesteld om wat te gaan doen met sociale gerechtigheid in hun levens. Dat overtreft het doel van 50 procent waar ik voor ging.

5.2 Aanbevelingen

Ik heb de volgende aanbevelingen voor de 4^e Musketier Compassion Marathon.

1. Duidelijke doelen hanteren in de voorbereiding

De reis naar Rwanda was goed voorbereid. Het was duidelijk welke doelen centraal stonden tijdens de projectweek. We waren daar om de marathon te lopen, de confrontatie aan te gaan met mensen die in armoede leven en om gevormd te worden in ons denken over sociale gerechtigheid. Hier was de hele week omheen gebouwd. In de voorbereiding was dit veel minder duidelijk. Veel ontmoetingen werden op het laatste moment voorbereid en concrete doelstellingen hadden we niet voor deze avonden. Het is belangrijk om deze doelstellingen helder te krijgen en om deze doelen goed uit te werken. De volgende vragen zou je kunnen beantwoorden: Wat doen we aan teambuilding in de voorbereiding? Welke onderwerpen behandelen we als het gaat om sociale gerechtigheid? Welke leermodellen gebruiken we in de voorbereiding? Hoe bereiden we de mannen voor op de fondswerving en het trainen van de marathon?

2. Managen van verwachtingen

In het vliegtuig schrokken een aantal mannen van de hoeveelheid devotions gedurende de week. Ze hadden veel meer ontspannende activiteiten verwacht, zoals een safari. Achteraf gezien hebben alle mannen de devotions als zeer waardevol ervaren.

Bij een volgend project is het belangrijk om de mannen beter voor te bereiden op wat er tijdens de projectweek allemaal gaat gebeuren en wat de doelen zijn voor die week. Op deze manier voorkom je negatieve verrassingen bij de deelnemers.

3. Bezoek het land waarvoor je rent

Tijdens de reis in Rwanda werd er in het Nederlands Dagblad een kritisch stuk geschreven over onze reis. In bijlage 20 is de ingezonden brief te lezen. De schrijver van dit artikel vond het niet goed dat wij deze reis hebben gemaakt. Volgens hem ging het puur om de geloofskick en deden we de mensen in Rwanda tekort met deze actie.

Voor de leercyclus van de mannen is het een enorme toegevoegde waarde om wel naar het land te gaan waarvoor ze rennen. De problematiek blijft dan niet op afstand, het komt heel dichtbij. Daarnaast heb ik van veel mannen gehoord dat ze zo ontzettend veel hebben geleerd van de mensen die we hebben ontmoet in hun nood. Het legde bijvoorbeeld de geestelijke armoede van bepaalde mannen bloot. De derde reden om er niet alleen over te vertellen en er fondsen voor te werven is dat de mensen in het land zelf ook enorm bemoedigd worden. Sommige van deze mensen hebben altijd te horen gekregen dat ze niets voorstellen, anderen hebben nooit ouders gehad en vragen zich af wie echt om hen geeft. Dan komt er een groep renners die door hun inspanning en fondswerving aan hen persoonlijk laten zien dat ze waardevol zijn. De vierde reden om naar het land te gaan is dat het goed is voor de organisatie waarvoor de renner loopt. De mannen hebben allemaal het werk van Compassion gezien en zijn onder de indruk geraakt welke impact het werk van Compassion heeft op de levens van arme mensen. Hierdoor worden ze ambassadeurs van het werk van Compassion. Hetzelfde geldt voor de 4^e Musketier. De mannen raken enthousiast over het project en maken anderen weer enthousiast voor het jaar erop.

4. De inhoud aanpassen aan de organisatie waarmee je samenwerkt

Tijdens het afgelopen seizoen is besloten om naast Compassion ook voor Open Doors te rennen. Beide organisaties geven invulling aan sociale gerechtigheid, maar wel op verschillende manieren. De ervaring van het afgelopen project laat zien dat als het onderwijs aansluit op de beleving dit een enorme impact geeft. De uitdaging is om samen met Open Doors een programma te ontwikkelen

waarin dit ook weer goed op elkaar aansluit. Daarbij kun je denken aan thema's zoals: 'geloofsvervolgung, volharding, lijden voor Christus enz.

5. Trainen van teamleiders

Afgelopen jaar zijn we met 30 deelnemers naar Rwanda geweest. Het aankomende jaar verwachten we rond de 150 tot 200 deelnemers voor het project in Oeganda. De komende jaren is ons verlangen dat deze marathon verder gaat groeien tot een internationale fondswervende loop voor gerechtigheid. Voor de diaconale vorming van de mannen is het essentieel om goede teamleiders op te leiden. De sprekers kunnen prima voor een grotere groep spreken. Het reflectie- en teamproces zal meer in kleinere groepen moeten plaats vinden. We zullen hierin goede mensen moeten vinden die wij op afstand kunnen begeleiden.

6. Duidelijke leermodellen gebruiken

Zowel in de voorbereiding als tijdens het project is het belangrijk om een duidelijk leerproces in kaart te hebben. Het is belangrijk dat de mannen die meegaan alle fases van de leercirkel doorlopen: ze doen ervaring op in de praktijk, ze reflecteren hierop, denken erover na en trekken conclusies om vervolgens het geleerde in de praktijk toe te passen. De belangrijkste doelen, materialen en werkvormen per fase staan in bijlage 21.

6 Literatuurlijst

1. Hatzfeld, J. *Seizoen van de machetes, Het verhaal van de daders, De bezige bij.* (Epe, Druk Hooiberg, 2004)
2. Hertog den , G.C. en Noordegraaf, A. *Dienen en delen, basisboek diaconaat* (Zoetermeer, Boekencentrum, 2009)
3. Keller, T. *Ruim baan voor Gerechtigheid.* (Franeker, van Wijnen, 2011)
4. Lee, H, van der. *Verkondig het Koninkrijk, Een Bijbelse visie voor diaconaat onder armen in de Derde Wereld.* (Amsterdam, Buijten & Schipperheijn, 2001).
5. Roor, B. De leerzijde van diaconaat, Een praktisch-theologische verkenning van diaconale leerprocessen onder vrijwilligers werkzaam via Stichting HiP en Stichting Present (Amsterdam, februari 2010)
6. Rucyahana, J. with Riordan, J. *The Bishop of Rwanda, Finding forgiveness amidst a pile of bones.* (Nashville, Tennessee bij Thomas Nelson, Inc. 2007)
7. Smith, S. en Ingabire, A. *Achter de bergen, de overlevingstocht van een Afrikaanse vluchtelingen.* (Vianen/Antwerpen, The House of Books, 2011)
8. Tiggelaar, B. Dit wordt jouw jaar, 12 krachtige lessen in persoonlijke levensverandering. (Tyler Roland Press BV, Soest, 2011)
9. Wereld en zending themanummer. *Het Christendom van de catastrofe* (Kampen, Kok, 1998)
10. Wright, NT. *Simply Jesus* (New York, HarperCollins Publishers, 2011)
11. www.wikipedia.org

Bijlagen

Bijlage 1: Agenda eerste meeting.....	52
Bijlage 2: Toespraak eerste voorbereidingsmeeting.....	53
Bijlage 3: Toespraak naar aanleiding van de film 58.....	55
Bijlage 4: Aantekeningen voorbereidende reis naar Rwanda.....	58
Bijlage 5: Een korte geschiedenis van Rwanda.	59
Bijlage 6: Impressie van het project.....	63
Bijlage 7: Toespraak laatste voorbereidende meeting.....	65
Bijlage 8: Het definitieve programma.....	67
Bijlage 9: Geestelijke lijn Rwanda 4Mcompassionmarathon 2012.....	69
Bijlage 10: Globale uitwerking per devotie.	71
Bijlage 11: Devotion 1.....	74
Bijlage 12: Devotion 2.....	76
Bijlage 13: Directeur Compassion Rwanda en getuigenis van Innocent.....	82
Bijlage 14: Devotion 4.....	83
Bijlage 15: Devotion 5.....	87
Bijlage 16: Devotion 6.....	90
Bijlage 17: Devotion 9.....	91
Bijlage 18: Devotion 13.....	93
Bijlage 19: Antwoorden van de leertest.....	98
Bijlage 20: Krantenartikel Nederlands Dagblad.....	101
Bijlage 21: Doelen, werkvormen en materialen.....	103

Bijlage 1: Agenda eerste meeting

Compassion Marathon Agenda 11 oktober 2011

Tijdstip: 19.45 uur koffie, om 20.00 uur start meeting

Locatie: Deltion, Buitengasthuisstraat, Zwolle

Onderwerp	Tijd
1) Koffie	19.45
2) Opening en gebed – waarom doe ik dit? (Jan)	20.00
3) Broederschap – met wie ga ik dit doen? (Jan)	20.20
4) Fondswerving – hoe kom ik aan geld? (Theo)	20.35
5) Doelen – waar loop ik voor? (Tiemen)	21.00
6) Communicatie – hoe houden we contact? (Theo)	21.15
7) Fotosessie door Mark Schippers (Mark)	21.25
8) Werving – Hoe komen we aan 25 deelnemers? (Jan)	21.40
9) Praktisch (o.m. vluchtschema)	21.50
a. Vluchtschema	
b. Facebook	
c. Per sms betalen	
d. Data meetings	
10) Rondvraag	21.55
11) Afsluiting (gebed)	22.00

Bijlage 2: Toespraak eerste voorbereidingsmeeting

Waarom doe ik dit?

Intro.

We staan aan het begin van een bijzonder mooie reis. Een reis die veel mensen zal veranderen. We hopen ook dat het ons leven zal veranderen. Ik heb er erg veel zin in, en ik hoop dat we de komende maanden een hecht team zullen gaan vormen, dat er nieuwe vriendschappen zullen ontstaan en dat we met elkaar geschiedenis gaan schrijven.

De vraag waar we vanavond mee willen beginnen is: 'Waarom doen we dit eigenlijk met elkaar?' Waarom gaan we rennen voor moeders, baby's en studenten in Rwanda?

Om daar een antwoord op te geven wil ik met jullie kijken naar de profeet Jesaja. Profeten hadden in de tijd van de Bijbel een waarschuwend karakter. Ze wezen de maatschappij op zaken die niet goed gingen. Ze profeteerden regelmatig tegen de afgodendienst, tegen hoererij, maar ook tegen sociaal onrecht over wat er in die tijd gebeurde.

In **Jesaja 1:15-17 staat** – *Wanneer jullie je handen opheffen, wend ik mijn ogen af, ook als je aanhoudend bidt, luister ik niet. Aan jullie handen kleeft bloed! Was je, reinig je, maak een eind aan je misdaden, ik kan ze niet meer zien. Vermijd alle kwaad en leer goed te doen. Zoek het recht, houd tirannen in toom, bied wezen bescherming, sta weduwen bij.*

- God die de aanbidding niet kan aanzien

Dit gedeelte begint dat God de aanbidding van het volk Israël naar Hem toe niet meer kan aanzien. Dat is nogal wat. Want als we God leren kennen door de Bijbel heen, dan is Hij op zoek naar mensen die Hem aanbidden. Tegen de Samaritaanse vrouw in Johannes 4 zegt Jezus dat de Vader aanbidders zoekt, die Hem aanbidden in Geest en in waarheid.

Ook in Openbaringen lees je dat God dag in dag uit wordt aanbeden. Allerlei vreemde wezens, oudsten, engelen maar ook hele menigten die Hem toejuichen en Hem de plek geven die Hem toekomt. Maar hier zegt God: 'Ik kan jullie aanbidding niet aanzien.' 'Ik kan het niet aanhoren'. God die zich van de aanbidders afkeert. Dat is heftig. De vraag is dan: 'Waarom keert God zich af?'

- Aan jullie handen kleeft bloed

De reden daarvoor geeft God ook. Aan jullie handen kleeft bloed. Dat laat iets zien van Gods verbondenheid bij mensen. Als we mensen tekort doen, doen we in de eerste plaats God tekort. Zoals David ook uitriep nadat hij overspel had gepleegd en iemand had vermoord: 'Tegen U alleen God, heb ik gezondigd'. Als aan je handen bloed kleeft, kan God de aanbidding niet aanzien.

Dat bloed kleven heeft aan de ene kant te maken met dat ze kwaad hebben gedaan, en daarom zegt God ook: 'Vermijd alle kwaad'. Aan de andere kant heeft het ook te maken met iets niet-goed doen. Wij hebben soms wel het idee dat we in een soort neutraliteitsmodus kunnen zitten. Ik ben niet zwart of wit. Ik doe niet echt goed, maar ook niet echt kwaad. Maar God zegt hier door Jesaja heen: Vermijd alle kwaad en leer goed te doen. Dat is de manier om een einde te maken aan misdaden.

De vraag die wij ons mogen stellen is: Kleeft er ook bloed aan onze handen? Lange tijd heb ik mij daar geen moment druk om gemaakt. Lange tijd zou ik gezegd hebben: 'tuurlijk niet'. Ik leef redelijk goed, we hebben een prachtige zorgstaat waar ik ook geld aan geef. Het is vooral belangrijk dat mensen in de hemel komen, dus armoede hoeft je niet te bestrijden, het is vooral belangrijk om te evangeliseren. Maar ik ben veranderd in die mening. Ik ben er nu wel van overtuigd dat er bloed aan onze handen, en dus ook mijn handen kleeft. Dat is aan de ene kant moeilijk om te accepteren. Het komt vooral door hoe onze wereld op dit moment in elkaar zit dat er zoveel onrecht is in deze wereld. Maar ook omdat ik gewoon meeleef met de rest, heb ik dezelfde verantwoordelijkheid.

Wanneer ik een trui bij de Sting koop, gaat bijna al mijn geld naar de kledingwinkel, naar de verkoper en naar de huur van het gebouw. Helaas gaat er maar een heel klein percentage van mijn geld naar degene die het gemaakt heeft in de derde wereld en er eigenlijk niet van kan leven. Misschien is van de maker van mijn trui een kind die door de honger omkomt en niet genoeg geld voor het werk krijgt.

Dan hebben we in de Westelijke wereld nog de vleesconsumptie. We eten met z'n allen zoveel vlees, dat er ontzettend veel eten naar die beesten moet om ze bij te voeren. Zoveel eten, dat er te weinig eten voor de mensen in de derde wereld is. Ja ik houd van vlees, dus ik doe mee. En zo kan ik nog wel even doorgaan. In het hele proces kom ik er steeds meer achter, ik ben ook schuldig. Door mijn leefgewoontes kleef er indirect ook bloed aan mijn handen. Wat moeten we dan doen?

- Zoek het recht

Jesaja zegt: 'Zoek het recht'. Jij kunt misschien niet de hele wereld veranderen. Je kunt misschien niet hele structuren veranderen zodat alles eerlijker verdeeld gaat worden. Maar wat je wel kan is zoeken naar recht. We kunnen zoeken naar mogelijkheden om zaken die op dit moment krom zijn te veranderen. Kijk naar je eigen leven, kijk naar je gewoontes en ga zaken aanpassen in je leven zodat bepaalde verhoudingen waar jij invloed op hebt recht komen te staan.

Een van die dingen die we kunnen doen is bijvoorbeeld deze marathon. Dit geeft ons een kans om iets recht te zetten wat mede ook door ons toedoen scheef is gegroeid. Deze marathon geeft een kans voor veel mensen, die door middel van sponsoring helpen om recht te doen in deze wereld.

Denk daaraan als we sponsors gaan vragen voor deze marathon. We gaan mensen niet om een beetje liefdadigheid vragen. We gaan mensen vragen recht te doen. Net zoals het ons pijn mag gaan doen als we gaan rennen, zo mag het ook mensen pijn doen als ze gaan geven. Het zal van ons ook het uiterste vragen in onze tocht om al het sponsorgeld bij elkaar te krijgen en om ons voor te bereiden op de marathon.

- Film

Ik wil eindigen met een stukje film over Rwanda. Een land waar het onrecht heeft geregeerd. Waar 800.000 mensen zijn afgeslacht, waar een half miljoen vrouwen verkracht zijn door mannen met AIDS. Maar waar vandaag de dag bijzondere dingen gebeuren, door de kracht van Jezus. Relaties worden weer hersteld, er is vergeving en verzoening tussen Hutu's en Tutsi's.

Bijlage 3: Toespraak naar aanleiding van de film 58

Intro op 58

Het is vrijdagnacht. Tweehonderdvijftig mannen hebben zich verzameld op een open plek midden in het bos. De hele dag hadden ze met hun iets te zware tassen voortgezeuld. Sommigen hebben al wel honderd keer nagedacht om hun tent op te zetten, om hun vrouw te bellen of om naar huis te gaan. Waarom heb ik mij ooit opgegeven? Tijdens een overdenking valt iemand flauw, later volgen er meer.

Op het open veld staan televisies omgeven door fakkels. Om drie uur in de nacht zal een film worden vertoond. Er wordt een oproep gedaan om tijdens de film wakker te blijven en de boodschap tot zich door te laten dringen. Binnen vijf minuten is er al heel wat gesnurk te horen. Een mooie les voor de leiding, mannen kunnen niet te veel inhoud aan als ze 21 uur op zijn en van alles hebben gedaan.

Toch vinden we de boodschap van die nacht belangrijk en daarom willen we nu een kort gedeelte van de film laten zien en er daarna nog even over doorspreken.

De inhoud van de film is gebaseerd op **Jesaja 58** : vers **5-10** – *Zou dat het vasten zijn dat ik verkies? Is dat een dag van onthouding: dat iemand het hoofd buigt als een riet en zich met een rouwkleed neerlegt in het stof? Noemen jullie dat soms vasten, is dat een dag die de HEER behaagt?*

Is dit niet het vasten dat ik verkies: misdadige ketenen losmaken, de banden van het juk ontbinden, de verdrukten bevrijden, en ieder juk breken? Is het niet: je brood delen met de hongerige, onderdak bieden aan armen zonder huis, iemand kleden die naakt rondloopt, je bekommeren om je medemens? Dan breekt je licht door als de dageraad, je zult voorspoedig herstellen. Je gerechtigheid gaat voor je uit, de majesteit van de HEER vormt je achterhoede. Dan geeft de HEER antwoord als je roept; als je om hulp schreeuwt, zegt hij: 'Hier ben ik.' Wanneer je het juk van de onderdrukking uitbant, de beschuldigende vinger en de kwaadsprekerij, wanneer je de hongerige schenkt wat je zelf nodig hebt en de verdrukte gul onthaalt, dan zal je licht in het donker schijnen, je duisternis wordt als het licht van het middaguur.

- Hoe godsdienstig ben jij?

God maakt een parodie van het vasten van de Israëlieten. Hij zegt: 'Moet je eens kijken hoe jullie hier aan het vasten zijn. Jullie knielen en buigen je hoofd voor mij. Jullie rouwen en verootmoedigen jullie. Maar denken jullie dat dit het vasten is, wat ik graag wil? De meeste mensen vandaag de dag antwoorden dat dit inderdaad hetgeen is wat God wil.

We voelen ons heel wat als we vasten. Je laat je eten staan, je bidt zo'n dag meer dan op andere dagen. Je belijdt dat God groter is en machtiger dan jij. God is je brood, hoe meer afhankelijk kan je van Hem worden. Daar zal Hij toch wel tevreden mee zijn? Lange tijd dacht ik dat dit wel voldoende was. Ik had het idee dat als ik God aanbad, ik groeide in mijn geloof of andere mensen diende en het evangelie verkondigde dat ik dan een prima christen was. God laat hier zien dat mijn vasten niet het vasten is dat Hij verkiest. Hij wil een heel ander vasten. Hij zegt: "Ik wil dat jullie de mensen die honger lijden gaan voeden. Ik wil dat je verdrukten bevrijdt. Ik wil dat je opkomt tegen de misdaden van de mensheid. Je kunt niet aan de zijlijn blijven staan. Als je werkelijk wilt vasten naar mijn wil, dan kom je op voor de zwakkeren".

- Amina

Vlak na de zomer heb ik het levensverhaal gelezen van Amina, een vluchteling uit Rwanda. Ze beschrijft in haar boek dat ze als tiener wordt verkracht en zwanger raakt. Ze besluit op dat moment haar familie te verlaten omdat ze bang is voor hun reactie en hun de schaamte wil onthouden. Ze belandt op straat. Daar is ze een prooi voor iedereen. Ze beschrijft op een gegeven moment dat ze

door een aantal soldaten wordt gedwongen om mee te komen. Samen met nog wat meisjes wordt ze in een bunker gestopt. Bij binnenkomst moet ze haar slipje uit doen. Twee weken lang wordt ze verkracht, is ze een slavin voor alle klusjes in de bunker en ziet ze het daglicht niet. Als ze niet luistert wordt ze vastgebonden en halen ze van alles met haar uit. Op een dag wordt een van de meisjes ziek. Het begint met pijn bij het plassen. Het blijkt een geslachtsziekte te zijn. Dagenlang kermt het meisje het uit van de pijn, haar vagina is een grote stinkende pusserige massa. Niemand mag haar verzorgen. De soldaten laten haar dagenlang gillen totdat ze stil wordt en sterft.

Uiteindelijk weet Amina te ontsnappen uit wat ze 'de hel'noemt. Ze beschrijft dat ze in haar rooddoorlopen jurkje, stinkend naar urine en sperma, langs een kerk rijdt waarop staat: 'God houdt van iedereen'. Ze kan het zich niet voorstellen.

De vraag is: 'Wie komt er op voor de Amina's in deze wereld? Wie laat zijn stem horen tegen onrecht? Wie zorgt ervoor dat tienermeisjes die verkracht worden en zwanger raken goed opgevangen worden? Wie geeft ze weer hoop? Wie laat zien dat God werkelijk van hen houdt?'

- Voor Jezus

Snap je nu ook als God zegt: 'wat is dat nou voor vasten?' Wat stelt het voor om een keer een dag te vasten, terwijl je alle andere dagen je buik rond eet, zonder je ook maar te bekommeren om de zwakkeren in de wereld. Onlangs was ik met enkele anderen in Afrika. We waren bij een gezin thuis, die met z'n vieren maandelijks van acht euro rond moesten komen. Toen we hun nood zagen, wilden we wel van alles voor hun kopen. We kochten 25 kilo rijst, 3 kilo suiker, 3 liter olie en nog andere boodschappen voor hen voor in totaal 50 euro. Simpele zaken voor ons westerse mensen maar levensbehoeften die zij gewoon niet hadden kunnen kopen.

God kent al die mensen. Hij ziet hun nood, Hij ziet hun honger, Hij hoort naar hun gebeden, en aan de andere kant ziet Hij ons ook hier in Nederland. Mannen die druk bezig zijn om weer een nieuwere en betere auto te kopen. Mannen die de kleren die ze vorig jaar hebben gekocht niet meer dragen. Mannen die misschien ook wel hard hun best doen om christen te zijn, actief zijn in de gemeente, een duidelijke mening hebben over de Bijbel en af en toe zelfs een dag vasten om God te zoeken.

De boodschap van Jesaja 58 is dat God meer zoekt dan alleen een dag vasten. God wil dat je opkomt voor Zijn kinderen die het veel moeilijker hebben dan jij. God wil dat je hongerigen voedt, dat je naakten kleedt, dat je gevangenen bezoekt. Hij wil dat je opkomt voor de zwakkeren. Dat gaat zo ver dat Jezus zichzelf vereenzelvigt met de zwakkeren. In Matteüs 25, zegt Jezus: "...weet je toen je deze dingen deed, deed je ze voor Mij. Ik was die zieke. Ik was het die er beroerd bij lag. Dat glas drinken dat je gaf, was voor Mij.

De vraag die wij aan jou mee willen geven is: Ben jij bereid Jezus op die manier te zoeken? Ben je bereid uit de kerkzaal te komen waar je Jezus met alle heiligen hebt aanbeden als de opgestane Heer, om vervolgens Hem op te zoeken in de meest nare plaatsen van deze wereld?

- Jongetje in de steengroeve

Musketiers, wordt eens stil van binnen en probeer je in te leven dat jij die man bent daar in de steengroeve. Dat de filmploeg jouw zoontje interviewt en dat jouw bloedeigen zoon zegt: 'Ik heb geen dromen, want die komen toch niet uit.' Omdat hij weet dat hij jouw schulden gaat erven. Die vervloekte geleende 600 dollar die van jou en je gezin slaven hebben gemaakt van generatie op generatie. Geen hoop, geen toekomst, geen dromen. Wat als jij die papa bent, wat zou je dan willen dat die man daar in Nederland die daar op een vrijdagavond, in een zaal in Zwolle, zou gaan doen? Jij had die man kunnen zijn. Het is alleen maar genade van God dat jij dat niet hoeft te doorstaan en dat jij hier in Nederland woont.

- Hoop

Het mooie aan de film is dat het eindigt met heel veel hoop. Dit gedeelte hebben jullie niet gezien. Er is hoop dat we gezamenlijk, als christenen in het westen, nog in deze generatie de hongersnood een halt toe kunnen roepen. Op dit moment leven ongeveer een miljard mensen onder de armoedegrens en veel mensen op deze planeet lijden honger. Er is een berekening dat wanneer elke christen in het westen drie procent van zijn inkomen geeft in de strijd tegen armoede, dat er dan geen honger in deze wereld meer hoeft te zijn. Het ligt binnen ons handbereik, en ik geloof ook binnen onze verantwoordelijkheid.

Ik wil eindigen met de woorden van Jesaja 1, waar God zegt: 'Zoek het recht'. Je kan gewoon door gaan leven met het leventje dat je leidt zonder dat je ook maar iets van onrecht ziet. Deze planeet zit vol onrecht en wij mogen zoeken naar manieren om recht te doen. Amen.

Reflectievragen:

- Als jij de vader was van de jongen in de steengroeve. Wat zou jij dan als Nederlander kunnen en willen doen voor zijn gezin?
- Wat doet het met jou als alle christenen in het Westen drie procent van hun inkomen zouden geven en er dan geen honger meer zou zijn in de wereld? Ben jij bereid drie procent te geven? Waarom wel/niet?
- Wat vind je er van dat Jezus zich vereenzelvigd met de zwakkeren? Zoek jij Jezus op de manier van Matteüs 25, door op te komen voor de zwakkeren en onderdrukten?

Bijlage 4: Aantekeningen voorbereidende reis naar Rwanda

TechnicalTeam vanuit Compassion zijn:
Etienne, Wiliam, Eugene & John.

Veiligheid: Er kan door Compassion (op het asfaltgedeelte) begeleiding vanuit de Government geregeld worden.

Programma:

Ma. 14-05:	Aankomst in Kigali Check in & Diner in het "Ummubano" Hotel (Novotel)
Di. 15-05:	7:00-8:00 Ontbijt + broodje Lunch 8:00-9:00 Devotion 9:00-12:00 Memorial 12:00-13:00 Reis naar Project 'Jan' 13:00-14:30 Project & uitleg Compassion 14:30-16:00 Home visit
Wo. 16-05	7:00-8:00 Ontbijt 9:00-12:00 Sponsorkids 12:00- Optionele vrije middag 17:30-18:30 Diner "Ummubano" 19:00- Vertrek naar "Devera" Hotel
Do. 17-05	-7:00 Ontbijt 7:00-18:00 Safari
Vr. 18-05	11:00 Devotion 12:00-13:00 Lunch 13:00-16:00 Flyers uitdelen & verkenning Marathon (Vervoer asfalt motor) 18:00-19:00 Diner "Devera" Hotel of restaurant in de buurt
Za. 19-05	6:00-8:30 Opstaan en ontbijt 8:30 Vertrek Marathon: Halve marathonners kunnen na loop douchen en tas inpakken. De hele marathonners na de devotion/lunch in de kerk 16:00-22:00 Feestmaal in Hotel 'Rwanda' 22:00 Vertrek naar Hotel "Ummubano" (Tassen ed. kunnen eventueel na marathon gebracht worden).
Zo. 20-05	10:00-12:00 Kerk "250" Cultureel middagprogramma door Eugene

De prijzen van de hotels zijn besproken:

Hotel Ummubano 135,- dollar per 2 personen per nacht

Hotel Rwanda 10.000 BBQ + 1 drink (maaltijd)

Dereva zijn ingescand bijgesloten.

Om de route te kunnen zien verwijzen we jullie naar de volgende website:

www.nike.nl

running

inloggen met: rwesterduin@hotmail.com

timotheus

Bijlage 5: Een korte geschiedenis van Rwanda.

Rwanda is een klein land in Centraal Afrika. Er wonen ongeveer 10 miljoen inwoners en daarmee is Rwanda het dichtstbevolkte land van Afrika. In Rwanda is 80% Hutu, 20% Tutsi en 1% Twa. Eigenlijk kun je niet spreken over verschillende stammen. Vijfhonderd jaar lang leefden de Hutu's en de Tutsi's in vrede naast elkaar. Ze spraken dezelfde taal, trouwden met elkaar, woonden door elkaar heen en eigenlijk kon je niet meer spreken over echte Hutu's of echte Tutsi's. Zo vermengd waren ze. Ook wat betreft de inkomens was er weinig verschil tussen een Hutu en een Tutsi. Alleen de Twa waren achter gesteld. Onderstaand het gemiddelde inkomen per hoofd van een gezin:

Tutsi → 4439 Belgische Francs

Hutu → 4249 Belgische Francs

Twa → 1446 Belgische Francs

Rwanda werd in 1926 een kolonie van België. Door de Belgen werd een kolonisatie politiek ingevoerd. De Tutsi's kregen alle macht en werden op belangrijke posities geplaatst, dit was voor de Belgen makkelijker om zo invloed op het land te hebben. Het christendom speelde ook een belangrijke rol in de kolonisatie. Koning Musinga werd verbannen, omdat hij zich niet wilde bekeren tot het christendom. Zijn zoon Mutara werd koning in zijn plaats, en deze koning bekeerde zich al snel, maar waarschijnlijk meer om politieke redenen.

De Belgen dachten dat ze controle hadden over Mutara, maar uiteindelijk wil Mutara zich afscheiden van België en een onafhankelijk Rwanda krijgen. Dit accepteerden de Belgen niet en zij ontketende de Hutu revolutie. Koning Mutara werd vermoord, waarschijnlijk door de Belgen en bijna elke Tutsi in de regering werd vervangen door een Hutu. Uiteindelijk kwam op 1 juli 1962 de onafhankelijkheid van Rwanda onder deze Hutu- regering.⁹¹

In de periode dat de Hutu's aan de macht kwamen, werden de eerste zaadjes van de genocide geplant. Het werd de Tutsi's verweten dat ze altijd voorgetrokken waren.

Veel van de mensen die koning Mutara hadden ondersteund om voor de eerste keer democratische verkiezingen te houden, werden door de Belgen openlijk geëxecuteerd. Dit waren allemaal voorname Tutsi's. Op 1 november 1959 werden veel Tutsi- chefs aangevallen, hun huizen verbrand en 300 van hen vonden de dood.⁹²

Propaganda

In de jaren die volgden werd er veel negatieve propaganda gemaakt tegen de Tutsi's. In de jaren '60 werden veel verschrikkelijke verhalen verteld over hoe slecht de Tutsi's waren om haatgevoelens te kweken. Dit gebeurde op scholen, in de media en mensen die met elkaar spraken. Vooral op scholen werd er hard aan gewerkt dat de haat verder zou groeien. Op sommige scholen mochten geen Tutsi's meer komen. Er zijn verhalen bekend van leraren die alle Tutsi- kinderen lieten opstaan. Aan de Hutu- kinderen werd dan gevraagd om de Tutsi's hard uit te lachen. Zo zijn er diepe wonden geslagen.⁹³

De radio was een sterk onderdeel in de propaganda tegen de Tutsi's. Rwanda was en is nog steeds een land met veel analfabetisme. Er waren maar weinig mensen die de krant lazen. Radio was dus het middel om propaganda te voeren. Veel mensen hadden een radio en maar heel weinig mensen een televisie. In 1994 was de radio helemaal overgenomen door de overheid. Eén radiostation was legaal. Dat was de RTLMC omroep. Hierop was continue propaganda te horen tegen de Tutsi's. Zo

⁹¹ Rucyahana, 2007, 15-17

⁹² Rucyahana, 2007, 20-21

⁹³ Rucyahana, 2007, 34-35

werd de haat verspreid. De Tutsi's werden stevast aangesproken als kakkerlakken. Deze haatcampagnes werden afgewisseld met populaire muziek, zodat er veel mensen waren die graag naar de radio luisterden. Vaak werden Tutsi's vernederd of vermoord. Zo raakten de mensen gewend aan geweld en gingen ze de Tutsi's steeds meer zien als een minder ras dat hen veel onrecht had aangedaan.⁹⁴

Generaal Habyarimana

In 1973 komt generaal Habyarimana aan de macht. Hij vraagt de Fransen om hem te ondersteunen. Frankrijk betaald zijn salaris en van de hele regering. Al snel verbiedt Habyarimana elke andere partij, behalve zijn eigen partij de MRND (Mouvement Démocratique Révolutionnaire National pour le Développement). De Fransen wilden graag meer invloed in Afrika en zagen dit als een kans om dat te krijgen.

Ondertussen ontstond er een verzetsbeweging vanuit de Tutsi's die aanvielen vanuit Oeganda onder leiding van Paul Kagame. Deze groepering heette The Rwandese Patriotic Front (RPF). Deze groep bestond uit Tutsi's die gevlucht waren uit Rwanda. Zij mochten niet terug komen. In 1990 vallen ze Rwanda in, in de provincie Byumba. Habyarimana roept de hulp van de Fransen in. Zij wilden graag helpen. Frankrijk zal uiteindelijk een prominente rol gaan spelen in de genocide. Ze voorzien in wapens en geven trainingen hoe er zo snel en efficiënt mogelijk mensen uitgemoord konden worden.

In deze tijd werd ook voor het eerst gesproken in het kantoor van President Habyarimana, om 'een final solution' teweeg te brengen. Om voorgoed af te komen van elke Tutsi moeten ze worden vermoord.⁹⁵ In april 1994 gaat Habyarimana naar een congres in Tanzania, de Hutu-extremisten merkten dat hij meer ging twijfelen over de genocide. Op het congres zou hij andere Afrikaanse leiders ontmoeten en ze waren bang dat hij zou bezwijken onder hun druk. Op 6 april 1994 vliegt hij terug naar Rwanda. Zijn vliegtuig wordt boven Kigali neergeschoten. Waarschijnlijk door de Hutu's, omdat zij de enigen waren die daar in de buurt konden komen met wapens. Dit incident was de start van de genocide. Op de radio worden mensen aangemoedigd om alle Tutsi's om het leven te brengen, omdat ze president Habyarimana hebben neergeschoten.⁹⁶

Genocide

De eerste slachtoffers van de genocide werden zorgvuldig uitgekozen. Dit waren uiteraard Tutsi's maar ook prominente Hutu's met politieke macht, geld en positie die misschien weerstand zouden gaan bieden tegen de genocide. Onder hen was Agathe Uwilingiyimana. De vice-president van het land. Generaal Dallaire van de VN probeerde nog tevergeefs via de radio een oproep te doen tot vrede. Om Agathe in veiligheid te brengen stuurde Dallaire soldaten naar haar toe, die allemaal de dood vonden.

Dallaire vroeg in het begin van de genocide om 2500 extra VN manschappen. Hij had al 2500 mannen. Hij geloofde dat hij in totaal met 5000 manschappen de situatie onder controle kon houden mits ze ook mochten schieten. In plaats daarvan werden 2250 man terug geroepen omdat er doden waren gevallen bij de VN toen ze naar het huis van Agathe gingen. Vandaag de dag zeggen analisten dat een miljoen levens gered zouden zijn geweest als de VN naar Dallaires verzoek hadden geluisterd.⁹⁷

Vanaf dat moment breekt in Rwanda de hel los. In 100 dagen tijd worden meer dan een miljoen mensen afgeslacht, worden 500.000 vrouwen verkracht door mannen die het HIV virus hebben.

⁹⁴ Rucyahana, 2007, 59-60

⁹⁵ Rucyahana, 2007, 35-37 en 45-49.

⁹⁶ Rucyahana, 2007, 66-70

⁹⁷ Rucyahana, 2007, 72-77

Baby's worden tegen muren verpletterd, ouders worden gedwongen hun kinderen af te slachten om vervolgens ook zelf te sterven. Mensen verstoppden zich onder lijken, in de hoop dat de ouders denken dat ze dood zijn. Kinderen worden gedwongen vriendjes af te maken, of krijgen een hoofd van een ander jongetje wat ze kenden om mee te voetballen. Onbeschrijflijke dingen zijn er gebeurd.

De rol van de kerk

Het opmerkelijke aan de genocide in Rwanda, is dat Rwanda voor de genocide, en ook daarna, behoort tot een van de meest christelijke landen in Afrika. Negentig procent beschouwt zichzelf als een christen. Waar was de kerk ten tijde van de genocide, maar ook ervoor? Mensen die op zondag de kerk bezochten, waren door de weeks aan het moorden.

John Rucyahana geeft een niet zo positief beeld van de kerk. Als we kijken naar de propaganda tegen de Tutsi's, dan beschrijft hij dat deze propaganda begon in de kerken.

In 1956 werden een aantal katholieke priesters het land uitgezet omdat ze propageerden tegen de Tutsi's. De kranten met antipropaganda tegen de Tutsi's werden gedrukt in het kantoor van de aartsbisschop van de katholieke kerk. Hij deed niks om dit te stoppen. Ook andere kerken namen later deel aan de koloniale propaganda. Dat was wat de kerk deed. Ze was er om het kolonialisme in stand te houden van de blanken en nam niet haar profetische rol in. De kerk was als het ware een spreekbuis van het kolonialisme, niet om het evangelie te verkondigen. De programma's in de kerken waren er niet op gericht om te leren leven zoals God ons had bedoeld. Ze was erop gericht om de Afrikanen beter te controleren.⁹⁸ Veel planners van de genocide hadden hun onderwijs gekregen in scholen die aan de kerk verbonden waren.

Tijdens de genocide speelt de kerk een grote rol. De bedenkers van de genocide wilden elke Tutsi dood hebben. In de jaren voor de genocide, toen ook al regelmatig Tutsi's werden vermoord, was de kerk een veilige plek voor de Tutsi's. Daar kwamen hun belagers niet. In de voorbereidingen werd al besloten dat ook kerken aangevallen zouden worden. Het ging zelfs zo ver, dat veel pastors en kerkleiders onderdeel werden van het complot. Ze moedigden Tutsi's aan om te vluchten naar de kerk. Zodra de kerk vol was met Tutsi's, kwamen de mannen binnen met hun machetes, om iedereen te vermoorden. Mannen, vrouwen en kinderen.⁹⁹ De beschrijvingen daarvan zijn luguber. Zelf ben ik ook in een aantal kerken geweest waar zulke slachtpartijen hadden plaatsgevonden. Nu ik achteraf de verhalen lees wat in die kerken gebeurd is, komt de pijn en verdriet nog dichterbij.

Er zijn veel verhalen van kerkleiders die mee hebben geholpen aan de genocide. Ze moedigden de mensen aan om naar de overheid te luisteren. Twee nonnen, Maria Mukabutera en Gertrude Mukangango zijn in 2001 veroordeeld omdat ze voor de benzine zorgden, die gebruikt werd om een garage in brand te steken met 500 Tutsi's erin.

Vader Seromba, werd veroordeeld omdat hij bulldozers inhuurde om zijn kerk plat te walsen met 2000 Tutsi's die naar binnen waren gevlucht. Veel kerkgenootschappen hebben achteraf hun excuses aangeboden voor hun rol in de genocide. De zevende dags adventisten en ook de anglicaanse kerk hebben hun verontschuldiging aangeboden. Daarentegen heeft de katholieke kerk zich niet verontschuldigt (65% van de bevolking in Rwanda is katholiek). De katholieke kerk acht zich niet verantwoordelijk voor de daden van leden van haar kerk.¹⁰⁰

Gelukkig zijn er ook positieve verhalen van individuele gelovigen. Zo zijn er verschillende Hutu-kerken geweest, die vermoord werden omdat ze opkwamen voor de Tutsi's. Een Hutu-non werd ook vermoord omdat ze niet wilde wijken voor de mensen die de Tutsi's wilden vermoorden die

⁹⁸ Rucyahana, 2007, 104-105

⁹⁹ Rucyahana, 2007, 77-79

¹⁰⁰ Rucyahana, 2007, 103-107

onderdak bij haar hadden gezocht. Ook een Hutu- pastor, die een Tutsi- vrouw helemaal naar Congo bracht om haar te beschermen. Maar in het algemeen keek de kerk de andere kant op of hielp mee aan de genocide.¹⁰¹

Hoe kunnen zulke slechte dingen gebeurd zijn?

Ik wil terugkomen op de vraag die ik stelde aan het begin van dit hoofdstuk: 'Hoe kunnen zulke slechte dingen gebeurd zijn?' Hoe kan het dat men niet alleen ging moorden, maar dat de meest waanzinnige gebeurtenissen plaats vonden wat slechter is dan slecht. Als ik lees van baby's die levend gefrituurd werden, zwangere vrouwen die opengereten werden en gedwongen werden om hun foetus op te eten, als ik lees over vrouwen die verkracht werden door zoveel mannen en uiteindelijk bewerkt werden met messen en stokken die hen verder verkrachtten totdat ze stierven aan de verwondingen. Dan vraag ik mij af: 'Hoe komt een mens ooit zover?' John Rucyahana geeft een aantal gedachten weer in zijn boek die een verklaring zouden geven.

Veel mensen, waaronder ook Rucyahana, geven aan dat veel mensen demonisch bezeten zijn geweest. Doordat ze ruimte gaven aan satan door mee te doen met het vermoorden, werden ze steeds meer een prooi voor de demonen. Een andere reden die hij geeft is dat veel mannen hun onschuld wilden bewijzen aan zichzelf. Elke nieuwe afschuwelijke daad rechtvaardigde op een bepaalde manier de daden die daarvoor waren gebeurd. Om de schuld van gisteren teniet te doen, doe ik vandaag iets wat nog erger is. Zo glijd je elke dag meer af in de ban van het kwaad. De eerste dag schiet je iemand van een afstand neer, de tweede dag brand je een huis af met mensen erin, de vierde dag vermoord je de kinderen van een buurman..¹⁰² Het is moeilijk om dit voor te stellen, maar ik kan wel begrijpen dat als je iets slechts hebt gedaan, dat het ook minder moeilijk wordt om daarna iets te doen wat nog slechter is.

¹⁰¹ Rucyahana, 2007, 104

¹⁰² Rucyahana, 2007, 100-103

Bijlage 6: Impressie van het project

Vanavond ga ik jullie nader informeren over de 4^e Musketier Compassion Marathon. In totaal zijn er nu 30 lopers, die zich aan twee zaken hebben gecommitteerd. Er wordt een halve of een hele marathon gelopen en voor iedere deelnemer is 10.000 euro sponsorgeld het streefbedrag. Zelf merk ik aan de lijve wat dat betekent. Drie keer per week in het bos rennen, meestal alleen. De eerste weken vond ik het echt rampzalig alles deed pijn met name mijn knieën. De enige reden waarom ik nooit gestopt ben met rennen is vanwege het doel waarvoor we rennen. Zo zullen er vast meer zijn.

Waarvoor, voor wat en voor wie rennen we ? We rennen voor bijvoorbeeld mensen als Janvier die met haar moeder, zus en broer in Kigali wonen, de hoofdstad van Rwanda. Ze woont in een klein hutje zonder ramen. Tijdens de préscout van dit project, gingen we bij haar op bezoek. We waren met drie Nederlanders en een tolk. We werden binnen uitgenodigd waar een bank stond. Die bank vulde de hele ruimte. Je kon nog net je voeten op de grond zetten, maar je kon je benen niet strekken. Daar, in die kleine donkere kamer, vertelde Janvier iets over hoe zij leefde. Ze vertelde dat zeven jaar geleden haar vader was overleden. Sindsdien leeft het gezin in diepe armoede. Ze hebben een bron van inkomsten. Haar moeder maakt wat eten klaar op het Compassion project vlakbij hun hutje.. Daar verdient ze 20 euro per maand mee. Twaalf euro gaat naar de huur van het huisje en van de andere acht euro moet het gezin een hele maand zien rond te komen. Het is gewoon niet voor te stellen hoe je van acht euro een maand lang met vier personen moet leven. De maaltijden waren eenzijdig en bestond alleen uit Casava, een soort van groente wat op spinazie lijkt.

We gaan niet specifiek rennen voor Janvier en familie. Onze keuze is dat we ons gaan inzetten voor moeders met baby's. Maar de armoede is wel vergelijkbaar.

Op deze foto staat een zestienjarige moeder met haar baby die wij als gezin sponsoren. Clementine zo heet de moeder woont in Rwanda. We kregen laatst bericht van haar dat ze geen borstvoeding kon geven, omdat er geen melk uit haar borsten kwam. Ze dankte ons voor de ondersteuning, anders had haar baby het niet overleefd. Het is te bizar voor woorden. Een kind wat kan leven, omdat ik elke maand 35 euro overmaak. Een kind wat nooit had geleefd, als ik mij niet verantwoordelijk had gevoeld om haar te sponsoren.

Dat is de reden dat we aan het trainen zijn voor de marathon. Ons doel is om 100 van deze vrouwen en 100 van deze baby's door de eerste jaren van hun leven heen te helpen.

Zij komen in aanmerking voor ons project als ze echt bij de allerarmsten van die omgeving behoren. Fantastisch dat we met elkaar hoop in hun levens kunnen gaan brengen.

Een ander doel wat we gaan ondersteunen zijn tien studenten. Tien jonge mensen, die veel potentie in zich hebben en waarvan we hun studie willen gaan betalen.

Afgelopen november hebben we Hillarie ontmoet. Een jongedame van 22 jaar. Hier zie je haar op de foto. Ook haar verhaal is weer aangrijpend. Toen ze nog een klein meisje was werden haar vader en broertje van drie jaar oud vermoord tijdens de genocide. Een trauma die diepe impact in haar leven heeft. Toen we haar op een gegeven moment vroegen hoe haar kindertijd was geweest, zei ze dat deze werd gedomineerd door angst, verdriet, honger en uitzichtloosheid. Een vrouw, die nooit kind is geweest. De gelukkigste dag voor haar was de dag dat ze uitgekozen werd om een gesponsorde student te worden van Compassion. Ze neemt haar studie uiterst serieus. Hillarie staat vaak al om vier uur in de morgen op zodat ze in rust kan studeren. Ze volgt op school trouw haar lessen en moet ook voor haar zieke moeder zorgen. Het eten wat zij op school krijgt neemt ze mee naar huis om met haar zieke moeder te delen. De droom van Hillarie is om als modeontwerpster een eigen bedrijfje te

starten. Denk je eens in: een meisje die zelf nooit mooie kleren heeft gehad, wil andere mensen mooi gaan aankleden.

Naast de moeders en de baby's gaan we in ieder geval 10 studenten ondersteunen.
Studenten die het land vanuit een christelijke visie willen opbouwen.
Dit onderdeel wil ik eindigen met een stukje film.

Bijlage 7: Toespraak laatste voorbereidende meeting

Schaarste

Vorige keer heb ik met jullie iets mogen delen over de politieke geschiedenis die uiteindelijk uitmondde in de genocide van 1994. Er is echter nog een andere reden aan te wijzen waarom de genocide zo massaal was in Rwanda. Dat had alles met schaarste te maken.

Rwanda is ongeveer net zo groot als België, maar heeft wel veel inwoners voor zo'n klein land namelijk 10 miljoen mensen. Wanneer je in Rwanda loopt zie je veel groen, dat komt door de vele regen. Eigenlijk is er te weinig land voor zoveel mensen. In de jaren '80 zie je dan ook dat het inkomen per hoofd flink daalde. Als mensen te weinig hebben om goed te kunnen leven gaan mensen vaak gekke dingen gaan doen. Vooral bij de jongeren kwam dit veel voor. Voorbeeld: een vader bezit een klein hutje met een stukje land en heeft tien zonen. Wie gaat het land erven? Als je niets erft, wat moet je dan? Elk stukje grond is al van iemand. Je zag dan ook dat jongeren als het ware gedreven werden in de armen van extreme politieke groepen. Want het is heerlijk als er iemand als schuldige wordt aangewezen voor jouw ellende. Veel verhalen van ouders laten ook zien dat de schaarste een van de grootste drijfveren was om mee te doen aan het moorden.

In interviews met ouders van de genocide zeggen ook veel ouders dat een van de redenen om te moorden was omdat het moorden veel opbracht. Veel mensen hadden maar een klein stukje land, maar omdat zoveel mensen stierven, kwam er steeds meer land vrij. De bezittingen van de Tutsi's mocht iedereen plunderen waardoor er genoeg eten op tafel stond. Elke avond was een groot feest, met lekker veel vlees. Ignace zegt hierover: 'Het moorden leverde meer op dan landarbeid. Vooral voor degenen die maar een klein stukje land of dorre grond bezaten.

Bij het moorden bracht iedereen die sterk was zo veel materiaal mee naar huis als een groothandelaar van naam. De golfplaten waren niet meer te tellen.

De vrouwen waren tevreden met alles wat het opbracht.'¹⁰³ Marie-Chantal zegt achteraf : 'Op de heuvels doodden veel mannen alleen om een einde te maken aan hun armoede.'¹⁰⁴

Het probleem van de bevolkingsdichtheid is alleen maar groter geworden. Vlak na de genocide leefden er 6,5 miljoen mensen in Rwanda, dat zijn er nu 10 miljoen. Stefaan Marysse, een onderzoeker, geeft aan dat hij bang is dat de huidige situatie in Rwanda weer een explosie van geweld teweeg kan brengen. Juist door dit probleem. Dit zijn zaken waar wij niks aan kunnen doen als lopers en vrouwen van lopers. Maar het is wel goed om je hier bewust van te zijn.

We willen nu samen naar een filmpje kijken van een vrouw die ook te worstelen heeft met schaarste. Niet vanwege grond tekort, maar vanwege droogte. Na het filmpje mogen jullie in groepjes hierover doorpraten.

¹⁰³ Hatzfeld, J. *Seizoen van de machetes, Het verhaal van de ouders, De bezige bij.* (Epe, Druk Hooiberg, 2004) PP 75-76

¹⁰⁴ Hatzfeld, J. *Seizoen van de machetes, Het verhaal van de ouders, De bezige bij.* (Epe, Druk Hooiberg, 2004) PP 87

Vragen n.a.v. stukje film.

- Stel je voor dat je Workitu zou ontmoeten en haar verhaal aan jou vertelt. Hoe zou je reageren?
- Vergelijk jouw uitdaging met haar uitdaging en lees dan Jesaja 58:7. Waarom denk je dat God hier zijn volk probeert wakker te schudden om op te komen voor de armen, als je kijkt naar de verschillen in uitdagingen?
- Wat vind je ervan dat veel mensen op deze planeet sterven, voordat ze volledig tot bloei zijn gekomen?
- Wat kun jij leren van het geloof van Workitu?

Bijlage 8: Het definitieve programma

Maandag 14 mei

Reis naar Rwanda

Aankomst Kigali

20.30	Aankomst hotel
	Dineren
22.00	Kort inspiratiemoment Devotion 1.
	Intro: Sociale gerechtigheid (Jan Stoorvogel)
22.20	Vrije tijd + Overnachting in Umubano Hotel Kigali

Dinsdag 15 mei

7.00 uur	Ontbijt
9.00 uur	Dribbel 30 minuten lichte training voor iedereen
10.00 uur	Devotion 2
	Toespraak bewogenheid (Henk Stoorvogel)
11.30 uur	Vertrek van hotel (Lunch meenemen)
12.00 uur	Bezoek Memorial
14.30 uur	Bezoek van een lokale markt of een lekkere wandeling.
16.00 uur	Vertrek naar hotel
17.00 uur	Devotion 3
	- Half uur directeur Compassion Rwanda
	o Stuk geschiedenis Compassion Rwanda
	o Hoe Compassion werkt
	o Geschiedenis Rwanda
	- Half uur verwerken in groepjes. Wat raakte je vandaag?
18.00 uur	Diner
	Vrije avond

Woensdag 16 mei

7.00 uur	Ontbijt
8.00 uur	Devotion 4
	Context sociale gerechtigheid → Koninkrijk van God (Jan Stoorvogel)
9.00 uur	Vertrek naar RW250 – Homevisits & ontmoeting sponsorkinderen
13.00 uur	Lunch in project
14.00 uur	Terug naar hotel
15.00 - 16.30 uur	Vrijwillige Training 3 x 1000 / 1500 meter
18.00 uur	Eten
19.30 uur	Devotion 5
	Wat doet armoede met je als mens? (Theo van den Heuvel)

Donderdag 17 mei

	(Rust qua lopen)
7.00-9.00 uur	Ontbijt
9.00 uur	Devotion 6
	- God en de armen (Tiemen Westerduin)
10.00 uur	Vertrek uit hotel
11.00 uur	Project RW626 – ontvangst met dans, homevisits, ontmoeten van sponsorkinderen
15.30 uur	Bij genocide kerk → de rol van de kerk in Rwanda tijdens kolonialisme + genocide + gebed voor de kerk van Rwanda.
16.00 uur	Vertrek naar hotel

- 18.00 uur Dineren in restaurant
- 19.00 uur Vertrek naar Dereva hotel
- 20.00 uur Inchecken in Dereva hotel
- 20.30 uur Devotion 7
 - De Barmhartige Samaritaan (Henk Stoorvogel)

Vrijdag 18 mei

(Uitslapen + ontbijt tot 10.00 uur)

- 10.30 uur Korte training
- 12.00 uur Devotion 8 + lunch at the lake
 - Wat kan ik doen? Leren van Job (Theo van den Heuvel)
 - 10 studenten komen hier binnen en doen mee met de marathon.
- 14.00 uur Routevoorbereiding + verkennen van de route
- 18.00 uur Diner
- 19.30 uur Devotion 9
 - Een leven van recht doen, wat betekent dat (Tiemen Westerduin)?
 - o 1 of 2 studenten delen iets over dit onderwerp

Zaterdag 19 mei

- 5.00 uur Ontbijten
- 5.45 uur D10. Inspiratie moment → Hiervoor heeft God ons gemaakt! (Henk Stoorvogel)
- 6.00 uur Marathon
- 6.00 uur Halve Marathon
- 12.00 uur Sluitingstijd finish, aansluitend korte celebration en feestelijke lunch, met muziek en dans
- 15.00 uur Douchen en uitchecken Dereva
- 16.00 uur Inchecken Umubano
- 17.00 uur Feestbarbecue Hotel des Milles Collines
- 20.00 uur Tijdens bbq → D11. dankmoment (Tiemen Westerduin)

Zondag 20 mei

(Uitslapen + ontbijt tot 10.00 uur)

- 11.00 uur Kerkdienst
 - Vraag aan de kerk: Kunnen ze ons leren wat vergeving/verzoening inhoudt, in de context van Rwanda?
- 12.30 uur Lunch bij de kerk met CSP moeders en evt. Studenten
- 13.30 uur Hotel – vrije middag
- 17.00 uur Devotion 12
 - De rol van de kerk (Theo van den Heuvel)
- 18.00 uur Culturele avond

Maandag 21 mei

- 7.00-8.00 uur Ontbijt
- 8.00 uur Devotion 13
 - Daders. Over vergeving/verzoening
- 9.00 uur Op weg naar getuigenissen
 - 3 getuigenissen van mensen die daders hebben vergeven.
- 13.00 uur Lunch in hotel
- 14.00 uur Inpakken en shoppen
- 16.00 uur Naar airport
- 17.00 uur Op airport :Samen danken en leertest voor in het vliegtuig

Bijlage 9: Geestelijke lijn Rwanda 4Mcompassionmarathon 2012

#	Onderwerp	Dag	Spreker	Inhoud en verwerking
1	Intro: Sociale gerechtigheid	Maandagavond	Jan Stoorvogel	Kort inspiratiemoment . Reis waar 3 zaken centraal zullen staan: 1. De marathon 2. Confrontatie met armoede 3. Leren over sociale gerechtigheid
2	Bewogenheid	Dinsdagochtend	Henk Stoorvogel	Begin van de week. We gaan eerst naar het genocide museum. Mag God je hart raken over de dingen die Hem raken? Hoe ga je kijken naar mensen in armoede? Gesteldheid van je hart.
3	Compassion Rwanda Compassion en genocide	Dinsdagavond	Directeur Compassion Rwanda	Half uur directeur Compassion. Half uur in groepjes de dag terug kijken.
4	Context sociale gerechtigheid → koninkrijk van God.	Woensdagochtend	Jan Stoorvogel	Sociale gerechtigheid is een onderdeel van het koninkrijk van God. Waar Jezus voor kwam.
5	Wat doet armoede met je als mens → Beelddrager van God.	Woensdagavond	Theo van den Heuvel	Armoede is lelijk, tast je eigenwaarde aan → mens is anders bedoeld als beelddrager van God.
6	God en de armen	Donderdagochtend	Tiemen Westerduin	God verbindt zich aan de armen. Geeft wetten aan zijn volk. Hoe wil God dat we voor de armen zorgen?
7	De Barmhartige Samaritaan	Donderdagavond	Henk Stoorvogel	Elk mens in nood is je naaste. Wat kunnen we leren van de Barmhartige Samaritaan
8	Een leven van recht	Vrijdagmiddag	Tiemen Westerduin	Praktisch. Wat kun je in je dagelijks leven doen aan sociale gerechtigheid? 10 studenten zullen ook meedoen. 1 of 2 zullen iets delen over recht doen.
9	Wat kan ik doen? Leren van Job.	Vrijdagavond	Theo van den Heuvel	Job was een man die sociaal recht deed. Wat houdt dat in? Job 29:12-17 en Job 31:13-28.
10	Hiervoor heeft God ons gemaakt!	Zaterdagochtend	Henk Stoorvogel	Kort inspiratiemoment
11	Samen danken	Zaterdagavond	Tiemen Westerduin	Dankmoment

12	De rol van de kerk	Zondagmiddag	Theo van den Heuvel	De kerk in Rwanda heeft het af laten weten ten tijde van de genocide en de kolonisatie. Ze hebben zich te veel gericht op de machthebbers. Sociale gerechtigheid en de kerk. Welke rol speelt jouw kerk, hoe zou jij je kerk mee kunnen nemen?
13	Daders over vergeving en verzoening	Maandagochtend	Jan Stoorvogel	Door vergeving en verzoening met God worden wij gerechtvaardigd. Wat hebben vergeving en verzoening met sociale gerechtigheid te maken? Na de devotion gaan we naar een project waar we 3 getuigenissen horen van slachtoffers van de genocide die geleerd hebben om te vergeven.
14	Danken + Rwanda leertest	Maandagavond	Jan Stoorvogel	Leertest invullen in vliegtuig. Wat heb je geleerd? Wat neem je mee? Etc.

Algemeen:

Ochtendpreekjes/middagpreekjes mogen ongeveer een half uur duren. Daarnaast is er tijd om te zingen en bidden en een eventuele korte verwerking.

Avondpreekjes mogen 10-15 minuten duren. In het avondprogramma is meer tijd om te delen, reflecteren en van elkaar te leren

Bijlage 10: Globale uitwerking per devotie.

1. Intro: Sociale gerechtigheid (Jan Stoorvogel)

Kort inspiratiemoment (10 min). Reis waar 3 zaken centraal zullen staan:

- a. De marathon
- b. Confrontatie met armoede
- c. Leren over sociale gerechtigheid

We houden het kort. Mannen zijn moe van de reis, tijd om te acclimatiseren. Maar wel de focus op scherp.

2. Bewogenheid (Henk Stoorvogel)

Samen zingen: 2 liederen.

Begin van de week. We gaan eerst naar het genocide museum.

Mag God je hart raken over de dingen die Hem raken? Hoe ga je kijken naar mensen in armoede?

Hoe is de gesteldheid van je hart: Ga je als toerist of als kind van God deze week in?

Preek: circa 30 minuten.

Bewust keuze moment creëren.

In groepjes voor elkaar bidden.

3. Compassion Rwanda en Compassion en genocide (Directeur Compassion Rwanda)

Hoe werkt Compassion Rwanda?

Wat heeft de genocide met Compassion gedaan? (feitelijk en emotioneel)

Spreektijd 30 minuten.

Half uur napraten in groepjes.

Vragen Kolb:

1. Wat raakte me vandaag?
 2. Wat zegt dit over mij?
 3. Wat zou ik daar mee willen?
- Noteer een ding wat je deze week wilt doen.

4. Context sociale gerechtigheid → koninkrijk van God. (Jan Stoorvogel)

Samen zingen: 2 liederen

Sociale gerechtigheid in een breder perspectief. Jezus kwam om het koninkrijk van God te brengen.

Sociaal recht is daar een onderdeel van. Hoe beleef jij het koninkrijk?

Spreektijd 30 minuten

Tijd om samen te bidden.

Wat doet armoede met je als mens → Beelddrager van God. (Theo van den Heuvel)

We zijn gemaakt als beelddrager van God en satan probeert dat beeld te vernietigen. Dit om God te tarten naar wiens beeld wij geschapen zijn.

Hans van der Lee schrijft hierover: Een van de methoden die satan gebruikt om de mens als beelddrager van God te ontsieren en zelfs te verminken is armoede. Armoede verontmenselijkt en reduceert het menselijk bestaan tot een dierlijk niveau. Dit resulteert in het feit dat het beeld van God in de mens op onaanvaardbare wijze wordt aangetast en de waardigheid van zowel die mens als van God zelf ernstig wordt ondermijnd.

En verderop... Armoede krijgt mede daardoor duidelijk een geestelijke dimensie en moet daarom ook met geestelijke wapenen worden bestreden. (Blz 40-41 verkondig het koninkrijk, Lee).

Spreektijd: 15 minuten

Vragen in groepjes (n.a.v. ABCD'tje van Korthagen)

Hoe heb jij vandaag gekeken naar mensen in armoede?
Wat vind je belangrijk als het gaat om hoe je kijkt naar armen?
Welke conclusies trek je hieruit als je kijkt naar je antwoorden op vraag 1 en 2?
Wat wil ik hier morgen mee gaan doen?

5. God en de armen (Tiemen Westerduin)

Samen zingen: 2 liederen

Deuteronomium 15:4-5 – Overigens zal niemand van u in armoede leven, zozeer zal de HEER u zegenen in het land dat hij u in bezit zal geven, tenminste, als u hem gehoorzaamt en de geboden die ik u vandaag voorhoud zorgvuldig naleeft;

God wilde een maatschappij creëren waar armoede geen kans zou hebben. Hij stelde geboden op om de zwakkeren in de maatschappij te beschermen. Welke geboden gaf God? En wat kunnen wij daar nu van leren?

Leviticus 19 en Deuteronomium 14

Spreektijd 30 minuten

Tijd voor gebed.

6. De Barmhartige Samaritaan (Henk Stoorvogel)

Lucas 10:25-37

Hoe ga je om met mensen in nood?

Lessen van de Samaritaan.

Spreektijd 15 min.

Getuigenissen

- Wat heeft me tijdens deze reis tot nu toe geraakt?
- Wat heb ik geleerd tot nu toe?
- Welke keuzes heb ik gemaakt voor mijn leven?

7. Wat kan ik doen. Leren van Job (Theo van den Heuvel)

Bij een meer gaan we samen lunchen.

10 studenten die mee gaan rennen voegen zich hier bij ons.

Job 29:12-17 en Job 31:13-28.

Job deed veel aan sociale gerechtigheid. Wat kunnen we van hem leren?

Spreektijd 15 minuten.

Persoonlijke vragen om richting te bepalen (Ben Tiggelaar):

1. Waar geloof ik in als het gaat om sociale gerechtigheid?
2. Er is veel sociaal onrecht in deze wereld. Als mens kun je niet alles. Wat zijn jouw sterke punten en hoe zou jij die kunnen inzetten op het gebied van sociale gerechtigheid?
3. Welke vijf mensen zijn belangrijk voor jou? Wat zouden deze mensen belangrijk vinden voor jou als het gaat om sociale gerechtigheid?

De antwoorden op deze drie vragen geven een stuk richting aan hoe jij om kunt gaan met sociale gerechtigheid.

Een leven van recht (Tiemen Westerduin)

Praktisch: Wat houdt een leven van recht doen in?

Een of twee studenten delen wat over hoe hun omgaan met recht.

Tiemen maakt het praktisch voor de renners. Wat kun je praktisch aan sociaal recht doen?

Spreektijd Tiemen en studenten 30 min.

Uit de groep mensen laten delen:

- Hoe bewust leef ik met het oog op sociaal recht?
- Waarin zou ik willen groeien?

8. Hiervoor heeft God ons gemaakt (Henk Stoorvogel)

Paar minuten voor de marathon. Een inspiratie speech waardoor de mannen gaan vliegen ;-).
5-10 minuten

9. Dankmoment (Tiemen Westerduin)

Tijdens de feest bbq een moment nemen om God te danken voor alle sponsors, voor de levens die nieuwe hoop krijgen, etc.

10. De rol van de kerk (Theo van den Heuvel)

Voor achtergronden over de kerk in Rwanda zou je artikel 'kerk en samenleving in Rwanda' kunnen lezen vanaf blz 25. Daarnaast nog een stuk uit een boek van Rucyahana over de rol van de kerk. (opgestuurd)

Op dondermiddag hebben we een project visit. Dit project staat tegenover een kerkje waar veel slachtoffers zijn gevallen tijdens de genocide. Eventueel zouden we daar ook al iets over de kerk in Rwanda ten tijde van de genocide kunnen vertellen. Maar dat is aan Theo.

Enkele gedachten bij de toespraak:

- Kerk die zich richt op macht, gaat (vaak) fout.
- Kerk is bedoeld om te dienen, van onderaf zijn invloed uit te oefenen.
- Wat doet jouw kerk? Welke rol zou jij hierin kunnen hebben in een transformatie van je kerk?

Spreektijd 30 minuten

Samen zingen.

Bidden voor de kerk in Rwanda/Kerk in Nederland.

Samen delen:

Welke rol speelt mijn kerk in de strijd tegen sociaal onrecht? Wat zou ik hier eventueel in kunnen betekenen?

11. Daders, over vergeving/verzoening (Jan Stoorvogel)

- Voorbeelden van Rwandezers die hebben vergeven.
- Wat heeft vergeving/verzoening met sociaal recht te maken.
- Vergeving van God, daardoor worden wij gerechtvaardigd.
- Vergeving is iets recht maken wat krom is.

Spreektijd 30 minuten

Zijn er mensen die jij moet vergeven? Een ritueel om te vergeven.

Drie studenten die bewust de genocide hebben meegemaakt en moesten leren om te vergeven. We gaan luisteren naar hun verhalen op een project.

Bijlage 11: Devotion 1

Intro: Sociale gerechtigheid

Mannen, welkom in Rwanda. Na maanden van rennen en fondsen werven zijn we hier gekomen, om deze bijzondere reis met elkaar te beleven. Deze reis wil ik openen met de woorden die William Booth gesproken heeft. William Booth is de oprichter van 'het leger des heils'. Op 80-jarige leeftijd werd hem gevraagd wat nu het geheim van zijn succes was.

Dit is wat hij antwoordde:

'Ik zal je het geheim vertellen. God had alles wat er was van mij. Er waren mannen met grotere intelligentie, mannen ook met grotere mogelijkheden; Van de dag dat ik de armen van Londen op mijn hart kreeg, en een visie van wat Jezus Christus kon gaan doen met de armen van Londen, heb ik alles wat er was van William Booth aan God gegeven. Als er iets van kracht zit in het Leger des Heils dan is dat omdat God alle bewondering van mijn hart heeft, alle kracht van mijn wil en alle invloed van mijn leven'.¹⁰⁵

Ons gebed is dat er zulke wonderen van overgave deze reis zullen plaatsvinden. God heeft ons als 30 mannen samen gebracht en ik ben er van overtuigd dat we tijdens deze reis elkaar zullen inspireren en nieuwe dromen zullen ontstaan.

Toen ik afgelopen vrijdag deze opening voorbereidde kreeg ik de mail binnen dat er 300.000 euro binnen is. Toen we vorig jaar deze droom begonnen hadden we 2,5 ton in gedachten. Ik was toen heel enthousiast, maar ook erg benieuwd. Ik hoorde van allerlei sponsortochten waar men met veel moeite 18.000 euro voor binnen kreeg en vroeg me af gaan we dit ooit met elkaar redden! Maar nu, nu is de droom werkelijkheid geworden.

God heeft gezien hoe jij je deze maanden hebt gegeven in het rennen en in de fondswerving. Mogen al die uren die je daarin geïnvesteerd hebt als het ware een beeld zijn van jouw leven. Want je hebt door moeten zetten, op momenten dat het tegen zat. Je bent door pijn grenzen heen gegaan. Je wist als ik er nu niet doorheen ga, lukt het in Rwanda ook niet. Elke keer weer heb je mensen moeten vragen om geld, niet voor jezelf, maar voor de allerarmsten in deze wereld. Elke vraag was een roep om recht. Elke keer die drempel over, het was een les in nederigheid.

Door al die processen heen heeft God de kans gekregen om jou te kneden, te vormen en is daar het gebed van William Booth: 'Heer, alles wat ik ben, het is van U.' Elke kilometer die ik ren, is voor U. Elke vraag die ik stel, het is voor U. Wanneer deze maanden een beeld worden van ons leven dan worden wij mannen waarin God bovenmatig veel meer kan doen. Dan zijn de dromen die we vandaag uitleven niks in vergelijking met de dromen waar we morgen achteraan gaan. Succes heeft uiteindelijk niet zoveel te maken met je intelligentie of de kansen die je krijgt. Het is de diepe wil om je leven compleet in Gods handen te leggen. Als we dat doen dan schrijft God geschiedenis door ons heen wat in de eeuwigheid nog steeds zal weerklinken.

Met deze reis schrijven wij geschiedenis. Met de pen van God wordt er geschreven in de levens van honderden moeders met hun kinderen en van tien studenten. Door hun levens heen zal ook geschiedenis geschreven worden in hun omgeving, er zal geschiedenis geschreven worden in Rwanda. We hebben onszelf gegeven en God heeft blijvende vruchten gegeven. Een vrucht die doorgaat, zelfs als wij het al lang vergeten zijn.

Daarnaast hopen we dat deze reis geschiedenis in jouw leven zal schrijven. De reis is helemaal afgestemd op de marathon, met voldoende rust, goed eten, een niet te druk programma. Sommige

¹⁰⁵ The oral History of Christianity, Owen Collins, PP363

zaken hebben we moeten skippen, omdat het ons als groep te veel zou belasten. De marathon van zaterdag is het heroïsche moment waar we zo lang naartoe hebben gewerkt. De marathon in Rwanda 2012, zal in ons geheugen gegrift blijven. Jaren later kunnen we als opa's stoere verhalen vertellen aan onze kleinkinderen over een grote uitputtingsslag in de heuvels van Rwanda.

Naast de marathon komen we ook in contact met de allerarmsten. Moeder Teresa zei altijd als ze naar de armen ging, ik ga naar Jezus in vermomming. Omdat Jezus zich vereenzelvigde met de armen. We mogen Jezus gaan ontmoeten in de sloppenwijken. Die ontmoetingen mogen ook onze levens raken en ons leven hopelijk in een ander perspectief gaan zetten.

Als laatste wordt dit een reis waar we samen op zoek gaan naar wat 'sociale gerechtigheid' inhoudt. Iedere dag zullen we daar onderwijs over krijgen en ons daarin verdiepen. We gaan met elkaar hierover doorpraten en elkaar aanscherpen. Daarin hopen we ook dat onze eigen levens een rijkere invulling zullen gaan krijgen.

Mannen, ik zie uit naar deze reis. Ik zie ernaar uit om jullie beter en dieper te leren kennen. Ik zie ernaar uit om samen met jullie te lachen, maar ook te huilen. Ik zie uit naar een week vol van Gods aanwezigheid, vol van Gods glorie en dat terwijl we ons soms misschien wel op de meest duistere plekken gaan begeven.

Laten we samen bidden.

Bijlage 12: Devotion 2

David & Goliath

Wie is er bang voor de grote boze reus?

Hij pakte zijn stok, zocht vijf ronde stenen uit de rivierbedding en stopte die in zijn herderstas. Toen liep hij op de Filistijn af, zijn slinger in de hand. (...) Toen kwam de Filistijn op David af en wilde tot de aanval overgaan, maar David was hem te snel af. Hij rende hem tegemoet, stak zijn hand in zijn tas en haalde er een steen uit, slingerde die weg en trof de Filistijn zo hard tegen het voorhoofd dat de steen naar binnen drong en de Filistijn voorover stortte. Zo overwon David de Filistijn met een slinger en een steen; hij trof hem dodelijk zonder dat hij daar een zwaard bij nodig had.

1 Samuel 17:40; 48-50

Voor de zoveelste keer stonden de Filistijnen en de Israëlieten tegenover elkaar. De Filistijnen, woonachtig aan de zuidwestkust van Kanaän vielen de Israëlieten regelmatig aan en vice versa. De strijd was vaak ongelijk. De Filistijnen hadden het monopolie op ijzer, zodat hun wapentuig van superieure kwaliteit was. Eerder in 1 Samuel lezen we dat het hele Israëlitische leger over slechts twee zwaarden beschikte, één voor koning Saul en één voor zijn zoon Jonathan. Niet alleen hadden de Filistijnen ijzeren wapens ook liepen er bij de Filistijnen meerdere reuzen rond. Goliath, bijna drie meter lang, reusachtig sterk en van jongs af aan getraind om te doden is de bekendste. Maar in de tijd van David liepen er op zijn minst nóg een handvol buitenproportioneel grote Filistijnen rond.

De beschrijving van Goliath boezemt ontzag in. Een man, drie meter hoog, met een harnas van zo'n 80 kilo aan. Hij droeg een vuistdikke speer met een tien kilo wegende punt, een kromzwaard of werpspies (het woord kan op meerdere wijzen vertaald worden) en een manshoog schild met zich mee. Hij droeg een dubbel pantser, dat in totaal ruim boven de honderd kilo woog. Goliath is een vesting op zich en ademt één en al agressie en vernietigingsdrang uit.

In een ouderwets hotel in Schotland hingen allerlei zwaarden uit de tijd van William Wallace, alias *Braveheart* aan de muur. Sommige van die zwaarden waren groter dan ik lang ben en loodzwaar. Starend naar die zwaarden probeerde ik me een voorstelling te maken van de spierkracht van de man die deze wapens in vroeger tijden door de lucht deed zwiepen. Dat moesten beesten van kerels zijn geweest. De wapens van Goliath schreeuwen het uit: 'Kijk mij toch! Eén en al ijzer en brons. Onaantastbaar. De gemiddelde strijder van jullie zou mijn harnas niet eens kunnen dragen.' Goliath. De letterlijke betekenis van zijn naam is: 'man van de tussenruimte' of 'man van het midden'. Goliath is zó imposant, zó sterk, zó angstaanjagend; hij staat tussen de mensen en de goden in. Hij is onmenselijk groot, een geweldenaar, half god – half mens. In zijn bronzen schubbenpantser leek hij op een draak die uit de krochten van de hel was ontsnapt.

De man van de tussenruimte

In 1 Samuel 17 vers 8 noemt Goliath zichzelf 'dé Filistijn' en in het vervolg wordt hij stevast met die benaming aangeduid. Er waren een heleboel Filistijnen, maar dé exponent van dit volk was Goliath. De Filistijnen stonden bekend om hun verwekkingcultuur: zij wilden scheppen, groot zijn en mannen van macht voortbrengen. IJzer, oorlog en strijd waren hun op het lijf geschreven. Hoe groter en angstaanjagender de man, hoe mooier. Goliath is de uitschieter van de cultuur die zich uitstrekt naar de man als geweldenaar. We zien dit tegenwoordig op verschillende terreinen terug. Een samenleving die zich focust op intellect brengt een Einstein voort. Een cultuur die het schoonheidsideaal aanbidt ziet vroeg of laat een Doutze Kroes. In een wereld die zich blind staart op scherpjes krijgen we te maken met een Steve Jobs. Van tijd tot tijd maken we uitschieters van een ideaalbeeld mee. Goliath is dé Filistijn, reusachtig, bloeddorstig en angstaanjagend.

Het strijdtoneel vindt plaats in het Terebintendal. Dit was een vallei van ongeveer een kilometer breed, met aan beide zijden hoge hellingen van 1.000 meter. Waar Goliath veertig dagen lang, 's ochtends en 's avonds, de Terebintenvallei met zijn intimiderende gebrul vult, verandert alles wanneer David op het toneel verschijnt. Op dit moment weet de lezer van de Bijbel een paar dingen over David: hij was door Samuel tot nieuwe koning van Israël gezalfd. Volgens Joodse rabbi's goot de oude profeet olie over het hoofd van David, terwijl hij in zijn oor fluisterde: 'Jij bent de volgende koning. Jij bent de volgende koning.' David was nog maar een jonge vent. Zijn vader zet hem in het bijzijn van zijn broers weg als de *haqqaton*: het onderdeurtje. De hobbit. Hij was de jongste van acht broers, rossig, knap, atletisch, maar niet al te zeer uit de kluiten gewassen. David diende zijn vader als schaapherder, het geëigende beroep voor kinderen en tieners. Hij speelde harp, componeerde liederen en mocht graag zingen. Zijn vader had hem gevraagd 40 liter koren, tien broden en tien kazen naar het front te brengen, als proviand voor zijn broers en de officieren. Het is tekenend dat David zó vroeg vertrekt dat hij nog mee maakt dat het leger van koning Saul zich 's ochtends in slagorde opstelt. Hij had geen last van uitstelgedrag. Toen hij die ochtend voor dag en dauw opstond om de ruim vijftien kilometer van zijn huis naar het slagveld te lopen met meer dan vijftig kilo voedsel bij zich, kon hij niet vermoeden dat deze dag zijn leven én de geschiedenis van het volk Israël voorgoed zou veranderen.

Vecht niet met je broers maar met reuzen

Wanneer we het verhaal in 1 Samuel 17 lezen dan vallen talloze zaken op. Davids oudste broer Eliab is bang voor de reus, maar durft wel uit te varen tegen zijn jonge broertje David. Eliab richt zijn agressie op de verkeerde persoon. David haalt zijn schouders op en richt zich op de bron van zijn ergernis: de reus. Veel mensen durven de echte reuzen in hun leven niet aan te pakken en richten hun agressie dan op mensen die voorhanden zijn en vaak zwakker zijn. Dan kunnen ze tegen zichzelf en hun omgeving zeggen dat ze dapper zijn, terwijl ze ten diepste lafaards zijn.

Saul was met zijn grote gestalte de aangewezen persoon om Goliath te lijf te gaan. Hij durfde echter niet. In 1 Samuel 16 lezen we dat Eliab de grootste van de acht zonen van Isai was. Na Saul was Eliab misschien wel de aangewezen persoon om de reus te verslaan. Eliab liet echter verstek gaan en reageert zich op zijn jongste broertje af. Wanneer je door de mensen die je het beste kennen het minste wordt bevestigd grijpt dit diep in. David is echter zo stevig geworteld in God dat hij Goliath ondanks de venijnige aanval van zijn broer durft aan te vallen. David kiest zijn strijdtoneel zorgvuldig uit en zegt: 'Ik vecht niet met broers, maar met reuzen.'

In de kerkgeschiedenis hebben vele christenen zich aan de lafheid van Eliab bezondigd. We durfden de reuzen van zonde, tijdgeest en dood niet te lijf te gaan en richtten onze pijlen dan maar op onze broeders en zusters dichtbij. Daar durfden we wel mee te vechten. Intern voelden we ons heel wat, maar naar buiten toe konden we geen vuist maken. Het resultaat is dat talloze kerken zijn gescheurd en dat vele mensen het geloof hebben verloren.

Vierenhalf keer zoveel God als reus

David ervaart een heilige verontwaardiging: 'Wat denkt die onbesneden Filistijn wel, dat hij de gelederen van de levende God durft te beschimpen!' (vers 27). Zijn woorden spreken boekdelen. De Filistijnen gingen prat op hun cultuur van manlijke kracht. David zet Goliath weg als de 'onbesneden Filistijn'. De besnijdenis was het verbondsteken van het volk Israël met God. God greep in, in de kracht van de man, door de voorhuid van zijn lid te laten weghalen. Voor de Israëliet was dit het teken dat zijn kracht niet lag in zijn mannelijkheid, maar in zijn verbinding met God. 'Wat denkt dat mannetje van menselijke kracht wel niet?! Wij staan immers in verbinding met de levende God!', roept David uit. David verspilt zijn energie niet aan zijn ruziezoekende broer, maar communiceert zodanig dat God in de vallei opduikt. Tot de komst van David was er van geloof, heilige verontwaardiging of moed niets te merken. Alle Israëlitische soldaten waren bang. Alle ogen waren gefixeerd op de scheldende en vloekende reus. David brengt God in het plaatje. Twee keer heeft

David het over de reus. En negen keer over God. David ziet viereneenhalf keer zoveel God als Goliath. Dat is een mooi uitgangspunt voor het verslaan van een reus. David is een uitschieter van een volk dat God zoekt.

David wordt naar koning Saul gebracht. De koning kende David als harpspeler, maar niet als strijder. De frisse geloofsmoed van David inspireert Saul. Hij doet iets waarvan hij later niet meer kan vertellen waarom hij dat precies deed: een jonge vent, zonder ervaring in het doden van mensen, laat hij het opnemen tegen de meest geduchte strijder uit de geschiedenis. Was dat slim van Saul? Het was misschien niet zo slim, het was wél wijs. David somt zijn palmares op: 'Ik heb leeuwen verslagen en beren. Niet met een slinger, van ver, nee, ik rende achter die beren aan, pakte ze bij de kop en sloeg ze dood.' De Syrische beer is groter en gevaarlijker dan de Syrische leeuw, vandaar dat David eerst spreekt over de leeuw en dan over de beer. David kende zijn overwinningen. Kleine overwinningen inspireren tot steeds grootsere daden.

Vechten met de wapens die God je heeft toevertrouwd

Saul wil David in zijn harnas hijsen, maar David is dat niet gewend. Hij wil zich door Goliath niet in het harnas laten jagen. Hij zal de reus niet met dezelfde wapens van de reus verslaan. David kiest voor de eenvoud: een stok, een slinger en vijf stenen. David kiest voor de vrijheid, voor de snelheid en voor de wendbaarheid. Hij vertrouwt op de vaardigheden die hij tijdens de eenzame, stille dagen van het schapenhoeden heeft geleerd. Het is niet zo dat David de reus ongewapend tegemoet gaat. Een slinger was, in de handen van een geoefend gebruiker, een geducht wapen. Richter 20:16 zegt dat de Benjaminiten zevenhonderd linkshandige krijgslieden telde 'die zo haarscherp konden mikken dat ze hun doel nooit misten.'

De algemeen directeur van Compassion, Wess Stafford, vertelt hoe hij als jong ventje opgroeide in de oerwouden in het hart van Afrika. Eén van de hobby's van Wess en zijn vriendjes was om met hun slinger op jacht te gaan. De jongens konden met één enkele draai een krachtig schot afvuren. Het geluid bij het loslaten van de steen klonk als de knal van een gewerschot. De kinderen schoten bavianen dood, knalden de kop van fruitduiven af en verjoegen kwetterende zangvogels. Dat allemaal met slinger en steen. Het toppunt van vaardigheid was om rennend de steel van een hoog in de boom hangende mango te doorklieven, zodat je enkele tellen later de ongeschonden vrucht op kon vangen. Wess schrijft:

'Nu zult u misschien begrijpen waarom wij, toen mijn moeder ons op de zondagsschool onder de mangoboom het Bijbelverhaal vertelde van David en Goliath, wij alleen maar de schouders ophaalden. In plaats van te begrijpen hoe verbazingwekkend het was wat God kon doen met alleen maar een jongen en een heleboel geloof, dacht ik: 'Dat was een stomme reus. Ik had dat ook gekund. Groot voorhoofd, een reus die een paar meter verder stilstaat – fluitje van een cent.'

David wil Goliath niet verslaan met de wapens van kracht en menselijk vernuft, maar met de wapens die in stilte en eenzaamheid met God zijn getraind en gevormd. Wanneer wij als mensen, individueel of als gemeenschap, de strijd aan willen gaan met de machten van buitenaf, dan hebben wij soms de neiging om de vijand met zijn eigen wapens te bestrijden. Als de kerken leeglopen, dan bestrijden wij de ontkerkelijking door een hippere kerk te worden. En als wij een gelukkig en aantrekkelijk leven willen leiden, dan zorgen wij dat we alle zaken hebben of kunnen die anderen ook hebben. Keer op keer zullen we er dan achter komen dat wij onze meerdere in Goliath ontmoeten. Willen wij het geloof oplossen door verstand en intellect? Dan zullen wij onze meerdere vinden in nóg intelligentere mensen.

Willen wij de meest prikkelende, spectaculaire events neerzetten? Dan zullen wij zien dat zangeres Adele of een voetbalteam dat nóg beter kan. Wij hoeven niet uit te blinken in de wapens van de wereld, wij mogen prat gaan op onze eigenheid. Heeft God je een stok, een slinger en wat stenen

toevertrouwd? Laat de wereld dan zien wat je daarmee kunt doen. Je hoeft niemand te kopiëren. Wees jezelf, wees uniek. Jouw slinger? Die is super! Eenvoudige zaken kunnen de meest krachtige worden.

Momenteel circuleert de film Kony2012, een initiatief van Jason Russell. Deze film heeft het doel Joseph Kony, leider van een rebellenleger van kindsoldaten, voor het gerecht te brengen. Wat richt een film aan tegen een meedogenloze kriegsheer? Kan een reus geveld worden door een steentje? Wij mogen een steen naar de reus slingeren; wij mogen een brief schrijven, een gesprek aangaan of een initiatief ontplooiën. Klein, onzichtbaar misschien, maar met oneindig veel potentie.

Knielen en rennen

David kiest voor de eenvoud en knielt bij het beekje in de vallei om vijf stenen te zoeken. Dat beeld ontroert me: de knielende David, tegenover de opgeblazen reus. Goliath maakt zich groot en massief. David maakt zich klein en kwetsbaar. Het is het ultieme beeld van macht tegenover geloof, agressie tegenover liefde. De knielende David pakt vijf stenen, achter Goliath stonden namelijk nog een viertal reuzen. Zij mochten het eens in hun hoofd krijgen de aanval op David te openen...

Goliath stampet de helling af en realiseert zich plotseling hoe jong David eigenlijk is. Hij voelt zich beledigd en vervloekt David bij zijn goden. David dient hem onbevange van repliek. Hij roept dat het hele Filistijnse leger straks één groot kadaver zal zijn. De reus zet de aanval in en dan staat er die geweldige zin: 'David rende hem tegemoet.' Wat een beeld! De rennende David tegenover de naderbij stampende reus. De lans in de aanslag, de meehobbelende schildknaap, het rammelende schubbenpantser. Soepel rent David op de reus af. Geen moment laat David Goliath zijn rug zien. Zijn rug is onbeschermd. Voorwaarts gaat hij. Met open vizier, zonder verdedigingsstukken. Misschien heeft de reus wel nooit doorgehad wat hem trof. Hij zag een stukje stof, een slinger, zag de hand in het tasje verdwijnen, merkte op hoe David de slinger één, twee keer rond liet draaien. 'Pang', klonk er door de vallei en de reus stortte ter aarde.

David proclameerde dat de Here voor hem zou strijden. En dat had de Here gedaan. Maar evengoed won David inlichtingen over Goliath in. Hij koos voor zijn slinger en bracht zijn oude overwinningen in herinnering.

Hij knielde om stenen te zoeken, rende op de reus af, pakte een steen en liet zijn slinger zwaaien. God streed voor en door David, maar David werkte op elke mogelijke manier mee. David slaat het hoofd van de reus met zijn eigen zwaard af, de Israëlieten openen de klopjacht op de in paniek vluchtende Filistijnen en David neemt het hoofd van Goliath mee richting Jeruzalem. Jeruzalem, de stad die nog niet eens door hem veroverd was, maar de bijbel zegt dit om aan te geven: 'David is de gezalfde, de nieuwe koning, onderweg naar Jeruzalem en juist vanwege deze overwinning op Goliath zal hij bekend komen te staan als de man naar Gods hart.'

Wiens zoon is hij?

En dan klinken de woorden. Drie keer, uit de mond van Saul, de verbijsterde koning: 'Van wie ben jij een zoon?' (:55-58) Uit welk hout ben jij gesneden? Wie is jouw vader? Van wie heb jij je kracht, moed en geloof geërfd? Wiens zoon ben jij? Dezelfde vraag speelde ook meermalen bij Jezus: 'Waar komt hij vandaan? Wiens zoon is hij?' En wanneer Jezus tijdens Palmpasen Jeruzalem binnenrijdt op een ezelsveulen roept de uitzinnige menigte: 'Hosanna voor de zoon van David.' Ze waren uit hetzelfde hout gesneden, die twee.

Wat een verhaal. Meesterlijk wordt het in 1 Samuel 17 weergegeven. Wij kunnen er talloze lessen voor ons leven uit trekken. Hoe kunnen wij de reuzen in ons leven overwinnen? Begin maar waar David begon: vroeg opstaan, om te doen wat je Vader van je heeft gevraagd. Neem een voorbeeld aan Davids heilige verontwaardiging, aan zijn focus op God in plaats van op de reus, aan zijn

onbevangenheid. Ga de reuzen in jouw leven net als David te lijf: in eenvoud, knielend en rennend. Zo zul jij je angsten overwinnen. Zo zul jij afrekenen met de schreeuwers die je leven verzieken.

De diepere betekenis

Maar...

Eigenlijk is dat niet de diepste les.

Het punt is namelijk dat het verhaal ons een eenling voorspiegelt. Het hele volk van God siddert van angst. Niemand durft de confrontatie met dé Filistijn aan te gaan. Veertig dagen lang beschimpt hij het leger van Gods kinderen. Iedereen is verlamd van schrik en gedoemd tot slavernij. Dat is immers wat Goliath zegt:

Ik ben een vrije Filistijn, en jullie zijn maar slaven van Saul! Kies iemand uit jullie midden en laat hem hier beneden komen. Als hij me aankan en me verslaat, zullen wij aan jullie onderworpen zijn, maar als ik hem aankan en hem versla, zullen jullie aan ons onderworpen zijn en ons als slaven dienen. Hierbij daag ik het leger van Israël uit om me iemand te sturen met wie ik een tweegevecht kan houden.'

1 Samuel 17:8-10

Goliath wil Gods kinderen tot slaven maken en het Beloofde Land inpikken. De vrijheid van het volk staat op het spel en de strijd moet worden beslist in een tweegevecht. Niemand durft, behalve David, de herder die meer van God ziet dan van de reus. Dit verhaal gaat over Jezus.

Tegenover ons staat de brullende Filistijn, half god – half mens, de man uit het midden, dé Filistijn, de exponent van een cultuur die macht, geweld en vernietiging verheerlijkt. Niemand kan het tegen hem opnemen en de kinderen van God sidderen van angst. Wij zijn gedoemd om te sterven onder het slavenjuk van dood, zonde en kwaad. Wij richten onze agressie op de verkeerde personen, op onze broers en zussen, in een poging ons onvermogen tot grootheid en onze lafheid te verbergen.

Opeens is daar echter David. Vroeg opgestaan. Fris. Vol geloof, gedreven door heilige verontwaardiging, moed insprekend. Daar is Jezus: de eenvoudige Jezus. Hij kwam zonder bombarie, racete het land niet door met paard en wagen en schreeuwde zijn boodschap niet van de daken. Hij was timmerman. Vriend van analfabete vissers, prostituees en boeren. Geliefd bij belastinginners, invloedrijken en geleerden. Een man uit één stuk. Daar is Jezus: de knielende Jezus. In de Hof van Gethsemane, kronkelend door het met bloed besmeurde stof, smekend om een uitweg, zich kleinmakend in het zicht van de opgeblazen, geschubde slang. Daar is Jezus: de rennende Jezus. Vastberaden richtte hij zijn blik naar Jeruzalem en reisde een jaar lang doelbewust dicht naar zijn kruisdood. Jezus sprong er tussen. Hij ging het tweegevecht met de satan aan om ons te bevrijden van de slavernij. Goliath trapte er met open ogen in. 'Kat in het bakkie', dacht hij, toen Jezus Jeruzalem op het ezeltje kwam binnen rijden. Wat geld, een kus en veel wapengekletter. De nog veel te jonge man was van hem. Hij wilde Jezus vermorzelen door de extreme marteldood van het kruis. Maar Jezus slingerde een steen tussen zijn ogen. Geen moment zag de satan hem aankomen. Opeens was het graf leeg en de vogel gevlogen. Jezus leefde en de duivel had het nakijken. De dood en de zonde bleken overwonnen. Wiens zoon was hij? Wiens zoon hij was? Van God.

Vragen:

- Met welke reuzen ben jij de afgelopen periode geconfronteerd?
- Hoe heb je op de reuzen gereageerd? Als Eliab of als David?
- Wat is jouw slinger?
- Welke les uit de geschiedenis van David en Goliath spreekt je het meeste aan?

Gebed

Dank u wel Here Jezus dat u de reuzen van de duisternis voor mij te lijf bent gegaan. Dank u wel dat u de satan, de dood en de zonde heeft overwonnen. Vul mij met uw Geest zodat ik net als David met moed en in geloof de reuzen van deze tijd zal verslaan. Amen.

Bijlage 13: Directeur Compassion Rwanda en getuigenis van Innocent

Directeur Compassion Rwanda: Samuel. Samenvatting van zijn verhaal.

- Samuel is vanaf 2005 betrokken bij Compassion, eerst in een andere rol.
- Toen Compassion in Rwanda begon was het hoofdkantoor eerst in Kenia.
- Tijdens de genocide zijn veel kinderen gestorven of gevlucht. Veel projecten lagen in puin. Er waren nog maar een paar duizend kinderen.
- Tegenwoordig heeft Compassion Rwanda 58.322 kinderen in hun programma.. In dat project zijn 123 studenten en 212 kerken betrokken.
- In Rwanda is veel armoede en door de genocide is er ook veel HIV. Compassion speelt een belangrijke rol om dit aan te pakken. Daarin is goed leiderschap belangrijk.

Samenvatting van de getuigenis van Innocent.

Innocent is een Tutsi van veertig jaar en een overlevende van de genocide. Tijdens de genocide was hij 23jaar. Hij volgde een opleiding aan het voortgezet onderwijs. Dat was bijzonder omdat maar een paar Tutsi's zo'n studie konden volgen. Daarom werden er ook particuliere scholen gestart. Zodoende kon Innocent door gaan met zijn studie. Innocent is de oudste van een gezin van zes kinderen. Zijn hele familie is vermoord door vrienden en burens. Zelfs mensen die echt een voorbeeld voor hem waren geweest hadden leden van zijn familie vermoord. Op het moment van de genocide was hij niet thuis in zijn dorp. Omdat hij onbekend was en niet als Tutsi werd geïdentificeerd kon hij lopend naar Kigali gaan. Innocent kwam er pas later achter dat hij de enige overlevende van zijn familie was. In die periode had hij geen enkele hoop meer.

Toen hij gevonden werd had hij malaria. Hij weigerde om weer naar school terug te gaan. Na een aantal dagen besloot hij toch terug te gaan. Hij bedacht zich omdat hij anders geen toekomst zou hebben. Hij haalde goede cijfers. De overheid had in die tijd moeite om mensen te vinden die naar de universiteit wilden gaan. Innocent werd gevraagd door de overheid om door te studeren aan de universiteit maar hij weigerde.

Omdat hij geen familie meer had waren er mensen die hem adviseerde om te trouwen. Hij kwam in contact met een christen die hem aanmoedigde om toch te gaan studeren aan de universiteit. Deze man gaf hem geen geld, maar een goed advies. Innocent volgde zijn raad op. Het eerste jaar was niet makkelijk. Door zijn alcoholprobleem kon hij zich niet goed concentreren. Toch ging hij over. In 1996 ontmoette hij een wedergeboren christen. Door hem veranderde zijn leven, hij nam Jezus aan en ontving vanaf die tijd rust en vrede . Hij slaagde voor zijn studie en in zijn omgeving moedigde hij tien jonge mensen aan om door te studeren.

Innocent had het verlangen om voor een christelijke organisatie te werken. Hij kreeg een baan bij Compassion. Zijn roeping was de mensen die hem wat hadden aangedaan te helpen. Als eerste hen te vergeven, maar hen ook van hun schuldgevoel af te helpen. Hij zocht ze op in de gevangenis, waar ze zich schaamden en hem niet onder ogen durfden te komen. Nu zijn er diverse mensen uit de families van de daders die ook bekeerd zijn. Compassion beschouwt hij als zijn tweede familie.

Koninkrijk van God

Deze week staan we stil bij het thema 'sociale gerechtigheid'. De marathon heeft daar alles mee te maken. Het is geen liefdadigheid maar het is iets recht maken wat krom is. Waarom hebben wij het zo goed en de mensen daar zo slecht? Door middel van de marathon willen we hierin iets recht zetten. Waarom zouden we ons bezig houden met sociale gerechtigheid? Om dat te bekijken willen we beginnen met het koninkrijk van God.

Het koninkrijk van God is nabij

Als je de evangeliën leest dan kom je vaak de term 'koninkrijk van God' tegen. Dat begint al bij het begin van de bediening van Jezus. In **Marcus 1:15** zegt Jezus – *Dit was wat hij zei: 'De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en hecht geloof aan dit goede nieuws.'* Als ik dit vandaag de dag zou roepen in Emmen, dan zouden de meeste mensen mij aankijken en denken dat ik niet helemaal goed bij mijn hoofd ben. Maar in die tijd was het nieuws wat enorm de aandacht zou trekken. Het zou hetzelfde zijn als ik nu de straat op zou gaan en zou verkondigen: 'Beste mensen de economische crisis is ten einde, vanaf nu wordt het alleen maar beter, luister naar dit goede nieuws.'

Het koninkrijk van God was op dat moment 'hot news'. Kijk maar naar de bediening van Johannes de dooper. Hij had ook het woord "koninkrijk van God" genoemd. Iedereen ging naar de woestijn om te horen wat hij predikte. Iedereen was aan het wachten op God. Talloze profetieën hadden duidelijk gemaakt dat God zelf zou komen als een koning en zou heersen vanuit Jeruzalem.

In een periode van meer dan 500 jaar waren er allerlei vreemde machten geweest die Israël hadden onderdrukt. Als daar opeens twee mannen zijn die zeggen: 'Hallo mensen, het koninkrijk van God is nabij.' Dan letten alle mensen op. Zou het dan nu gebeuren?

Dan laat Jezus het koninkrijk zien. Hij laat zien: 'Dit betekent het als God in controle is.' Laten we samen een aantal facetten bekijken van dat koninkrijk.

1. Feest vieren

Het eerste wat opvalt is dat het koninkrijk van God gekenmerkt wordt door feest. Het eerste wonder wat Jezus doet is niet iemand genezen. Het is ook niet iemand bevrijden. Nee, hij begint met enorm veel wijn te maken op een bruiloft. Dat is niet voor niets. Jezus maakt gelijk duidelijk, als God de baas wordt, dan wordt het tijd voor het allergrootste feest ooit. Eeuwenlang was die rot slang de baas in de wereld. Maar mensen, daar komt nu een einde aan. God wordt koning en dat betekent feest.

Het bijzondere aan Jezus is dat hij elke keer lijkt te feesten met de verkeerde mensen. Hij heeft feestmaaltijden met de tollenaars. Corrupte boeven die rijk zijn geworden over de rugen van mensen. Prostituees lijken een andere bijzondere doelgroep die vaak te vinden zijn op de feestjes van Jezus. Dat is misschien niet iets wat je zou verwachten van God die op aarde komt als Koning. Wat is daar de betekenis van? Jezus maakt heel duidelijk dat Hij bezig is met een tweede exodus. Mensen moeten vrij komen uit het land van de duisternis en gaan leven zoals God dat bedoeld heeft. Daarover geeft Hij voorbeelden van bijv. de verloren zoon, die al het geld verkwanseld van zijn vader, maar als hij terugkomt wordt er een enorm feest georganiseerd. Weet je waarom? Omdat hij eerst dood was, maar nu levend is geworden. Hij was verloren en is weer teruggevonden. Daarom verblijdt de hemel zich over een bekeerde zondaar en als de engelen feest vieren waarom zouden wij dan achterblijven met het feest.

Wij als Nederlanders kunnen hier nog heel wat van leren. We zijn soms zo bezig met alle dingen die moeten gebeuren, dat we vergeten dat wij als kinderen van God ook mogen genieten en feest mogen vieren. Laten we daar dit project ook de tijd voor nemen.

2. Mensen werden hun zonden vergeven.

Het tweede wat duidelijk wordt in het koninkrijk is dat mensen hun zonden worden vergeven. We lezen in Marcus 2 een bekend verhaal. Het verhaal van de man die verlamd is en die door zijn vrienden door het dak naar beneden wordt gehesen om voor de voeten van Jezus te komen. Jezus ziet de man aan en zegt tegen hem in **Marcus 2:5** – *‘Vriend, uw zonden worden u vergeven.’* Bam, Jezus zegt dat zo even in een bomvol huis. Allerlei mensen beginnen zich af te vragen: ‘Hoe kan Hij dit nou doen?’ Zonden vergeven, dat hoort toch een priester in de tempel te doen na een offer? Wie denkt Hij wel dat Hij is?

Jezus zegt dan tegen de menigte: ‘Ik zal laten zien dat ik volmacht heb gekregen om zonden te vergeven. Sta op, pak je bed op en wandel. De man staat op en de mensen wijken uiteen en hij loopt naar buiten.

Dit is natuurlijk een prachtig verhaal, maar de betekenis in die tijd gaat nog veel dieper. Het volk Israël was honderden jaren daarvoor in ballingschap geweest onder het Babylonische rijk. Dat was gekomen door alle zonden van het volk. Van het aanbidden van hun afgoden, het offeren van hun kinderen, de sekscultus rondom de afgod Baal en noem maar op. God was woest geweest en het beloofde land wat ze ooit hadden gekregen hadden ze moeten verlaten. De vernedering was compleet. In een cultuur waar eer en schaamte alles was, had de ballingschap diepe, diepe schade gebracht over Israël. Sinds die tijd, ook door de onderdrukking van andere volkeren zoals de Grieken, de Egyptenaren en de Syriërs, was daar het idee dat God hun niet meer redde, niet meer vergaf, niet meer naar hen omzag.

Nu komt Jezus en opeens wordt daar de profetie van **Jesaja 40:1-2** vervuld – *Troost, troost mijn volk, zegt jullie God. Spreek Jeruzalem moed in, maak haar bekend dat haar slavendienst voorbij is, dat haar schuld is voldaan, omdat zij een dubbele straf voor haar zonden uit de hand van de HEER heeft ontvangen.* God ziet weer om naar zijn mensen. Jezus laat in individuele mensen zien wat God van plan is te doen met zijn volk en uiteindelijk ook met de mensheid. Mensen worden vergeven.

3. Mensen werden bevrijd

Het derde wat we zien gebeuren is dat mensen worden bevrijd. De meest indrukwekkende bevrijding zien we bij de man van de Gerasenen. Jezus en zijn leerlingen zijn per boot over het meer gegaan en komen dan aan land. Het lijkt dat Jezus dan alleen uitstapt. Hij is ook de enige die heeft geslapen in de boot, dus waarschijnlijk gaan de anderen nog even een tukje doen in de boot. Meteen als Jezus aan land komt, komt er een man vanaf een begraafplaats naar Jezus toe. Een bezeten man, een man waar je bang van wordt als je hem ziet. Niemand kon hem in bedwang houden. Soms hadden ze geprobeerd hem vast te ketenen, maar dan sloeg hij de boeien stuk en trok hij de kettingen los. Niemand was zo sterk als hij. Dag en nacht liep hij daar, tussen de bergen en bij de graven en schreeuwde hij het uit. Hij sloeg zich met stenen en was naakt. Dan komt Jezus aan land. De man rent naar Jezus. Moet je eens voorstellen dat jij in Jezus zijn schoenen zou staan. Je stapt op het land, en dan komt er opeens een doldwaze gek op je afrennen, in zijn nakie, met overal grote plekken omdat hij zich slaat met stenen en ook nog eens luid schreeuwend. Wat zou je doen? Ik weet nog goed dat ik als kleuter een keer iemand achter me aan had rennen die een verstandelijke beperking had. Maar ja, dat snapte ik toentertijd niet. Deze grote meneer rende schreeuwend achter mij aan, ik rende weg. Uiteindelijk klom ik een soort van toren in, die man achter mij aan, ik er aan de andere kant weer af. Hij durfde niet naar beneden en begon te huilen. Wat natuurlijk heel zielig was, maar ik was vooral heel opgelucht, ik had hem afgeschud.

Maar Jezus blijft staan. Hij heeft alle controle. De man rent naar hem toe en valt voor Hem neer. Hij begint luid voor Hem te schreeuwen in **Marcus 5:7** – ‘*Wat heb ik met jou te maken, Jezus, Zoon van de allerhoogste God? Ik bezweer je bij God: doe me geen pijn!*’ Jezus vraagt dan: ‘wie ben jij?’ Hij antwoordt: ‘Ik ben legioen, want we zijn met velen.’ Een legioen waren 6000 soldaten. Met duizenden demonen zaten ze in deze man. Uit alles blijkt dat Jezus niet een schreeuwende, bloedende en angstaanjagende man ziet. Hij kijkt daar dwars doorheen en ziet daar een man die eenzaam is en alleen in de bergen woont en verstoten is. Niemand die hem helpt, niemand die voor hem zorgt, niemand die hem begrijpt. Helemaal niemand. Jezus ziet ook de diepe pijn van de man, de pijn die zich uit in luidkeels schreeuwen dag en nacht. De pijn die zich uit door het zichzelf verwonden. Jezus ziet een man die helemaal kapot wordt gemaakt door de duisternis.

Hoe zit het met jou? Een grote kans dat jij niet dag en nacht het uitschreeuwt tussen de graven. Maar hoe staat het met jouw pijn? Een pijn die je misschien wel diep verstopt, een pijn die je misschien wel verbergt onder je masker. Maar sommigen van jullie zullen een pijn hebben die heel reëel is. Er is pijn in je huwelijk, je bent gekwetst door de vele ruzies of door de eindeloze stiltes en je zou het wel willen uitschreeuwen aan de voeten van Jezus.

Of de pijn uit het verleden, je vader die je met harde hand opvoedde, die man die dingen met je deed die hij nooit mocht doen, een moeder die jou teveel controleerde. Die pijn is er en ook de eenzaamheid. Niemand weet hoe jij snakt naar vriendschap, maar er is niemand die jou echt kent. Je verdoet je tijd maar een beetje achter de televisie. Je voert oppervlakkige gesprekken. Maar is er iemand die echt om mij geeft? Jezus ziet het, zoals Hij de man zag, ziet Hij jou ook. Misschien is deze reis wel de reis waar jij vrij moet gaan komen van zaken die jou teisteren. Wees daar ook open over tegen elkaar.

Bij de bezeten man stuurt Jezus de duisternis eruit. Hij beveelt: ‘legioen eruit’. Ze mogen van Jezus zich begeven in een kudde varkens. Zodra ze in de varkens komen, wel 2000 stuks, stormen de varkens richting het water en verdrinken. Moet je eens voorstellen dat je daar als discipel in je bootje ligt, een beetje dommelend, en opeens zie je zo’n kudde varkens het water induiken. Het laat ook gelijk iets zien van wat de duisternis wil. Het wil dood en verderf.

Daarnaast laat het ook de overwinning zien, het laat zien dat het koninkrijk van God zichtbaar wordt en dat de duisternis moet wijken. Dit verhaal doet denken aan een ander legioen die verdrinkt in het water. Doet ons dat niet denken aan de legers van de farao die verdrinken in de rode zee? Het volk wat definitief vrij komt van zijn tiran? Dat is het koninkrijk van God mannen. De duisternis wordt overwonnen.

4. Mensen werden genezen

Het vierde wat we zien is dat mensen werden genezen. Daarmee gaf Jezus niet alleen mensen hun gezondheid terug, maar vaak ook veel meer dan dat. Denk maar eens aan een man die altijd met zijn handen moest werken, maar een van zijn handen raakte gebroken. Er is niemand in de omgeving die de hand goed kan zetten. Hij kon daarna nooit meer zo werken zoals voorheen. Vele mensen zullen in die tijd door zulke relatief kleine verwondingen hun baan kwijt zijn geraakt. We zien dan ook dat veel mensen achter Jezus aan gingen met allerlei ziektes en kwalen en Jezus genas hen. Hij genas hoge koorts, blindheid, mensen die niet meer konden lopen, mensen met vreselijke huidziektes, een klein meisje die al gestorven was, en niet te vergeten Lazarus die opstond uit de dood, terwijl hij al vele dagen in zijn graf had gelegen. Jezus bemoeide zich in die zin niet zo met allerlei structuren om die recht te zetten. Hij lijkt hier te zeggen: Ik kan de wereld niet recht maken, als de mensen nog steeds gebroken zijn. Kijk: ‘Dit is het koninkrijk van de hemel, zo ziet het eruit als God koning is. Er is herstel.

5. Sociale gerechtigheid

Het laatste wat opvalt is dat het koninkrijk van de hemel alles te maken heeft met rechtvaardigheid. Dat heeft ook te maken met het jubeljaar.

In het Oude Testament komen we het jubeljaar tegen. Dat was elk 50^e jaar. De Israëlieten moesten elk 7^e jaar, wat zeg maar een soort van sabbatsjaar was, iedereen hun schulden kwijt schelden en slaven weer vrij laten.

Iedere zevende sabbatsjaar, dus na het 49^e jaar, dan kwam het jubeljaar. Tijdens het jubeljaar moesten niet alleen schulden kwijt gescholden worden en slaven weer vrij gelaten worden, maar kreeg ook iedereen zijn eigen oorspronkelijke stuk land weer terug. In die 49 jaar was het misschien sommigen heel voorspoedig gegaan, maar anderen hadden misschien tegenslagen gehad. Maar na 49 jaar stond iedereen weer gelijk. Het was een jaar van genade.

Jezus zegt in Lucas 4, ik ben gezalfd. Laten we **Lucas 4:18-19** –samen lezen *‘De Geest van de Heer rust op mij, want hij heeft mij gezalfd. Om aan armen het goede nieuws te brengen heeft hij mij gezonden, om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan blinden het herstel van hun zicht, om onderdrukten hun vrijheid te geven, om een genadejaar van de Heer uit te roepen.’*

Jezus was gekomen om een genadejaar van de Heer uit te roepen. Dat is goed nieuws voor de armen. Denk je nu echt dat goed nieuws voor de armen alleen maar de woorden van het evangelie zijn? Nee natuurlijk niet. Je kunt toch niet naar een arme gaan en tegen zo iemand zeggen: ‘Zo, je hebt een verschrikkelijk leven, maar ik heb hier een paar mooie woorden voor jou. Het genadejaar liet zien dat er ook wat praktisch gebeurde. Leningen worden kwijt gescholden, slaven worden bevrijd, mensen krijgen weer dat deel waar ze recht op hebben. Zo is ook het koninkrijk van God.

Jezus zegt in Matteüs 25, wat je ook maar aan een van mijn broeders hebt gedaan, en dan heeft Hij het over de armen, gevangenen, de vreemdelingen, enz. dat heb je voor Mij gedaan. Daarmee toon je iets van het koninkrijk van God op deze aarde. Zo is dat koninkrijk bedoeld. Dus onze hele marathon, en al die duizenden euro’s is ten diepste niet voor Compassion, de 4^e Muskietier en zelfs niet voor de armen waar dat geld naartoe gaat. Ten diepste doen we het voor Jezus en voor Zijn koninkrijk.

- Onze plaats

De vraag is nu: wat kunnen wij doen met dit koninkrijk van God? Wat is onze plek in het geheel? Wel de gemeente, het lichaam van Christus, dat is het volk van het koninkrijk van God. We zijn geroepen om in dienst te staan van de Koning van dat Koninkrijk, namelijk God zelf. Ik geloof dat al deze aspecten terug te moeten zien in onze kerken en in onze levens. Wij zouden bekend mogen staan als mensen en als gemeenschappen die feest vieren, omdat we elke keer weer verheugd zijn over datgene wat God aan het doen is. Maar ook als gemeenschappen waar vergeving is. In Nederland is helaas nog in veel kerken een cultuur van maskers op. Niet echt laten zien wie je bent omdat je nooit weet hoe de ander zal reageren.

We mogen werken aan culturen waar mensen open durven te zijn, omdat er vergeving en acceptatie is. Als christenen en kerken mogen we ons uitstrekken naar genezing en bevrijding. We mogen ons uitstrekken naar sociale gerechtigheid. Opkomen voor de verdrukten, de armen, de vreemdelingen en de gevangenen. Door deze aspecten mogen wij iets in deze wereld laten zien van de hemel op aarde. Over het laatste facet, die van sociale gerechtigheid, willen we de komende dagen dieper op ingaan. Amen.

Studie wat doet armoede met een mens?

Bijbelgedeelte: Markus 10:46-52

Wat doet armoede met een mens? Als we kijken naar Bartimeüs dan ontdekken we een aantal aspecten.

1) Als je arm bent doe je niet meer mee

Bartimeüs ligt buiten de stad aan de kant van de weg. Buitengesloten. Hij is afgesneden van de gemeenschap. Je moet je de menigte voorstellen. Mogelijk waren de meesten onderweg naar Jeruzalem vanwege een van de grote feesten in Israël namelijk het pesachfeest. Bartimeüs neemt geen deel aan het 'normale leven'.

2) Als je arm bent wordt er gemakkelijk op je neergekeken

Letterlijk: hij is een blinde die al bedelend aan de kant van de weg zit. Mensen lopen langs en kijken op hem neer.

Figuurlijk: hoe gaat dat met mensen? Je loopt langs een 'Bartimeus' en denkt onwillekeurig: ach, wat een stakker. Vanmiddag nog liepen we langs een zwaar gehandicapte man zonder benen. Je keek letterlijk op hem neer, maar wat is je natuurlijke eerste gedachte: ach, wat een zielig hoopje mens.

Theologisch: er heerste de gedachte dat armoede, blindheid, verlamming te maken had met zonden die de persoon begaan had en dat Gods straf er op rustte. De gangbare gedachte was dat een zieke of blinde het aan zichzelf te wijten had dat hij zich in een armzalige toestand bevond.

Kern: armoede maakt een mens minder mens, niet 'een mindere mens', maar minder mens. Waarom?

Armoede tast de waardigheid van een mens aan, ontnemt hem zelfs zijn waardigheid.

Als je waardigheid wordt aangetast, dan wordt je aangetast in de kern van je mens-zijn. Want ieder mens is ongelooflijk waardig en waardevol - dat zou de kern van ons wereldbeeld/ mensbeeld moeten zijn.

Concreet:

1) Minder mens in fysiek/mentaal opzicht

Een direct gevolg van armoede is ondervoeding. Wanneer opgroeiende kinderen lange tijd door ondervoeding gebrek krijgen aan vitale eiwitten ontstaan ongeneeslijke hersenbeschadiging, met als gevolg: fysieke en mentale aftakeling of degeneratie: ze worden er niet meer, maar minder mens van - het is een aantasting van hun waardigheid.

Contrast met het originele plan: God heeft de mens tot een levend wezen gemaakt, een levende ziel. Die ziel in ons wil leven - een enorme drang om te bestaan, te groeien, te ontwikkelen, te creëren.

2) Minder mens in moreel opzicht

Armoede (ver)leidt tot crimineel gedrag - je moet voedsel hebben om te kunnen eten of je kinderen eten te kunnen geven. Uiteindelijk kun je tot stelen of beroven vervallen. Ik ben in 2010 in een gevangenis geweest in Afrika. Er waren 500 mannen in oranje gevangenispakken. Wie zal zeggen hoeveel van deze mannen daar geweest zouden zijn als ze niet in armoede waren groot gebracht?

Armoede (ver)leidt tot psyche-emotionele problemen, zoals alcohol, drugs, zelfmoord, misbruik. Ouders die van het weinige geld dat ze verdienen of krijgen - geen eten kopen voor hun kinderen, maar alcohol om hun problemen te vergeten. Hun kinderen afranselen omdat ze hun gehuil vanwege pijn in lege buikjes niet langer kunnen aanhoren. Of hun kinderen wegsturen op straat - met grote kans dat ze daar ten prooi vallen aan misbruik omdat iedereen maar met hen kan doen wat ze willen.

Ik ben in een sloppenwijk geweest waar de meeste vrouwen meer dan vier maal waren verkracht. Pas na de vierde keer of zelfs later kwamen de vrouwen en meisjes met hun verhaal naar buiten.

Veel mensen denken dat een hoger inkomen de oplossing is. Maar veelal helpt dat niet, wanneer armoede zo verweven is met het bestaan dat moreel verval alleen maar dieper en dieper zal inslijten.

3) Minder mens in geestelijk/emotioneel opzicht

Armoede sloopt ook dikwijls het zelfbeeld van de mens die in armoede leeft: mentale/emotionele trauma's. Hoe komt dat? Armen worden overal gezien als minderwaardige mensen en dat tast hun eigenwaarde en zelfrespect aan en verergerd het lijden.

Kortom, wat doet armoede met een mens? Het maakt een mens minder mens omdat het zijn waardigheid aantast.

Armoede tast een mens aan in zijn waardigheid, het tast aan in de kern van wie hij of zij is. Waardigheid is in de mens geschapen. Dat is de essentie. Het boek Genesis vertelt dat God ons naar zijn beeld heeft geschapen. We zijn bedoeld om in relatie met onze Schepper te leven. Hem te weerspiegelen, te representeren, als onderkoningen te heersen over hetgeen waarover we gesteld zijn op een wijze die waardig is en waardigheid geeft.

Armoede tast waardigheid aan in fysiek, moreel en emotioneel opzicht en daarmee ontsiert, verminkt en vervormd het mens als beeldragers van God.

Daarmee is armoede een van Satans strategieën om God te tarten: hij duwt mensen in de armoede om hen te ontmenselijken en hun bestaan te reduceren tot een dierlijk niveau van overleven: tast waardigheid aan - pijnigt God.

Armoede is veel meer dan sociaal economisch probleem - het is een geestelijk probleem dat met geestelijke wapens moet worden bestreden.

Armoedebestrijding is in essentie het teruggeven van de waardigheid aan een mens door het terugdringen van het rijk van satan, door het uitbouwen van het Koninkrijk van God.

Zo wordt het beeld van God in de mens herstelt.

Moeder Theresa zegt: de mens als beelddrager van God moet liefde kunnen geven zoals God dat ook doet. Een arme die als minderwaardig wordt gezien en behandeld, zich niet geaccepteerd en gerespecteerd voelt, fysiek en moreel aftakelt wordt deze mogelijkheid ontnomen.

Wanneer we nog eens kijken naar de geschiedenis van Bartimeüs, dan moeten we ons de vraag stellen: wie is nu werkelijk de arme in dit verhaal en wie de rijke? Het ironische is dat de blinde meer ziet dan de ziende mens. Want Bartimeüs noemt Jezus van Nazareth, die voorbij komt, de Zoon van David. Dat is een Messiaanse titel. Daarmee liet hij zien te begrijpen wie Jezus werkelijk was. Daarom kon hij opspringen, zijn mantel afwerpen en naar Jezus gaan. Jezus inspireerde hoop bij Bartimeüs omdat Bartimeüs Jezus zag zoals Hij was.

De rijken snauwen en snappen niet wie Jezus werkelijk was.

Wat doet armoede met een mens?

Het maakt dat je niet meetelt, het maakt dat er op je wordt neergekeken, het maakt je slachtoffer van de tactiek van Satan – omdat hij je waardigheid wil aantasten om God te tarten. Armoede doet nog meer. Het maakt je diep afhankelijk en ontvankelijk voor hulp van buitenaf.

“Zalig de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk”.

Vandaag

Hoe heb jij vandaag gekeken naar mensen in armoede?

Wat vind jij belangrijk als het gaat om hoe je kijkt naar armen?

Welke conclusies trek je hieruit als je kijkt naar je antwoorden op vraag 1 en 2?

Wat wil je hier morgen mee doen?

Bijlage 16: Devotion 6

God en de armen

Deuteronomium 14, 15 geven en zorg voor de armen is uitwerking van het sabbatsgebod. Delen en zorgdragen komen voort uit ontzag voor God en het vertrouwen dat God voorziet

Deuteronomium 23;24, 25

Deuteronomium 24: 17-20

Deuteronomium 28:47,48

Profeten

Jesaja 58 (weer de combinatie met het sabbatsgebod)

Jeremia 22:3,13

Ezechiël 16:49

Micha 5

Psalm 12:6, Psalm 72:12,13,14, Psalm 8:3,4

Spreuken 14:31, Spreuken 19:17, Spreuken 21:13, Spreuken 31:8

Jezus:

Lukas 4, Jesaja 61:1-4

Bergrede Lukas

Matteüs 25

Jakobus 5

Hebreeën 4: vanuit de rust en het volbrachte werk van Jezus

Openbaringen 7:16 en 17 vanuit het geloof dat Hij de honger en dorst gaat uitbannen

Bijlage 17: Devotion 9

Wat kan ik doen? Leren van Job.

Korte terugblik op de week > welke dingen gedaan, welke devotions gehoord?

Voor nu: vooruitblik op dinsdagmorgen, als we weer thuis zijn en het leven weer in vliegende vaart door zal gaan. Nu pas op de plaats maken en stilstaan bij wat je uit deze week mee wilt nemen.

Lezen Job 29:1-17

Moet je jezelf eens inbeelden dat er zo over jou gesproken wordt!

Van jong tot oud, van de meest aanzienlijken tot de stervenden (die goudeerlijk zal zijn, want niets meer te verliezen heeft) – prijzen ze Job. De omschrijving van de oosterse etiquette laat zien hoe hoog Job in aanzien stond.

Waarom? Omdat hij zijn welvaart en bezit en maatschappelijke positie niet gebruikte voor zichzelf, maar voor de armen, de wezen, de minder bedeelden. Hij bracht vreugde terug in het hart van weduwen. Wow. Wie wil dat niet?

Een kernvers is vers 14

“Ik kleepte mij in gerechtigheid en deze kleepte mij, het recht was mij een mantel en een tulband.”

- 1) Job kleepte zich in gerechtigheid > kleding *draag* je, is bij je. Iedere dag. Niemand stapt naakt zijn deur uit. Beeld: Job was voortdurend bezig in zijn denken en doen met het zoeken en doen van recht. Een psalm zegt: “Gelukkig wie voor de armen zorgt.” Het Hebreeuwse woord voor zorgen duidt op een intensief proces van nadenken waaruit daden voortvloeien die vrucht en succes tot gevolg hebben. Zo was Job. Hij kleepte zich in gerechtigheid.
- 2) Gerechtigheid kleepte mij > het is een wederkerig, zichzelf versterkend proces. Je zoekt naar mogelijkheden om recht te doen en in de dingen die je onderneemt ontvang je nieuwe kansen en ideeën om meer te betekenen. Denk aan: De 4Musketier begonnen met kinderen te sponsoren in Rwanda – uiteindelijk vloeit er de marathon uit voort.
- 3) Het recht was mij een mantel en een tulband > Job werd er een bijzonder krachtige en prachtige man van – het inspireert, straalt af, je zet er anderen mee in beweging > de beste preek is een veranderd leven > mensen doen wat ze zien. Je leven als voorbeeld. Job stelde zich er een eer in om met recht doen bezig te zijn.

Zo was Job. Dit is wat hij zich herinnert, terugblikkend op zijn gelukkige verleden.

Opmerkelijk is echter de opmerking van Elifaz, een van zijn vrienden.

Lezen: Job 22:6-9

Hoe zit dit? Elifaz klaagt Job aan > het gaat slecht met je omdat je juist onrecht hebt gedaan tegenover de arme en de wees.

Wat zou jij te zeggen hebben als een Elifaz jou op deze manier aanklaagt?

Job blijkt (lezen we zo) een heel betoog van onschuld te kunnen houden. En jij?

Of moet je zeggen: Elifaz, je hebt een punt?

Als de schuld of onschuld van een beklagde niet vast te stellen was door gebrek aan bewijslast, dan was er een oplossing. De verdachte kon dan een eed van onschuld afleggen en daarbij sprak hij een vloek over zichzelf af die uit zou komen als hij onwaarheid zou spreken.

Hoofdstuk 31 is Job's eed van onschuld. Hij verweert zich daar, expliciet gericht op God, maar impliciet op Elifaz.

Lezen hoofdstuk 31:13-27

Resoneert het? Ik kan me voorstellen dat je hart diep van binnen zegt: zo wil ik zijn. Dit zou ik willen zeggen. Weet je waar je dan ten diepste naar verlangt? Om te zijn zoals Jezus.

Job schildert met zijn eed van onschuld een beeld van hoe wij mogen zijn, wie wij mogen zijn in Jezus en hoe wij Hem mogen navolgen in het omzien naar de arme, de wees, de minder bedeelde.

Verwerking:

Neem de tijd om jouw eed van onschuld op te schrijven.

Als een Elifaz met zijn aanklacht naar jou toekomt, wat zou jij dan willen zeggen?

Daders, over vergeving/verzoening

- Verhaal Peter en Sefa.

Ik wil jullie meenemen in het verhaal van Sefa en haar man Peter. Ze zijn Tutsi' en het verhaal speelt zich af tijdens de genocide in Rwanda. Midden in de nacht stonden er mannen voor hun hut. Ze wilden naar binnen. Haar man vroeg of ze morgen terug wilden komen, omdat ze willen slapen. Maar dan slaan ze de deur in. Peter probeert nog met ze te praten, Sefa pakt haar baby bij zich. De mannen beginnen op Peter in te hakken. Sefa ziet burenen met wie ze afgelopen week nog melk had geruild voor wat stro. Ze pakken haar met drie mannen vast en verkrachten haar een voor een. Haar man ligt onthoofd naast haar, van haar kinderen ziet ze alleen nog wat ledematen. Haar baby probeert ze krampachtig vast te houden. Als de derde man bezig is, wordt haar baby afgepakt en de andere mannen slingeren een beetje met de baby heen en weer. Dan zetten ze de hut in brand en tot haar grote afschuw gebruiken ze de baby als fakkel. Ze gilt het uit totdat ze knockout wordt geslagen. Een paar uur later wordt ze midden in het bos wakker op de rug van haar oom die haar meedraagt. Ze wordt verteerd door haat.

- Waarom zou je vergeven?

Het verhaal van Peter en Sefa is een gemiddeld verhaal van wat er tijdens de genocide in Rwanda is gebeurd. Als we het op deze laatste dag hebben over vergeving en verzoening, dan lijkt dat bijna onmenselijk in een land als dit. Want hoe kan Sefa ooit haar daders vergeven? Hoe kan ze ooit de mannen vergeven die altijd haar burenen zijn geweest en die op zo'n afschuwelijke manier misbruik hebben gemaakt van haar, haar hebben onteerd. Daar bovenop ook nog alles kapot hebben gemaakt van wat haar lief is. Hoe kan ze ooit de mannen vergeven die haar baby in de brand hebben gestoken? Dat is toch onmogelijk? Als we met elkaar gaan praten over vergeving en verzoening in het licht van Rwanda, dan wordt het hele thema op scherp gezet.

- Elk mens verlangt naar vergeving.

Laten we eerst eens samen kijken naar het thema vergeving, want vergeving is revolutionair. Het is totaal anders dan hoe de meeste mensen in de wereld denken. De richtlijnen van de mensen is 'voor wat, hoort wat', met andere woorden je moet het verdienen, anders krijg je het niet. Of ze zeggen 'Wat jij niet wil, dat jou geschiedt, doe dat ook een ander niet.' Het bijzondere aan dit standpunt is, dat het bijna net zo in de Bijbel staat, maar dan anders. Jezus zegt: *'Wat je wilt dat jou zou geschieden, doet precies zo naar andere mensen.'* De wereld vertelt wat we niet moeten doen, Jezus zegt ons wat we wel moeten doen. We moeten goed doen naar elkaar. Als jij iets doet wat verkeerd is, zou je dan niet graag willen dat dit vergeven wordt? Als ik naar mezelf kijk, weet ik het antwoord wel. Ik wil graag vergeven worden. En ten diepste verlangen we daar allemaal naar.

Tommy en Sally gingen logeren bij oma. Oma woonde vlakbij de bossen. Tommy ging de eerste dag op jacht met zijn pijl en boog. Oh, wat hoopte hij dat hij een hert kon dood schieten. Maar de hele dag was er zelfs geen konijn te bekennen. Tommy ging uiterst gefrustreerd op de veranda zitten met zijn pijl en boog nog in de hand. Opeens kwam daar de hond van oma de hoe om. Tommy bedenkt zich geen moment. Hij schiet de pijl recht op de hond af. Beng, dwars door het hoofd van de hond. Overall bloed! De hond in de hondenhemel. Opeens beseft Tommy dat dit toch niet echt de bedoeling was. Tot zijn grote schrik ziet hij dat Sally, zijn zus alles heeft gezien. Hij durft het niet aan oma te vertellen... Die avond gaan ze eten. Na het eten vraagt oma wie van hen de afwas wil doen. Sally zegt: 'Tommy wil de afwas wel doen. Eh, ja. En zo gaat het de hele week. Tommy doet alle klusjes, en Sally maakt er handig gebruik van. Aan het eind van de week is Tommy het helemaal zat. Na weer een afwasbeurt gaat hij naar oma toe. Voor haar slaapkamer begint hij al te huilen. Oma, oma, ik

moet u iets vertellen. Uw hond waarnaar u deze week op zoek was, die is er niet meer. Ik heb 'm per ongeluk doodgeschoten. Oma kijkt Tommy liefdevol aan en zegt: Dat wist ik al, ik stond voor het raam toen het gebeurde. Het geeft niet. Ik wachtte alleen hoe lang het zou duren voordat je het zelf kwam vertellen.

We lijken allemaal op Tommy. We verlangen naar vergeving. We verlangen er naar dat alles wat we verkeerd hebben gedaan, wordt schoon gewassen. We verlangen naar licht op plekken in ons leven die duister zijn. We verlangen naar vrede over situaties waar we onrust over hebben. We verlangen naar verlichting van alle verkeerde dingen die we met ons meedragen zonder dat anderen dit weten.

- God wil vergeven

Ik ben veel eerlijke mensen tegenkomen die openlijk dingen aan mij durfden te vertellen. Een daarvan was een jongen uit Israël. Een surfer. Hij leek alles mee te hebben. Een knap uiterlijk, wonend vlakbij het strand waar hij veel kon surfen. Maar diep van binnen was hij zo op zoek naar vergeving. Hij had in het leger verschillende mensen gedood, hij had met verschillende vrouwen gevreeën en na hen gebruikt te hebben was hij vertrokken. Maandenlang had hij zichzelf huilend in slaap gebracht. Elke keer zag hij weer al die gezichten. Hij vertelde dat hij uiteindelijk zichzelf vergeven had. Ik vroeg hem hoe hij dit ooit kon doen? Hoe kan jij jezelf vergeven als je mensen ontzettend pijn hebt gedaan, families achter hebt gelaten zonder zoon. Je kunt jezelf niet vergeven. Dat geldt voor elke zonde. Jij hebt het recht niet om jezelf te vergeven. Dat kan alleen de ander doen die jij wat aangedaan hebt. Ten diepste kan alleen God vergeven, omdat Jezus de straf heeft betaald. Hij stierf, om de straf van jouw zonden te betalen. Als jij werkelijk vrij wilt komen van je verleden zal je net als Tommy naar de eigenaar moeten gaan. Naar de Here God en dan wil God je vergeven.

In **Handelingen 5:31** staat – *God heeft hem een plaats gegeven aan zijn rechterhand, hem tot leidsman en redder verheven om de Israëlieten tot inkeer te brengen en hun zonden te vergeven.* Dat is revolutionair. Dit heeft de geschiedenis een mega wending gegeven. Mensen die in de vrijheid zijn gaan leven. Mensen die vrijkomen van trauma's, mensen die goed doen, omdat God hen goed gedaan heeft. Dwars door de hele wereldgeschiedenis, zie je talloze verhalen, die impact hebben gehad op het grote geheel. Naties die op de kop stonden door de boodschap van vergeving.

- Wat is vergeven?

Om een goed beeld van vergeving te krijgen, is het goed om eerst te weten wat vergeven niet is. Vergeven is niet vergeten. Sommige mensen denken dat je pas vergeven hebt, als je het ook helemaal vergeten bent. Maar dat is niet waar. Iemand anders vergeven voor wat diegene jou heeft aangedaan, is een keuze van de wil. Je kunt zelfs iemand vergeven als je wrok hebt of boos bent. Dan nog kan je er voor kiezen om de ander te vergeven.

Vergeven betekent ook niet dat we de zonde moeten toestaan. Een vrouw genaamd Isabel kwam op een conferentie over vergeving. Ze had een moeder die alle aandacht opeiste. Tijdens die conferentie koos ze om haar te vergeven, maar ze bleef met de vraag zitten: Wat moet ik doen als ik haar volgende week zie? Ze zal ongetwijfeld proberen tussen mij en mijn gezin te komen. Moet ik toestaan dat ze mijn leven bederft? Ze kreeg als antwoord: 'Nee, vergeven betekent niet dat we de zonde moeten toestaan. Ga liefdevol met je moeder praten. Vertel haar dat je haar verwoestende manipulatie niet langer duldt. Het is goed om te vergeven maar tegen de zonde moeten we ons tegelijkertijd verzetten.

We weten nu wat vergeving niet inhoudt, maar wat houdt het dan wel in. Vergeving wil zeggen dat we besluiten te leven met de gevolgen van de zonde van een ander, maar dat je het die persoon niet meer aanrekent. Zo geef je die persoon een nieuwe start.

Daarmee volg je het voorbeeld van Jezus zelf, die ons vergeven heeft. In **Romeinen 6:13b** staat – *Denk aan uzelf als levenden die uit de dood zijn opgewekt en stel uzelf in dienst van God als een werktuig voor de gerechtigheid.* Hier worden wij opgeroepen om een werktuig van de gerechtigheid te zijn. Jezus heeft ons vergeven en daarmee heeft Hij ons gerechtvaardigd. En nu wij in dienst van

God staan, mogen wij ook meewerken aan de gerechtigheid in deze wereld. De Bijbel roept ons ook op om te vergeven.

- Vergeef, anders zal God ons ook niet vergeven.

In **Matteüs 6:14-15** staat, *Want als jullie anderen hun misstappen vergeven, zal jullie hemelse Vader ook jullie vergeven. Maar als je anderen niet vergeeft, zal jullie Vader jullie je misstappen evenmin vergeven.* Dit is een moeilijk punt. God wil ons vergeven. Hij wil ons een nieuwe start geven, elke keer als we dingen doen die niet goed zijn. Maar God zal niet vergeven, als wij anderen niet vergeven. In **Matteüs 18**, vanaf vers 23, vertelt Jezus een verhaal waarom dit zo is. Hij zegt stel je voor. Je hebt een schuld van vijf miljoen euro bij de bank. Je hebt alsmaar geleend, je zei dat je zaak goed liep en dat het geld vanzelf binnen zou komen. Maar je bent platzak. Je kan helemaal niets terug betalen. Dan komt de bankdirecteur bij je op bezoek. Hij bekijkt de situatie en zegt: 'Weet je wat, ik verkoop alles wat je hebt, maar ik verkoop ook jou en je familie. Jullie zullen hard moeten werken, en al het geld gaat naar mij toe. Je wereld stort in. Je valt op je knieën en begint te smeken. Alsjeblieft, toon ons genade. Het hart van de directeur breekt, en hij besluit om jou alle schuld kwijt te schelden. Wat ben je blij. De volgende dag kom je een werknemer van je tegen. Die had 100 euro geleend van jou. Je stapt op hem af, en zegt dat je die 100 euro zo snel mogelijk terug wil krijgen, anders ga je naar de politie om aangifte te doen van diefstal. De werknemer valt op zijn knieën, probeert de situatie uit te leggen en vraagt om genade. Maar jij wordt kwaad. Belt de politie, en doet aangifte. Via, via hoort de bankdirecteur het verhaal en hij is woedend. Hij stapt op je af en zegt: 'moet je kijken wat ik jou kwijtgescholden heb, jij had medelijden moeten hebben voor die man. Omdat jij dit hebt gedaan, zal je net zo lang moeten werken, totdat je elke cent hebt terugbetaald van de vijf miljoen.

God ziet de dingen vanuit zijn perspectief. Hij weet wat Hij jou vergeven heeft en daarom vraagt Hij het ook aan ons. We moeten leren om te leven vanuit Gods vergeving, want dan kunnen we ook andere mensen gaan vergeven.

Misschien denk je, hij heeft makkelijk praten, hij weet niet wat ik heb meegemaakt. Als je kijkt naar de mensen in Rwanda dan kun je dit helemaal niet van hen vragen. Waarschijnlijk heeft hij amper wat meegemaakt. Dat klopt. Ik heb niet hele heftige dingen meegemaakt die mij zijn aangedaan. Ik weet wel dat heel veel mensen jou zijn voorgegaan, met het vergeven van afschuwelijke dingen. Corrie ten Boom, die de moordenaar van haar zus vergaf. Orlando Bottenbley, voorganger van de Vrije Baptistengemeente in Drachten, die de moordenaar van zijn broer vergaf, toen hij hem ontmoette in de gevangenis. Vrouwen die verkracht werden door verschillende mannen en hen vergaven. Zo deed ook Sefa, de vrouw waar we mee begonnen. Een vrouw die eerst niet eens kon denken aan vergeving. Uiteindelijk heeft zij wel deze stap gezet om de mannen te vergeven die haar zo afschuwelijk hadden behandeld.

Dan het grootste voorbeeld, Jezus zelf. Op het moment dat Hij het meest vernederd werd, op het moment dat hem de meest afschuwelijke pijn werd aangedaan. Op het moment dat Hij totaal uitgeput, doodvermoeid was. Op het moment dat hij aan het kruis hing naakt en bespot. Daar sprak Hij uit: *Heer, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen.* Heer, ze weten niet dat ze nu God kruisigen. Heer, ze weten niet dat degene die het leven geeft, door hun toedoen wordt gedood. Heer, ik vraag vergeving voor hen. God wil dat we de mensen die ons pijn hebben gedaan gaan vergeven, anders zegt Hij, zal ik jou ook niet vergeven.

Weet je waarom God wil dat wij vergeven. Omdat vergeving heelt, omdat vergeving een nieuwe kans geeft, aan jezelf om het verleden te verwerken, aan de ander, om een nieuwe start te maken. God houdt van herstel. God is voor herstel.

Heel veel huwelijken gaan kapot, omdat men nooit geleerd heeft om te vergeven. Een goed huwelijk bestaat uit twee mensen die heel goed in vergeven zijn. Als je niet kunt vergeven gaan relaties kapot. Zo was er aan de andere kant van de wereld een man en een vrouw. Ze kregen ruzie, hij wilde nog

een kindje, zij niet. Het was een heftige ruzie. De vrouw liep boos weg en ging naar het huisje wat ze hadden op de heuvel. Tegen het eind van de dag kreeg ze schuldgevoelens. Ze liep naar beneden om te koken voor het gezin. Na het koken liep ze weer naar terug naar het huisje op de heuvel. Dit deed ze elke dag. Niet voor een week of voor een maand, maar 30 jaar lang tot de dag dat ze stierf. Niet vergeven is ook een keuze. Het zal je leven verpesten, het zal wrok geven, haat, afgunst, zelfmedelijden. Je zult altijd in het verleden blijven leven.

Misschien word je nu wel boos op mij. Misschien komen al je gevoelens wel in opstand omdat wat jou aangedaan, vreselijk is. Wat jou is aangedaan is ook verschrikkelijk. God heeft er misschien nog wel meer afkeer van dan jijzelf. Toch vraagt Hij van jou: vergeef! Misschien ken je de persoon wel helemaal niet, misschien is diegene al dood, misschien heb je diegene al een poos niet meer gezien. Maar vergeef. God zal recht spreken, wij moeten vergeven.

- Vergeef, anders geef je satan een kans

Een ander belangrijk punt om anderen te vergeven is dat je satan de kans geeft je hart binnen te treden als je niet vergeeft. In **2Korintiërs 2:10-11** staat, *En nu, wanneer u iemand vergeeft, doe ik het ook. Als ik iemand iets vergeef, doe ik dat als vertegenwoordiger van Christus, terwille van u. Anders zou satan wel eens voordeel op ons kunnen behalen; wij kennen zijn streken maar al te goed.* (Het boek)

De satan zal er alles aan doen om jou er van af te houden om anderen te vergeven. Dit zien we bij ons in de kerk veel in het bevrijdingspastoraat. Satan heeft veel invloed op mensen die niet vergeven. Hij weet precies hoe een mensenleven verwoest kan worden. Als hij maar enige kans krijgt om dat te doen, zal hij dat ook zeker doen. Hij zal ervoor zorgen dat je verbitterd wordt, dat je woedeaanvallen krijgt, dat je pijn blijft voelen en dat je wrok hebt. Daarom vraagt God het ook van jou. Vergeef en sla de weg in van herstel. Niemand zal beweren dat hij iemand vergeven heeft zonder pijn en afkeer te voelen. Als we de persoon echter niet vergeven, zal ons dat pijn blijven doen. Maak vanochtend de keuze om te vergeven.

- Vergeving en sociale gerechtigheid

Deze week hebben we veel gesproken en nagedacht over sociale gerechtigheid. Verzoening en vergeving horen daar bij. Het is onmogelijk om recht te doen aan een land als Rwanda, en om niet te kijken hoe daar herstel plaats kan gaan vinden tussen mensen die naast elkaar wonen, maar waar een grote muur van haat en woede tussen zit.

Sommige mensen beweren dat er in Rwanda te vroeg is gesproken over vergeving en verzoening. Dat het eigenlijk een dood begrip is geworden. Toen de genocide nog in volle gang was, waren de eerste plannen al klaar voor verzoening. Ik denk dat dit deels waar is. Aan de andere kant hebben de Rwandezes verzoening zo hard nodig. Geen oppervlakkige verzoening. Ze hebben herstel nodig aan de voet van het kruis. Op de plek waar ook zoveel onrecht gebeurde, maar waar vergeving overwon. Beking en vergeving zijn nodig om weer goede relaties met mensen aan te gaan. Dat is het ten volle sociale gerechtigheid.

- Jij.

Ik wil eindigen met jou. Zo meteen gaan we naar drie studenten toe die gaan vertellen over het proces waarin zij hebben moeten leren om te vergeven. Studenten die onrecht is aangedaan in de genocide. Maar hoe zit het met jouw vergevingsgezindheid? Zijn er mensen die jou onrecht of kwaad hebben aangedaan? Vandaag willen we je aanmoedigen om juist in dit land, waar zoveel gruweldaden zijn gepleegd, de stap van vergeving te zetten. De stap van vergeving naar misschien je vader, die teveel druk op jou heeft gelegd, of te afwezig was, of jou teveel gekwetst heeft. Het zijn misschien je pesters van vroeger, die jouw leven kapot hebben gemaakt en dat nooit beseft hebben. Misschien wel mensen uit je omgeving die dingen bij jou hebben gedaan die ze nooit hadden mogen doen. Zijn er mensen die jij vandaag mag vergeven?

Ook de andere kant willen we aanpakken. Zijn er misschien mensen die jij onrecht hebt aangedaan. Zijn er mensen die jij hebt gepest? Zijn er mensen die jij tekort hebt gedaan? Misschien wordt het vandaag de tijd om te besluiten om vergeving te gaan vragen aan die mensen. We nemen zo de tijd daarvoor en jij mag de namen invullen van mensen die je wilt vergeven of die je vergeving wilt gaan vragen.

Amen.

Bijlage 19: Antwoorden van de leertest

1. Heb jij jezelf doelen gesteld deze week als het gaat om sociale gerechtigheid in jouw leven? Zo ja, welk doel/welke doelen?

- Ik wil alleen nog maar fairtrade spullen kopen, en anders via marktplaats of de kringloopwinkel. Daarnaast wil ik meer persoonlijke aandacht schenken voor onze drie sponsorkinderen. Ik wil niet meer voorbij gaan aan zwervers en daklozen. Ik wil ze ondersteunen met mijn tijd of geld.
- Ik heb nog niet hele concrete doelen, maar ik ben aangeraakt door de week in Rwanda en weet dat ik het werk van de 4^e Muskietier en Compassion wil blijven ondersteunen. Ook wil ik bewuster omgaan met de oneerlijke verdeling in de wereld nu ik weer thuis ben in het veilige Nederland. De openheid van de groep heeft mij gemotiveerd om verder aan de slag te gaan met mijn relatie met God.
- Deze week ben ik nog aan het acclimatiseren: het is best een shock om weer in Nederland te zijn. Wel wil ik een vervolg plannen in mijn dagelijks leven van wat ik heb meegemaakt, ik zoek alleen nog de juiste vorm.
- Ik heb geen doelen op korte termijn. Ik wil eerst alles laten landen en vervolgens weloverwogen keuzes maken.
- Ik heb als doel om binnen mijn omgeving een getuige te zijn en om mannen te bemoedigen om in geloof uit te stappen.
- Ik heb als doel om meer om te zien naar mensen in nood. Ik wil hen financieel, geestelijk of anderszins helpen. Ik wil niet meer wegstappen, maar in actie komen bij het zien van of het geconfronteerd worden met sociaal onrecht. Daarnaast wil ik mijn huidige sponsorkinderen bij Compassion trouwer gaan schrijven.
- Ik wil in Nederland weduwen, wezen en eenzame mensen opzoeken. Daarnaast wil ik met mijn vrouw overleggen wat we nog meer kunnen gaan doen in Afrika.
- Ik ga familie en vrienden aanmoedigen om kinderen te sponsoren. Ik wil zelf gaan kijken hoe ik anderen kan helpen wat ze nodig hebben, niet wat ik kan missen.
- Ik wil opnieuw kijken naar ons uitgave patroon, en ik wil met mijn vrouw bespreken of we dit anders kunnen aanpakken. Ik wil proberen om deze zaken aandacht te geven in mijn gemeente.
- Ik wil mijn kinderen in de opvoeding leren hoe belangrijk het is om te geven. Daarnaast wil ik dat de opbouw en ontwikkeling van mijn geld en situatie er daadwerkelijk anders uit ziet dan bij anderen. Als laatste doel heb ik om te groeien in het geven wat nodig is en niet meer te geven van wat ik denk dat ik kan.
- Ik heb nu geen doelen. Ik wil mijn visie nog verder bepalen en mezelf ontwikkelen.
- Ik wil graag onderzoeken hoe ik aan dit thema invulling kan geven. Mijn doel is sowieso om dit met mijn vrouw te bespreken. Ik zal ook getuigen over dit thema en mijn ervaringen in Rwanda.
- Ik wil mijzelf echt laten raken door dit thema en ik wil ontvankelijk hiervoor zijn. Mijn doel is nu om gerechtigheid te integreren in mijn werk en thuissituatie.
- Mijn doel is om sociale gerechtigheid praktischer te maken in mijn gemeente, zodat het voor veel mensen gaat leven.
- Ik wil trouw zijn aan wat ik al doe en me inzetten om dit uit te breiden binnen de 4^e Muskietier. Daarnaast wil ik mijn mogelijkheden vergroten om te spreken en te inspireren.
- Nee.
- Anderen inspireren en delen uit mijn rijkdom.
- Ik wil meer betekenen voor mensen in nood.
- Ik wil doorgaan op de ingeslagen weg. Ik heb drie doelen.

1. Mijn eerste doel is dat ik samen met mijn vrouw huwelijkscursussen wil gaan opzetten voor mijn directe omgeving. Deels vanuit mijn eigen ervaring, en deels met professioneel materiaal en sprekers wil ik voorkomen dat huwelijken van mensen in mijn omgeving of vrienden mislukken/eindigen, zowel in hun eigen belang als dat van hun kinderen.
2. Ten tweede wil ik in onze gemeente actief aan de slag met mannen. Avonden/weekenden/andere activiteiten organiseren om emoties te delen, bewustwording te creëren, voor fouten te behoeden en actie te stimuleren (a la 4^e Muskietier).
3. Ten derde wil ik op langere termijn zien of mijn expertise in de chemie wat kan bijdragen voor universiteiten in Afrikaanse landen, bijvoorbeeld in Rwanda, Tanzania of Nigeria.

2. Welke prikkels heb jij nodig uit jouw omgeving om ook daadwerkelijk deze doelen te bereiken?

- Ik krijg genoeg prikkels
- Ik wil betrokken blijven bij de projecten van Compassion en de 4^e Muskietier. Mijn ogen open houden voor het onrecht in de wereld, dichtbij of veraf. Verder natuurlijk regelmatig spreken met mensen van de groep en andere vrienden om het levend te houden.
- De prikkels van onrecht, nood en hulp die mensen nodig kunnen hebben.
- Als ik in de Bijbel lees dan vallen de teksten over recht en onrecht mij op. Deze teksten markeer ik en dit zijn prikkels voor mij. Daarnaast zijn acties die goed zijn voorbereid prikkels voor mij.
- Een herinnering in mijn hart met een diep verlangen om hier in te stappen. Daarnaast andere broeders met eenzelfde verlangen.
- Ik heb het nodig dat mensen mij vragen over mijn daden en acties. Daarnaast zijn de herinneringen van deze week prikkels voor mij.
- De prikkels van deze week waren voldoende. Mijn vrouw en kinderen staan volledig achter mij. De bedoeling is om met ons gezin de armoede op te zoeken om het zo bij ons allemaal binnen te laten komen.
- Ik heb zoveel prikkels gehad deze week. Het zou fijn zijn als mijn vrouw en mijn vrienden mij hierin willen helpen.
- Niet specifiek, ik heb intrinsieke motivatie genoeg.
- Ik heb mensen nodig die mij scherp houden met bijvoorbeeld acties en andere input door middel van boeken en preken.
- Vrienden en bevestiging.
- Ik heb de prikkels van mijn vrouw nodig. Verder bezit ik voldoende discipline om gestelde doelen te bereiken.
- Het zou mij helpen als mijn vrouw daar ook actief bij betrokken zou zijn. Daarnaast zoek ik naar concrete mogelijkheden en ik wil dit thema integreren in mijn relatie met God.
- Ik heb mensen nodig die het mee gaan dragen.
- Een invloedrijk netwerk, vrienden, energie en tijd.
- Geconfronteerd worden en daarna met mijn vrouw pro-actief stappen zetten.
- Stimulatie van anderen.
- Ik heb mannen in mijn omgeving nodig die mij helpen en aansporen.
- Gezamenlijk optrekken in projecten en acties.
- Bij mijn eerste doel heb ik mijn vrouw nodig en mijn goede vriend Harmen. Het tweede doel pak ik met een vriend op uit de gemeente. Het derde regel ik zelf.

3. Wat zijn potentiële 'terugvalsituaties', waardoor je niet vol zou houden in je persoonlijke doel? Hoe zou je deze kunnen overwinnen?

- Het gevaar voor mij is altijd, nu even niet, het komt nu niet uit.

- Me laten verleiden tot het 'drukke' leven met alles wat er bij hoort druk druk druk... Focus houden en momenten van rust inbouwen om echt aan de slag te gaan met mijn doelen, er stil bij staan.
- Ik moet me niet committeren aan Nederland maar zelf mijn plan trekken. Dit wil ik in gebed brengen voor ik een beslissing neem. Zo kan ik terugval voorkomen.
- Als de doelen menselijkerwijs te groot zijn, zou ik af kunnen haken. Dus is de overwinning te vinden in geloof en vertrouwen op de grootheid en almacht van God. Door mij heen wil Hij goede dingen doen.
- Tegenslagen en het moeizaam meegaan van broeders. Ik heb deze week geleerd om te overwinnen door op God te vertrouwen.
- Het normale ritme van alledag en te snel tevreden zijn met het leven wat ik heb. Ik wil God blijven zoeken en om zijn leiding en steun vragen in de acties die ik onderneem. Daarnaast wil ik de ervaringen van afgelopen week opslaan en dit steeds meer integreren in het alledaagse leven.
- De stress en drukte van mijn werk en de sleur van het dagelijkse leven. Door de dvd en de foto's van Rwanda te bekijken, zal het mij helpen hieraan te denken. Ook bidden en praten met mijn vrouw, vrienden en mensen die mij de spiegel voor houden als ik weer ontspoor. Ik heb besloten mijn boot te verkopen en dit geld wil ik besteden aan de 'derde wereld'.
- Het vallen in het ritme van werk, gezin en andere dingen van het dagelijkse leven.
- Drukke van alle dagelijkse bezigheden, lauw worden in geloofsleven, vergeten wat ik in Rwanda heb geleerd. Ik kan dit overwinnen door Gods woord te bestuderen en mijn oog alleen te richten op Jezus, de overste leidsman en voleinder van mijn geloof.
- Mijn terugvalsituatie is drukte. Ik kan dit overwinnen door dit thema echt te integreren in mijn leven.
- De dagelijkse sleur. Dit wil ik overwinnen door de focus op het 'ultieme'.
- Mijn focus verleggen naar andere doelen. Geen tijd vrijmaken voor gestelde doelen. Ik kan dit overwinnen door de focus vast te houden en discipline in te zetten.
- Opgeslokt worden door de drukte van de dag. Dit wil ik overwinnen door echte focus en commitment en door afspraken te maken en deze te evalueren.
- Een potentiële terugvalsituatie is dat het enthousiasme 'lekt'. Deze kan ik overwinnen door een paar mensen met hart voor sociale gerechtigheid te stimuleren om zelf concreet 'iets' groots te doen.
- Minder is meer, te druk, te veel, te vol. Oplossing voor mij is dat een betere planning mij meer vrijheid geeft.
- Opgaan in dagelijkse beslommeringen, te snel besluiten nemen. Ik kan dit overwinnen door dingen op te schrijven en om samen met mijn vrouw besluiten te nemen.
- Te lang wachten, ik moet gelijk nu beginnen.
- Ingehaald worden door het normale leven.
- Mij af laten leiden door het onmiddellijke.
- Te grote drukte, door werk, kan een probleem worden. Uiteraard zal ik hierin de juiste prioriteiten moeten blijven stellen.

Bijlage 20: Krantenartikel Nederlands Dagblad

Rennen in Rwanda als kick voor westers geloof

Meestal erger ik me aan ingezonden brieven in het ND waarin mensen zich ergeren aan positief christelijke activiteiten. En dat heeft me enige dagen doen twijfelen of ik wel in de pen moest klimmen. Ga ik mensen – die de beste bedoelingen hebben – niet onnodig schofferen of op de tenen staan? Moet ik niet tot 10 tellen?

Afgelopen zaterdag stond er in deze krant dat een groep van 32 mannen, als initiatief van de 4e Musketier en Compassion, een marathon in Rwanda gaat lopen. De doelen zijn (in het kort): sponsoring van 3 ton, onder de indruk raken van de situatie in Rwanda, leren over vergeving en verzoening.

Toen ik het las heb ik geprobeerd me een beeld te vormen van deze actie. Door de straten van Kigali lopen 32 weldoorvoede mannen op goedverende schoenen van een kleine 200 euro, in korte broek, met een nummer op de rug, zichzelf af te matten. Ze lopen met een vaartje van 10 tot 15 kilometer over wegen waarover een aantal jaren ervoor ook mensen op blote voeten renden... voor hun leven.

verdriet

Ik kan er niets aan doen, maar zoiets maakt me kwaad en doet me werkelijk verdriet. Ook nadat ik tot tien had geteld. Natuurlijk is het goed als mensen zich bekommeren om andere mensen. Sterker nog: onze Heiland stelt het zelfs gelijk aan het liefhebben van God. En natuurlijk is het goed als dat wat verder gaat dan ook je naaste in je straat of in je kerk, of in je stad, of in je land. Natuurlijk.

En natuurlijk is het goed om te leren over vergeving en verzoening. Dat allemaal, en nog wel veel meer.

straatarm

Maar wat leert de Bijbel nu eigenlijk? Zou Jezus deze reis ooit georganiseerd hebben? Zou Hij ooit meegedaan hebben? Ik denk het niet. Maar dat weet je toch niet? Je weet toch niet of Hij op Nikes in een straatarm land een marathon zou gaan lopen? Hoe kan ik dat dan zo stellen? Omdat ik een paar dingen echt heel zeker weet: Jezus roept op tot soberheid. Ook zijn eerste volgelingen doen dat: je moet tevreden zijn met wat je hebt, als je voedsel en kleding hebt, is dat genoeg. Jezus stuurt je naar je 'binnenkamer'. Hij is wars van uiterlijk (geloofs)vertoon.

Je kunt deze rij moeiteloos uitbreiden. Allemaal uitspraken die te maken hebben met het in praktijk brengen van je geloof in je alledaagse wereld. En dan lees ik in de krant over een project met goede intenties en toch draait mijn maag zich om.

decadent

Waarom? Omdat het decadent is. Decadent westers geloof. Ik heb lang getwijfeld of ik deze woorden zou gebruiken, omdat ze zo hard zijn, beschuldigend ook. Maar toch. Ik denk dat het goed is om ze te gebruiken, omdat er mijns inziens nogal wat misgaat.

De decadentie zit hem in het feit dat het leed dat ooit geleden is in Rwanda nu moet dienen om een geloofskick te bereiken. Blijkbaar kunnen westerlingen thuis niet meer iets leren over vergeving en verzoening. En daar zitten wat mij betreft twee behoorlijke misvattingen. Allereerst de geloofskick. Het streven naar het beleven van je geloof, zoals dat wordt voorgedaan en uitgedragen door de 4e Musketier, verbaast me al enige tijd. Mannen moeten iets groots presteren en ze moeten helemaal afgemat raken, zodat ze daarna hun leven aan Jezus kunnen geven, of zodat ze iets mogen ervaren van Gods liefde.

stilte

Maar... waarom is dit nodig? Is dit echt zo ongevaarlijk als het lijkt? Ik zal de laatste zijn om te ontkennen dat het niet af en toe een geweldige zegen is als je Gods aanwezigheid mag ervaren. Maar de suggestie dat dat moet gebeuren tijdens een afmattende prestatie gaat me te ver. Die gedachte vind ik wel degelijk gevaarlijk. Bij Elia was Hij in de stilte, bij Saulus onderweg naar Damascus, bij Jakob bij het oversteken van een rivier. God zoekt de mensen op, Hij grijpt ze in hun nekvel als ze willen strijden met Hem. Als ze op hun knieën gaan voor Hem, komt Hij in de stilte voorbij. In feite, zou ik haast zeggen, hoef je daar de deur niet voor uit. Je hoeft er zeker geen liters vervuilende kerosine voor te verstoken.

Leren over vergeving en verzoening: hoe ver ben je gezonken als je niet meer voldoende hebt aan het Journaal, aan goede boeken en films?

geloofskick

Het is vast helemaal in de verste verte niet in het hoofd van deze 32 goedbedoelende rennende mannen opgekomen, maar het lijkt wel alsof het gaat om de eigen geloofskick, met als applaudisserend publiek een stel getraumatiseerde Rwandezen... Of ga ik nu te ver? Maar waar gaat deze reis anders over dan over de hardloper zelf? En zijn prestaties? Hij moet iets presteren... Hij moet wat mij betreft helemaal niets. Hij moet zijn handen vouwen, hij moet zijn bijbel opendoen, hij moet er zijn voor zijn gezin, daklozen ondersteunen, hij moet in zijn straat en in zijn buurt het verschil maken.

Doe goed, en zie niet om. Laat dat het motto zijn van de 4e Musketier. En ik maak vandaag nog mijn sponsorbedrag over.

geplaatst:

18-05-2012 - 8.53

laatst gewijzigd:

18-05-2012 - 8.54

auteur:

Peter van Dijk • lezer te Westbroek

Bijlage 21: Doelen, werkvormen en materialen

	Doelen	Materialen	Werkvormen
Vorbereiding	- Teambuilding. - Praktische voorbereiding. - o Fondswerving - o Renschema's - o Voeding - Globale geschiedenis van het land. - Introductie op sociale gerechtigheid.	- Film 58. - Films over het land en de geschiedenis. - Ren schema's. - Fondswerf materialen.	- Spreekbeurten. - Verwerkingsvragen in groepjes laten bespreken. - Bidden voor het land en elkaar.
Project	- Rennen van de marathon. - De ontmoeting van mensen in armoede of andere doelgroep. - Onderwijs in sociale gerechtigheid.	- Verwerkingsvormen in programmaboek. - Liederen uitzoeken die bij het project passen. - Gitaar.	- Het bezoeken van projecten van Compassion. - Huisbezoeken bij mensen die leven in armoede. - Plaatsen bezoeken die een indruk geven van het sociale onrecht in dat land (bijv. genocide museum). - Het horen van getuigenissen van mensen uit het land. - Spreekbeurten over 'sociale gerechtigheid' vanuit Bijbels perspectief. - Verwerkingsvragen om alles wat gezien en gehoord is te verwerken in wat je ermee wilt doen. Bijv. door middel van de leercirkel van kolb. - Getuigenissen van deelnemers. - Gebed voor het land, gezinnen van de mannen en elkaar. - Samen zingen om God te aanbidden.

Na het project	- Evaluatie en terugblik		- Getuigenissen van deelnemers. - Samen bidden en danken voor het project.
----------------	--------------------------	--	---